

Euskal Autonomia Erkidegoa

MEMORIA

Sozioekonomikoa 2012

CES
EGAB

Consejo Económico
y Social Vasco

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte
Arazoetarako Batzordea

LEHENENGO AURRERAPENA

Demografia eta Inmigrazioa

Familiak eta familia, nomberaren bizitza eta lana bateratzea

Bizi Baldintzak

AURKIBIDEA

1. DEMOGRAFIA ETA INMIGRAZIOA.....	8
1.1 OINARRIZKO ADIERAZLE DEMOGRAFIKOEN BILAKAERA.....	8
1.2. INMIGRAZIOA EAEN	18
GOGOETAK	26
2. FAMILIAK ETA FAMILIA, NORBERAREN BIZITZA ETA LANA BATERATZEA	29
2.1. FAMILIA EAEN.....	29
2.2. LANA, NORBERAREN BIZITZA ETA FAMILIA BATERATU BEHARRA	29
2.3. FAMILIEI LAGUNTZEKO POLITICA PUBLIKOAK.....	37
GOGOETAK	40
3. BIZI-BALDINTZAK	42
3.1. BIZI-BALDINTZAK EAE-N.....	43
3.1.1. 2011ko Bizi-baldintzen Inkestaren emaitzak. 2012ko aurrerapena	43
3.1.2. Pobrezia eta bazterketa: 2012ko Pobrezia eta Desberdintasunaren Inkestaren emaitzak.	46
3.2. ADINEKONE BIZI-BALDINTZAK	49
3.2.1. Adinekoek gizartean eta ekonomian duten rol berria. Zahartze aktiboa	51
3.2.2. Bizi Baldintzak	55
GOGOETAK	61

AURKEZPENA

Hona hemen Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordeak 2012. urteari buruzko egindako EAEko Memoria sozioekonomikoaren Aurrerapena. Memoriaren xedea, gizarteari gure Erkidegoaren irudia ematea da, datu ofizialetan oinarritua eta Batzordea osatzen duten eragile ekonomiko eta sozialek adostua, urteko txostenaren zatizko entregatan. Bi Aurrerapen-agiri aurreikusi dira, lehenengoa gizarte izaerakoa, eta bigarrena gehienbat ekonomikoa; horiei esker, Memoriaren edukiak gaika eta modu atseginagoan ezagutu ahal izango dira apurka.

Memoria Sozioekonomikoaren lehenengo Aurrerapen honetan kapitulu hauek ageri dira: "Demografia eta immigrazioa", "Familiak eta laneko bizitza, bizitza pertsonala eta familiakoa uztartzeko baldintzak" eta "Bizi baldintzak".

EAEen, Biztanleen Udal Erroldak 2012ko urtarrileko erreferentziari buruz emandako azken datuen arabera, biztanle kopuruak 2000an hasitako goranzko bideari jarraitu dio, hazkundera gero eta txikiagoa bada ere. Zehazki, 2.193.093 pertsonako populazioa dago 2012an (2011n baino %0,4 gehiago), hots, aurreko urtean baino 8.487 gehiago eta ia 78.000 gehiago 2005ean baino. Lurralde Historikoei dagozkien datuek erakusten dutenez, igoera nabarmenagoa dago Araban (%+1 azken urtean), eta neurri txikiagoan Gipuzkoan (%+0,4) eta Bizkaian (%+0,2).

Bestalde, EUROSTATEN zenbatespenen arabera, Europar Batasunean 503,7 milioi biztanle daude, 2012ko urtarrileko datuen arabera, hain zuzen 2011ko urtarrilean baino 1,2 milioi gehiago. Milako 2,4ko hazkundera horri esker -milako 2,7koa izan zen aurreko urtean-, beste urte batez eutsi ahal izan zaio 1960tik gertatu izan den etengabeko hazkunderako joerari, egungo Batasunaren populazioa 400 milioi biztanlekoa zenetik. Beste urte batez, bilakaera positiboa immigrazioaren portaerari zor zaio, aldaketa osoaren %33 baino ezin baitzaio egotzi berezko hazkunderari (jaiotzen eta heriotzen arteko alde positiboa).

EAEen, 2011ko behin-behineko datuen arabera, hazkundera begetatiboa (biztanleriaren aldakuntza, jaiotzen eta heriotzen arteko aldearen arabera,

migrazio mugimenduak aintzat hartu gabe) zortzigarren urtez jarraian positiboa izan da berriz ere; hori gure erkidegoan ez zen gertatu 1986az geroztik: urte horretan 21.180 jaiotza gertatu dira, aurreko urtean baino % 0,1 gehiago, eta 19.235 heriotza, 2010ean baino % 0,6 gutxiago. Horren ondorioz, hazkundera begetatiboa +1.945 izan da, hots, milako 0,9koa. EAEko hazkundera begetatiboak 14 urtez jarraian behera egiteko joera adierazi zuen eta, behin betiko daturik lortu ezear, azkenean ere badirudi 2004an gelditu egin zela. Hala ere, joera hori baieztatu egin behar da hurrengo urteetan. 60ko hamarkadan eta 70ekoaren hastapenetan gertatu ziren saldo begetatibo positibo indartsuen ostean, 1990a negatiboa izan zen lehen aldiz 1937tik, eta 1996an saldirik txikienera iritsi zen, urte hartan EAEk 2.000 biztanletik gorako hazkundera begetatibo negatiboa izan baitzuen.

Beraz, ikusten denez, saldo begetatibo positiboa izan da 2011n jaiotzak arinki handitu direlako eta heriotzak, berriz, erori direlako: +0,1 eta %-0,6 hurrenez hurren. Gainera, ohikoa denez, 2011ko portaerak aldeak izan ditu lurraldeen arabera: Bizkaia, saldo positiboak berreskuratzeko atzeratuago egonda, urte horretan 38 biztanle irabazi ditu, behin-behineko datuen arabera, Gipuzkoak eta Arabak beste urte batez euren joera positiboak sendotu dituzten bitartean, hurrenez hurren, 898 eta 1.009 biztanle gehiago izanik.

VI.1.1. KOADROA DEMOGRAFIA ETA IMMIGRAZIOA EAE-N. ERREFERENTZIAKO ADIERAZLEAK.

	EAE		ESTATUA 2011	EB27 2011
	2005	2011		
Populazio bolumenaren aldakuntza tasa	0,4	0,3	0,9	2,6
Mendekotasun ratioa*	43,6	48,3	47,4	49,6
Atzerritarren %	3,4	6,6	12,2	6,6
Migrazio saldoa / 1.000 biztanle	6,3	6,9	-0,9	1,8

Iturria: EUSTAT, EUROSTAT eta EINren datuekin eginikoa.
*65 urtetik gorako eta 16 urtekoen baturaren eta lanerako adinean (16-65 urte) daudenen arteko zatidura.

Bestalde, EUSTATEN 2011ri buruzko “Migrazio mugimenduen estatistikak” 14.986 laguneko hazkundera zenbatu du gure erkidegoan urte horretan (aurreko urtean baino % 15 gehiago), eta hamabi urtez jarraian migrazio saldoa positiboa izan da. Lurraldeka, Bizkaiak, 8.333 lagun irabazita, migrazio saldirik handiena dauka zenbaki absolutuetan, % 27 igo da 2010aren aldean. Bestalde, Arabak 3.704 lagun irabazi ditu (% -5, 2010eko saldoarekiko) eta Gipuzkoak 2.949 (% +15). Era berean, azken 20 urteetan laugarren urtez jarraian EAEn beste erkidegoetatik iritsitako immigrazio gehiago gertatu dira haietarako emigrazioak baino, eta horrela estatuarekiko migrazio saldoa positiboa izan da (+6.297).

Gainera, Udal Erroldaren datuen arabera, azken urtean EAEn bizilekua duten biztanle atzerritarrek gora egiten jarraitu dute. 2005. eta 2012. urteen artean EAEn erroldatutako atzerritarren kopurua bikoiztu egin da. 2005ean gure erkidegoan 72.894 etorkin bizi ziren; 2012ko urtarrilaren 1ean udal erroldak 151.162 zenbatu zituen, hain zuzen ere aurreko urtean baino % 4,1 gehiago (2012rako behin-behineko datuak; 2011rako, aldiz, behin betikoak). Biztanle etorkinen hazkunde horrek isla du guztizko populazioan duen gero eta pisu handiagoan: 2012an EAEn atzerritarren pisua % 6,9koa da, eta estatuan % 12,1koa. Estatu osokoaren aldakuntza, aldiz, negatiboa izan da: % -0,7. Alabaina, EAEko datua Espainiako batez bestekotik oso urrun dago oraindik (erroldaren azken eguneraketan 5,73 milioi atzerritar dituen, eta 6,75 herrialdeetik kanpo jaiotakoak kontuan izanik), eta batez ere Balearretatik, Valentziatik eta Madriletik. Azken hiru erkidego horietan atzerritarrak biztanleriaren oso portzentaje garrantzitsua dira.

Eusko Jaurlaritzaren Immigrazioaren Euskal Behatokiak (Ikuspegi) agerian utzi du gure erkidegoa izan dela 2012an atzerritarren hazkunde erlatiborik handiena izan duena (%+4,1), eta ondoren Andaluzia (%+1,8). Horrez gain, EINeko datuen bidez aditzera ematen da immigrazioa gehien handitu dela atzerritarren ehuneko oso txikia duten komunitate horietan. Ikusi dugunez, EAEko immigrazioaren pisua (% 6,9) estatu osokoaren erdia da (% 12,1); Extremaduran % 3,8koa eta Andaluzian % 8,8koa den bitartean. Aitzitik, etorkin-tasa handienak dituzten komunitateetan (Valentziako Erkidegoa, Madril, Aragoi, etab.) erroldatutako atzerritar kopurua gutxitu egin da. Ikuspegiren ustez, joera hori hainbat arrazoiri dago

lotuta, besteak beste, atzerritarren nazionalizazioei eta lan-aukeretan jazotako aldaketen ondoriozko immigrazioaren lurralde birbanaketari.

Familia etengabe aldatzen den instituzioa da. Kultur errealitateek gizarteak aldatzen dituzte, eta haiekin batera, familien forma eta funtzioa. Horregatik, gizarte antolaketaren forma ugariak zerikusia dute familien aniztasunarekin. Famili mota asko daude, baina guztien eginkizuna berdintsuak dira: pertsonen lehen mailako harremanak erraztea, errealizazio pertsonalak ahalbideratzea, afektuzko eta emoziozko dimentsioari euskarria ematea, bere kideak gizarteratzeko prestatzea eta gizarteratzea, portaera pautak eta tradizioak transmititzea...

Gaur egun, familien funtzioan ez ezik beraien antolaketa formak eta osagaiak aldatu dira. Lehenik eta behin, familien aniztasun handiagoa dago, baita batez bestekoaren tamaina txikiagoa ere, hots, 2,68 pertsonakoa 2009an. Halaber, aldaketak izan dira etxeetako erreferentziako pertsonen profilean, eta gora egin du adinekoen eta emakumeen garrantziak, baita etorkinenak ere. Bestalde, familietan adingabeen presentzia murriztu da, eta mendetasun egoerak areagotu.

Eusko Jaurlaritzaren Prospekzio Soziologikoaren Kabineteak azterlan bat burutu du 2012an, “Familia EAEn” izenburua duena, eta herritarrek familiari buruz duten balorazioaren ikuspegi orokorra ematen du: elkarriketaturiko pertsonen %96k uste du familia oso edo nahikoa garrantzizkoa dela, beste alderdi batzuen gainetik: aisialdia (%93), lagunak (%92) edo lana (%91). Gainera, gehienek ustez, aurreko garaian bezain garrantzitsua da familia (elkarriketatuen %47), edo garrantzitsuagoa (%15). Familiak aurreko garaian bezain garrantzitsua izaten jarraitzearen gaineko iritzi hori etengabekoa da baldin eta inkesta honen eta aurrekoen emaitzak alderatzen baditugu, zehazki 1997koak eta 2001ekoak. Hala ere, familiak gero eta garrantzi txikiagoa duela uste dutenen ehunekoak gora egiten duela ikus daiteke (%24tik %30era).

Azken urteetan, familien osaerak izan dituen aldaketak eta aldaketa horiek ugalkortasun-tasetan izan duten eraginak handituz doan interes publikoa zirikatuta, dakartzan ondorioak direla eta. Ugaltzeko joera duten adinekoen artean laneratze eta igoerekiko kontzientziak emakume gazteak oso egoera zailean

jartzen ditu seme-alabak izateko erabakiari dagokionez. Ama izan nahi duten gehienek amatasuna lanarekin bateratu nahi izaten dute eta geroz eta gehiago dira bikoteko bi kideek lan egiten duten eta 15 urte baino gutxiagoko seme-alabak dituzten familiak.

“Familia EAEn 2012an” azterlanak alde horretan nabarmentzen duenez, elkarrizketatuen %47k uste du oinordekoak izateak nahikoa oztopatzen duela emakumearen lanbide karrera, eta %19k eragozpen “handia” dela deritzo. Gizonezkoen ustez, aldiz, galdeturikoen %10ek baino ez du uste emakumeek eragozpen asko edo nahikoak dituztela lanbide karreran seme-alabak izateagatik. Gainera, gehienek uste dute (%51ek 2012an eta %57ak 2001ean) amatasun baja oso laburra dela, baita aitatasun baja ere (%53k uste du 2012an –2001ean ez zegoen baimen hori- aitatasun baimena ez dela nahikoa).

Bestalde, EUROFUNDen (Bizi eta lan-baldintzak hobetzeko Europar Fundazioa) “Bizi Kalitatearen Europako III. Inkestak” (2012) jakinarazi zuen 2012an Europar Batasuneko langileen %53 lanetik itzultzean nekatuegi egoten direla etxeko zereginak egiteko, gutxienez hilean hainbat aldiz, eta langile horien laurdenak hala sentitzen direla astean hainbat alditan. Gainera, grafikoa ageri denez, ordaindutako lanorduak zenbat eta gehiago izan, gero eta handiagoa maiztasun hori. Horrenbestez, astean 48 ordu baino gehiago lan egiten duten pertsonen %35 soilik esaten du aipatu nekea “inoiz ere ez” edo “oso gutxitan” jasaten duela. Halaber, % 30k familiako erantzukizunei erantzuteko arazoak ditu lanagatik, eta % 14k dio lanean arreta jartzeko arazoak dituela familiako erantzukizunak direla eta.

Ehuneko horiek asko aldatzen dira herrien arabera, eta aztertutako hiru adierazleetan Espainian Batasuneko batez bestekoa baino nahiko handiagoak dira (%69, 41 eta 21eko ratioak, hurrenez hurren). Gainera, emaitza okerragoak dira, oro har, 2007ko inkestaren aldean, lana dela-eta familiako erantzukizunak betetzeko zailtasunak izan ezik; izan ere, horren garrantziak behera egin du herrialderik gehienetan (Espainian %57tik %41era).

EAEn, EUSTATEk “Laneko bizi, bizi pertsonala eta familia uztartzeari buruzko inkesta” egiten du, eta horren 2011ko datuek nabarmentzen dutenez, lehenik eta behin emakumeek gizonezkoen ordu kopurua ia

bikoiztu egiten dute adingabeen eta mendekotasunean diren pertsonen zaintzan.

Alde honetan, emakumeen ustez zailtasun txikiagoa dago ordaindutako lana familiarekin eta eremu pertsonalarekin uztartzeko, eta beharbada horregatik, ia gizonen bi halako ordu kopurua ematen dute seme-alabak eta mendekotasunean diren pertsonak zaintzen. Gizonek egunean 2,8 ordu ematen dituzte adingabeen zaintzan; emakumeek, aldiz, 4,7 (2010eko kopuru bera). Alde hori nabarmenagoa da mendekotasunean diren pertsonen zaintzaren kasuan. Jarduera horretan gizonek egunean 1,6 ordu ematen dituzte (1,9 2010ean), eta emakumeek, aldiz, bikoitza baino gehiago (4,3 ordu 2010ean).

Inkestak, era berean, agerian uzten du bereganaturiko kargen desberdintasun horrek eragina duela bizi pertsonalean, aisialdian edo prestakuntzarako dagoen denboran, zeren eta, Oti 10erako eskala batean, 5,7ko betetasun maila adierazten baitute emakumeek eta gizonezkoek, berriz, 6,1ekoa. Betetasun txiki hori familia eratzen ari deneko adinetan metatzen da, 35 urtetik 44 uretara, non betetasun maila 5,5ekoa den. Ondorengo adinetan, handiagoa da.

Azaldutako egoera horiek arintzeko, familiei laguntzeko planak abiarazi zituen Eusko Jaurlaritzak 2002an, zertarako-eta familiek seme-alaba kopurua askatasunez erabakitzea galarazten duten eragozpen ekonomikoak eta gizarte eta laneko eragozpenak gainditzeko. Hala, Familiei Laguntzeko Legea onetsi zuen 2008an, markoari lerrun juridiko handiagoa emateko eta famili politika integralerako oinarriak ezartzeko, betiere familien eta familiako kideen ongizatea eta bizi-kalitatea hobetze aldera. Familientzako zuzeneko laguntzak 2002an hasi ziren I. Famili Planarekin. Harrezkero, 2012ra arte, 500 milioi euroko gastuak izan dira laguntza horietan, gutxi gorabehera erdibana banatuta jaiotza, adopzio edo aurre-adopzioko harrerarako laguntzen eta uztartzeko laguntzen artean.

Lehenik eta behin, Eusko Jaurlaritzak lau urtean behin “Pobreziaren eta gizarte arloko desberdintasunen inkesta” (PADI) egiten du. Horren bidez pobreziak gure gizartean daukan eraginaren, pobreziari eragiten dioten arrisku faktoreen eta haren banaketa geografiko desberdinaren berri ematen

da.2012ko datuetan ikus dezakegu zein eragin izaten ari den egungo krisia euskal herritarren bizi-baldintzetan eta, pobrezia-eraginaren ageriko gehikuntza erakusten badute ere 2004 eta 2008ko datuak alderatuta:

- Mantentze pobrezia-eraginaren arriskuaren adierazlea 2008an populazioaren %5,7 izatetik %7,3 izatera igo da 2012an, hots, 35.000 pertsona gehiago pobrezian, harik eta EAE osoan 157.686 izateraino.

- Bestalde, ongizaterik ezaren ehunekoak ere areagotu da (mantentze dimentsioan hori ere): %16,4tik %19,9ra. Orotara 80.000 pertsona dira.

- Pobrezia-adierazleen bilakaera berria hobea da metaketa-pobrezia-eraginaren lotutako adierazleak aztertuz gero; hartara, familien ondarearen eta ondasun materialen ingurukoak ditu kontuan. Izan ere, bizigarritasun arazoekin etxebizitzetan bizi direnen ehunekoak oso txikia da, %6,2koa 2012an, eta etxebizitzako oinarriko ekipamenduen gabezia %1,2tik %0,6ra jaitsi da. Metaketa-pobrezia ere jaitsi da: %1,5etik %1,4ra.

- Halaber, PADI osotzeko, pobrezia errealeko egoerak identifikatzeko adierazle sintetiko bat eman da, hots, zenbait alderditako egoera onak beste batzuetako balizko gabeziak konpentsatzen direneko egoerak. Adierazle hori erabiliz ikus daitekeenez, gora egin dute pobrezia errealeko egoerak: %4,2tik %5,3ra, hots, %27,9ko igoera ukituriko pertsonen proportzioan. Inkestak berak aitortzen duenez, historiako mailarik altuenetakoa da, baina nolahi ere 1996an izan zena baino txikiagoa (%8,7), noiz-eta 185.000 pertsona bizi baitziren pobrezia errealean. 2012rako, berriz, 114.000 zenbatetsi dira.

Bestalde, EINren “Bizi-baldintzei buruzko inkesta”ri esker (Europar Batasunaren errentari eta bizi-baldintzei buruzko “Statistics on income and living conditions” (EU-SILC) izeneko estatistikak bateratzeko prozesuaren barruan sartzen da), informazio berriagoarekin osa dezakegu EAEko bizi-baldintzen bilakaeraren jarraipena, zeren eta urteko datuak baitira eta, aldi berean, nazioarteko erreferentziarekin handitzen baitira, EUROSTATen metodologia bera erabiltzen delako adierazle askotan.

Eskuragarri ditugun azken datuek erakusten dutenez, lehenik eta behin gora egin du EAEko batez besteko errentak, bai etxeko, bai pertsonako (%+1,1 eta %+1,9, hurrenez hurren) 2010ean, azken bi urteetan EBn izandako joeraren ildotik. Badirudi hazkunde horrek adierazten duela, aurreko urteko jaitsiera baino txikiagoa izanik ere (%-2,8 eta %-2,9), gorako bidean dela sarreren maila gure erkidegoan. Estatu osoan eta autonomia erkidego gehienetan, berriz, errenten jaitsierari eusteko joera dago.

Era berean, zailtasun materialekin eta gabezia zailtasunekin lotutako zenbait alderdiren inguruko inkesta honen adierazleek erakusten dutenez, hobekuntza gertatu da euskal familien bizi-baldintzetan azken urtean:

- %18,2k dio ezin dietela aurre egin 2012an ezusteko gastuei (EB eta Espainian tasa hori %35aren ingurukoa da), 2011n baino %2,7 gutxiago.

- Behera egin du etxebizitza nagusiaren ordainketen atzerapenak dituzten etxeen ehunekoak azken urtean: %4,2tik %2,7ra.

- Hilaren bukaerara iristeko zailtasunak dituzten etxeen ehunekoak oraindik ere altua da (%37,9), baina %1,3 murriztu da 2011koarekin alderatuta. Estatukoak, berriz, goraka jarraitzen du eta etxeen %60tik gora ukitzen du.

- Urtean astebeteko oporraldia hartzeko diru ahalmenik ez duten familien ratioa igo egin da 2011 eta 2012 urte artean: %25,4tik %22,6ra.

- Bestalde, behera egin du 2011n pobrezia-eraginaren atalasetik behera bizi direnen tasak ere: %11,6tik %10,6ra. Estatuan eta EBn gorantz egiten jarraitu du.

Alabaina, kontuan izan behar da, aldagai horietan azken urtean izandako hobekuntza gorabehera,

VI.1.10 KOADROA BIZI BALDINTZAK EAEn. ERREFERENTZIAZKO ADIERAZLEAK.

	EAE		ESTATUA 2011	EB27 2011
	2005	2011		
AROE Tasa	-	16,0	27,0	24,2
Familiak eskuragarri duten errentaren urte arteko bariazioa (2010)	+4,7	+1,1	-3,6	+0,8
Pobrezia-eraginaren mugaren azpitik dagoen populazioaren % (% 60 tartekoa)	9,5	10,8	21,8	16,9

Iturria: EUROSTAT eta EIN.

oraindik oso urruti gaudela egungo krisiaren aurreko errenta mailetatik eta bizi-baldintzetatik. Izan ere, lehen euskal familien %15ek baino ez zuen adierazten zailtasunak zituela hilaren bukaerara iristeko edo urtean astebeteko oporraldia gozatzeko.

Bestalde, EUROSTATen zenbatespenen arabera, ia 120 milioi europar daude Europar Batasunean pobrezia eta bazterketa arriskuan (populazioaren %24,2 2011n), Europa Estrategia 2020aren irizpideen arabera. Espainian, %27ko ratioa da, eta %16koa besterik ez EAEn.

Gainera, EAEn Memoria Sozioekonomikoaren edizio honetan arreta berezia jarri dugu adinekoengan, eta horren inguruan esan behar dugu, lehenik eta behin, gure herrialdea ez dagoela munduko populazioaren zahartze prozesutik aparte. 2011ko abenduaren 31n, EAEko 65 urte eta gehiagoko biztanle taldean 424.298 pertsona daude (kopuru osoaren % 19,5) eta 20 urtetik beherako gazte segmentua baino segmentu oparoagoa da (haiek 376.257 pertsona dituzte, kopuru osoaren % 17,4). Eraitza hauek aldaketa handia suposatzen dute 1981. urtean igarritako adin egituraren aldean; une hartan segmentu gazteena biztanleriaren % 34,2koa zen eta adinekoenak kopuru osoaren % 9,2 besterik ez zuen hartzen. Eraldaketa honek 80ko eta 90eko hamarkadetan jasandako jaiotza kopuruaren murriztapena islatzen du, biztanleriaren bizi itzaropena areagotzearekin batera.

Are garrantzitsuagoa da ikustea, ziurrenik, biztanleriaren zahartzea areagotu egingo dela datozen urteetan. EUSTATen proiektzioen arabera, 65 urteko eta 65 urtetik gorakoen populazioak etengabeko hazkundeko joerari eutsiko dio; izan ere, gaur egun 400.000 pertsona dira, eta 2020an, berriz, milioi erdi izango dira, hots, adinekoen %25. Gainera, 65 urtetik gorakoen gaineko aurreikuspen horren populazioaren %22,5aren barruan, %7,3 75-84 urteko pertsonak izango dira, eta populazioaren %4,2 85 urtetik gorakoa izango da. Pentsatu behar dugu gure populazioaren %1,1 besterik ez zirela 1990ean.

Biztanleriaren pixkanakako zahartzea herrialde guztiei eragiten dien erronka da, bai ekonomiaren aldetik, bai gizartearenetik, eta horrek inpaktu handia eduki du adinekoen geroz eta kopuru handiagoaren agerpena nola antzematen den eta belaunaldien arteko harremanak nolakoak diren ikusterakoan. Batzuek

alderdi negatiboetan oinarritzen dute eztabaida: zahartzea karga gisa. Aitzitik, nagusi da sentimendu positiboa: zahartzea gizarte aurreratuen lorpena da, eta, gaur egun, zahartzeari buruz hitz egitea aukerei buruz hitz egitea da. Ongi zahartzea geroz eta garrantzitsuagoa den kontzeptua da, behin estereotipo negatiboak ezabatuta, eta hurrengo ideian oinarritzen den baikortasun berri batean zabaltzen da: adinekoak behar beste aprobetxatuta ez dauden aukerak eta gaitasunak eramaten dituzten pertsonak bezala hartzea.

Gainera, adinekoen osasun adierazleek ideia bera daramate: adinekoen osasun-mendekotasun arazok, ehunekoetan, hobetzeko joera dute, halako moldez non orain arte adinekoak soilik hartzaitzat hartzen baziren ere (zaintza, laguntza materiala eta ekonomikoa), gaur egun batez ere senideei laguntza ematen jarraitzen baitute -gororatu aitona-amonen %45ek baino gehiagok laguntzen dutela ilobak zaintzen eta %13k gaixorik dagoen senideren bat zaintzen dutela-, eta gero eta gehiago egiten dituzte gizarte jarduera altruistak boluntarioen elkartetan.

Hala ere, bizi-itzaropenaren hazkundeak areagotu egin du nabarmenki mendetasun egoeran dauden adinekoen kopurua. Aldiz, kualitatiboki, adinekoen mendetasun mailak beherantz egiteko joera du. Nolanahi ere, egia da:

- EINren Ezintasunari buruzko Inkestak (2008) erakusten duenez, handia da ezintasuna dutenen batez besteko adina. Gehienek (%81,4) 50 urte edo gehiago dituzte, eta mendekotasunean diren pertsonen artean, are handiagoa da adinekoen pisua. Hirugarren pertsona baten laguntzaren beharra eguneroko jarduerak egiteko % 12an kokatzen da adinekoen artean neurri bateko mendetasuna eta mendetasun larria aztertuz gero, eta % 26an mendetasun arina ere aintzat hartuz gero.
- 75 urteetatik aurrera, biztanleriaren ia erdiak ditu arazoak eguneroko jarduera batzuk egiteko (oinarritakoak eta instrumentalak), eta bostetik batentzat larriak dira. Mendetasuna hasten den eta laguntza beharra dagoen batez besteko adina 72 urtekoa izaten da.
- Urte horretan ezintasun motaren baten dutenen tasa milako 84,5koa zen gure Erkidegoan. 65 urtetik gorakoen ratioa, berriz, milako 266,5koa

da. Adinekoen taldearen barruan, logikoa den bezala, kopurua areagotu egiten da adinarekin, 80 urtetik gorakoen arteko % 50era ia iritsi arte (% 40 gizonezkoen artean eta % 54,4 emakumeen artean).

- Ezintasunen bat duten adineko gehienek mugikortasunarekin (milako 194,7), etxeko bizitzako lanak egiteko aukerekin (milako 171,1) eta norberak bere burua zaintzearekin (milako 153,2) uztartutako mugak jasaten dituzte.

- Gizarte aldatetek pentsarazi egiten dute zerbitzu formal gehiagoren eskaera egongo dela, nahiz eta laguntza informalak izaten jarraituko duen datozen urteetan mendetasun egoeran dauden pertsonentzako laguntza eredu nagusia, eta horrek beheranzko joera edukiko badu ere. Gaur egun, adinaren arabera da mendekotasuna duten adinekoen arteko eta belaunaldi askoko etxeen garrantzia: etxe mota horretan bizi da mendekotasuna dutenen %52,8. Babes horrek, doakoa eta masiboa, berebiziko garrantzia du adinekoei emandako arreta zerbitzuen sisteman. Mendetasun egoeran dauden adinekoen zaintza informala profila bat dator emakumeekin (% 83,6), normalean etxekoandreekin (% 50). Haien batez besteko adina 52,9 urtekoa izaten da.

- Gainera, IMSERSOren arabera, autonomia erkidegoen batez bestekotik hurbil dago EAE (2010eko datuak) mendekotasuna duten pertsonentzako gizarte zerbitzuen eskaintzari dagokionez. Telelaguntzako zerbitzuen estaldura (65 urtetik gorakoen % 5,05) Estatuko batez bestekoaren azpitik dago; aldiz, eguneko zentroetako zerbitzuetan (% 4,27), egoitzakoetan (% 0,95) eta etxez etxeko arreta zerbitzuetakoan (% 4,63) gainera dago. Labur adieraztearren, zerbitzu nagusien estaldura % 14,9ra iristen da gure Erkidegoko adinekoen kasuan (% 14,4, 2008. urtean, 2009ko Memoria Sozioekonomikoan aztertu zenez). Estatu osoan, adinekoen kopuru hori % 17,5era iristen da (% 14,7 zen 2008. urtean).

1. DEMOGRAFIA ETA INMIGRAZIOA

NBEk eskura dauzkan azken datuek diotenez, munduan 6.900 milioi biztanle bizi ziren (2010ean). Bestalde, EUROSTATEN zenbatespenen arabera, Europar Batasunean 503,7 milioi biztanle daude, 2012ko urtarrileko datuen arabera, hain zuzen 2011ko urtarrilean baino 1,2 milioi gehiago. Milako 2,4ko

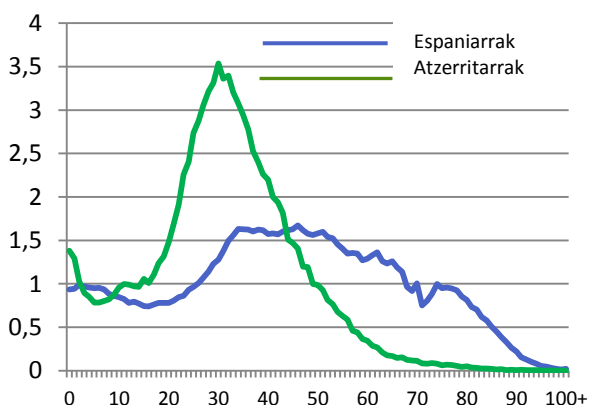
hazkunde horri esker -milako 2,7koa izan zen aurreko urtean-, beste urte batez eutsi ahal izan zaio 1960tik gertatu izan den etengabeko hazkunderako joerari, egungo Batasunaren populazioa 400 milioi biztanlekoa zenetik. Beste urte batez, bilakaera positiboa immigrazioaren portaerari zor zaio, aldaketa osoaren %33 baino ezin baitzaio egotzi berezko hazkunderari (jaiotzen eta heriotzen arteko alde positiboa).

I.1.1. KOADROA. EAEko BIZTANLERIAREN EGUNGO BILAKAERA 2007-2012.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Ald. 11-12
ARABA	305.459	309.635	313.819	317.352	319.227	322.557	+3.330
BIZKAIA	1.141.457	1.146.421	1.152.658	1.153.724	1.155.772	1.158.439	+2.667
GIPUZKOA	694.944	701.056	705.698	707.263	709.607	712.097	+2.490
EAE	2.141.860	2.157.112	2.172.175	2.178.339	2.184.606	2.193.093	+8.487

Iturria: INE. Biztanleen Udal Errolda.

I.1.1. GRAFIKOA. EAEKO BIZTANLERIAREN EHUNEKO BANAKETA, ADINEN ETA NAZIONALITATEAREN ARABERA. 2012

Iturria: INEren datuekin landutakoa. Udal errolda.

Etorkizuneko bilakaerari dagokionez, EUROSTATEk aurreikuspen duenez, 27-EBko biztanleriak gora egingo du 2040an 526 milioi bizilagun izan arte. Jaiotzen urteko kopuruak behera egingo du aldi osoan, baina heriotza-kopuruak gora egingo du "baby boom" delakoko belaunaldiak zahartzearen ondorioz. Aurreikuspen demografiko horien arabera, biztanleria Batasuneko 27 herrialdeetako 14tan handitu egingo da eta gainbehera demografikoak bereziki eragingo die ekialdeko herrialdeei emigrazioagatik eta jaiotza-tasa txikiagatik. Espainian badirudi %13,7ko hazkundera jazoko dela, 2011ko biztanleriaren zifrekin alderatuz gero.

EAEen, Biztanleen Udal Erroldak¹ 2012ko urtarrileko erreferentziari buruz emandako azken datuen arabera, biztanle kopuruak 2000n hasitako goranzko bideari jarraitu dio, hazkundera gero eta txikiagoa bada ere. Zehazki, 2.193.093 pertsonako populazioa dago 2012an (2011n baino %0,4 gehiago), hots, aurreko urtean baino 8.487 gehiago eta ia 78.000 gehiago 2005ean baino. Lurralde Historikoei dagozkien datuek erakusten dutenez, igoera nabarmenagoa dago Araban (%+1 azken urtean), eta neurri txikiagoan Gipuzkoan (%+0,4) eta Bizkaian (%+0,2).

Zifra horiei, gainera, EAEen erroldatuta dauden herritar atzerritarren %6,9 gehitu behar zaie (eta ia %8,4 atzerrian jaiotako herritarrek aintzat hartzen baditugu, nazionalizatutako pertsonak barne hartuko lituzkeena), 2011ko urtarrilaren 1eko %6,6ren aurrean. Horrek 3 hamarreneneko aldaketa erlatiboa dakar. Epe berean, atzerritar biztanleriaren pisuak behera egin du apur bat estatu osoan (%12,2tik %12,1era), baina EAEko datua oraindik oso urrun dago Espainiako batez bestekotik -erroldaren azken eguneratzean 5,7 milioi atzerritar izan dira eta 6,75 herrialdeetik kanpo

¹ Biztanleen Udal Erroldako kopuruak ezin dira modu zorrotzean konparatu Biztanleriaren eta Etxebizitzaren zentsuko kopuruekin, metodologia diferentea daukatelako. Udal Errolda erregistro administratiboa da, eta Espainian dauden 8.000tik gora udaletako bakoitzak eratu, mantendu eta kudeatu behar du. Errolda horren datuak udal mugartean bizilekua eta egoitza izatearen frogara dira, eta bere egiztapenak agiri publiko eta fede-emaileak dira, ondorio administratibo guztietarako. Aitzitik, Biztanleen Zentsua estatistika hutsa da, eta Estatistikako Institutuzionalak egin behar du. Zentsuan ageri diren datuak sekretu estatistikoaren babespean daude. Erroldan, aldiz, pertsonak identifikatzea ezinbestekoa da.

jaiotakoak kontuan hartzen baditugu- eta, batez ere, beste erkidego batzuetatik; besteak beste, Balear Uharteetan, Valentziako Erkidegoan eta Madrilen atzerriarrak bertako biztanleriaren ehuneko oso handia dira.

Azkenik, EUSTATEk EAerako egindako proiektzioek, 2020. urtea mugatzat jarriz, biztanleriaren bilakaera orokorra antzematen dute, baita bilakaeran eragina duten aldagai bakoitza ere. Heriotzen, ugalkortasunaren eta migrazioen etorkizunari buruz egindako hipotesiak oinarri hartuta, epe laburrera mende aldaketarekin hasi zen hazkunde txikiaren joerari eutsiko zaiola aurreikusi da, eta ondoren biztanleriaren kopuruak egonkorak izango dira. Halaber, eta eraginezko haurrak nolabait berreskuratu diren arren, euskal gizartearen heltze- eta zahartze-prozesua biziagoak dira.

Hazkunde erritmoa pixkanaka moteltzea eragile biren uztarketaren emaitza izango da: alde batetik, lehenengo urteetan saldo begetatiboa apur bat positiboa izango da, baina joera aldatuko du 2014az geroztik, orduan heriotzen kopuruak jaiotzena gaindituko baitu berriro. Bestalde, migrazio saldoak positiboa izaten jarraituko du, baina neurri gero eta txikiagoan: 2007an 18.000 migratzaile garbi baino gehiago izatetik 2020an 4.000 baino zertxobait gehiago izatera igaroko da.

Azken bosturtekoetan gertatu den bezala, biztanleriaren bilakaera migrazio-saldoaren zeinuaren eta intentsitatearen arabera izango da batez ere. Horiek markatzen dute biztanleriaren hazkunderen abiadura. Grafikoan ikus daitezkeen moduan, epe

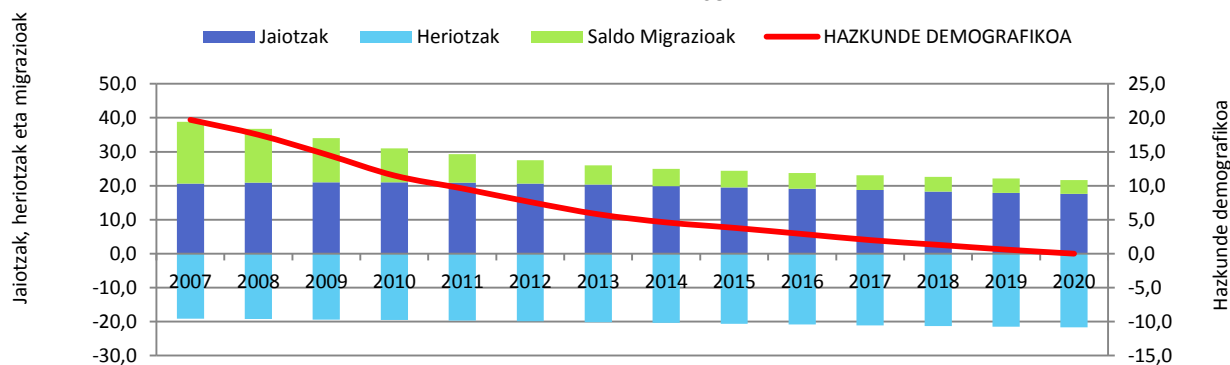
laburrera, jaiotzen eta heriotzen arteko aldeak mesede egingo dio hazkunderari baina ez da oso aipagarria izango. Alde horren zeinua aurki aldatuko da eta denboraldiaren amaieran saldo begetatiboa dela eta galerak sortuko dira, aurreko mendeko 90eko hamarkadan erregistratutakoak baino handiagoak. Zenbakiei buruz ari garela, hazkunde naturalak ia 15.000 biztanle kenduko ditu 2016 eta 2020 bitartean. Saldo begetatibo gero eta negatiboagoak eragindako galerak ezingo dituzte migrazioek orekatu, eta epe luzera aurreikusten da, joera horiei eutsiz gero, EAEn bizi diren biztanle guztien zenbatekoa berriz jaisteko fasean sartuko dela.

1.1. OINARRIZKO ADIERAZLE DEMOGRAFIKOEN BILAKAERA

a) Biztanleriaren berezko mugimendua.

2011ko behin-behineko datuen arabera, hazkunde begetatiboa (biztanleriaren bariazioa, jaiotzen eta heriotzen arteko aldearen arabera, migrazio-mugimenduak aintzat hartu gabe) zortzigarren urtez jarraian positiboa izan da; hori gure erkidegoan ez zen gertatu 1986az geroztik: urte horretan 21.180 jaiotza gertatu dira, aurreko urtean baino %0,1 gehiago, eta 19.235 heriotza, 2010ean baino %0,6 gutxiago. Horren ondorioz, hazkunde begetatiboa +1.945 izan da, hots, milako 0,9koa.

I.1.2. GRAFIKOA. 2020rako EAeren PROIEKZIO DEMOGRAFIKOA: OSAGAIAK AURREIKUSITAKO HAZKUNDEA. MILAKA PERTSONAK

Iturria. EUSTAT. Proiektzio demografikoak.

I.1.2. KOADROA. JAIOTZAK ETA HERIOTZAK EBn MILA BIZTANLEKO 1975 ETA 2011.

	JAIOTZAK		HERIOTZAK	
	1975	2011	1975	2011
27-EB	14,7	10,4	10,7	9,6
ALEMANIA	9,9	8,1	12,6	10,4
AUSTRIA	12,4	9,3	12,7	9,1
BELGIKA	12,2	11,6	12,2	9,5
BULGARIA	16,6	9,6	10,3	14,7
ZIPRE	16,3	11,3	9,8	6,5
DANIMARKA	14,2	10,6	10,1	9,4
ESLOVAKIA	20,6	11,3	9,5	9,6
ESLOVENIA	16,6	10,7	10,1	9,1
ESPAINIA	18,8	10,2	8,4	8,4
ESTONIA	14,9	11,0	11,6	11,4
FINLANDIA	13,9	11,1	9,3	9,4
FRANTZIA	14,1	12,6	10,6	8,4
GREZIA	15,7	9,4	8,9	9,8
HOLANDA	13,0	10,8	8,3	8,1
HUNGARIA	18,4	8,8	12,4	12,9
IRLANDA	21,1	16,3	10,4	6,3
ITALIA	14,9	9,0	10,0	9,8
LETONIA	14,2	9,1	12,2	13,8
LITUANIA	15,7	11,3	9,5	13,5
LUXENBURGO	11,1	10,9	12,2	7,4
MALTA	18,8	10,3	9,5	7,9
POLONIA	19,0	10,1	8,7	9,8
PORTUGAL	19,8	9,2	10,8	9,8
ERRESUMA BATUA	12,4	12,9	11,8	8,8
TXEKIAR ERREP.	19,1	10,4	12,4	10,2
ERRUMANIA	19,6	9,2	9,3	10,8
SUEDIA	12,6	11,8	10,8	9,5
EAE	19,1	9,7	7,1	

Iturria: EUROSTAT eta EUSTAT.

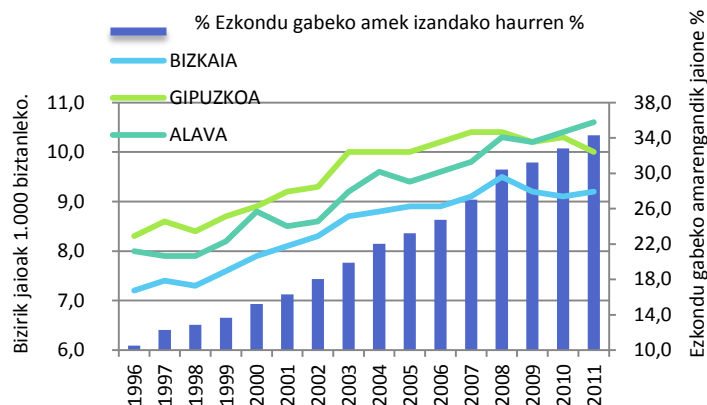
I.1.3. KOADROA. EAEko BIZTANLERIAREN MUGIMENDU NATURALA

	Bizirik jaiotakoak	Tasa	Heriotzak	Tasa	Hazkunde begetatiboa	Tasa
	2004	19.594	9,3	18.684	8,9	910
2005	19.715	9,3	19.425	9,2	290	0,1
2006*	20.043	9,4	18.507	8,7	1.536	0,7
2007*	20.596	9,6	19.252	9,0	1.344	0,6
2008*	21.315	9,9	19.437	9,0	1.878	0,9
2009*	20.928	9,7	19.624	9,1	1.304	0,6
2010*	21.159	9,7	19.357	8,9	1.802	0,8
2011*	21.180	9,7	19.235	8,8	1.945	0,9

(*) Behin-behineko datuak. Mila biztanleko tasak.

Iturria: EUSTAT "Jaiotzen eta Heriotzen Estatistika" eta testuaren egileak egindakoa.

I.1.3. GRAFIKOA. JAIOTZA-TASEN BILAKAERA LURRALDEKA, ETA EZKONDU GABEKO AMENGANDIK JAIOTAKOEN EHUNKOAREN BILAKAERA.

Iturria.- EUSTATen datuekin egindakoa.

EAEko hazkunde begetatiboak 14 urtez jarraian behera egiteko joera adierazi zuen eta, behin betiko daturik lortu ezean, azkenean ere badirudi 2004an gelditu egin zela. Hala ere, joera hori baieztatu egin behar da hurrengo urteetan. 60ko hamarkadan eta 70ekoaren hastapenetan gertatu ziren saldo begetatibo positibo indartsuen ostean, 1990a negatiboa izan zen lehen aldiz 1937tik, eta 1996an saldorik txikienera iritsi zen, urte hartan EAEk 2.000 biztanletik gorako hazkunde begetatibo negatiboa izan baitzuen.

Beraz, ikusten denez, saldo begetatibo positiboa izan da 2011n jaiotzak arinki handitu direlako eta heriotzak, berriz, erori direlako: +%0,1 eta -%0,6 hurrenez hurren. Gainera, ohikoa denez, 2011ko

portaerak aldeak izan ditu lurraldeen arabera: Bizkaiak, saldo positiboak berreskuratzeko atzeratuago egonda, urte horretan 38 biztanle irabazi ditu, behin-behineko datuen arabera, Gipuzkoak eta Arabak beste urte batez euren joera positiboak sendotu dituzten bitartean, hurrenez hurren, 898 eta 1.009 biztanle gehiago izanik.

2011n hiru lurraldeetako jaiotzek zeinu eta intentsitate desberdineko bilakaera izan zuten; alde batetik, Araban 3.429 haur jaio ziren (+%2,5), eta Bizkaian, aldiz, 10.687, aurreko urtean baino %0,8 gehiago. Gipuzkoan, aldiz, 7.064 jaiotza izan ziren, 2010ean baino %2,1 gutxiago. Emaizta horiek EAE osorako milako 9,7ko jaiotza-tasa egiten dute, aurreko urtearen antzekoa. Antza denez, 1995ean hasitako jaiotza-tasaren gorakada sendotzen ari da. 60ko

hamarkadan kopuru hori milako 20tik gorakoa zen, eta Estatuko batez bestekotik gorago zegoen. Gaur egun, igoera gertatu arren, EAEk estatuko eta EBko batez bestekoak (milako 10,2 eta 10,4, hurrenez hurren) baino tasa baxuagoei eusten die.

Lurralde Lurralde, Bizkaiaren jaiotza-tasa milako 9,2 da –azken hiru urteetan konstantea izan da-, Arabarena milako 10,6, eta Gipuzkoarena milako 10.

Horrez gain, jaiotza-tasak oso desberdinak dira amaren herritartasuna kontuan hartzen bada. 2011n bizirik jaiotzearen 21.180 haurretatik 3.429k ama atzeritarra dute, alegia, jaiotakoak %16,2k (%16 2010ean), herritartasun atzeritarra duten biztanleen proportzioa txikiagoa denean, dagoeneko ikusi den moduan. Horrek esan nahi du etorkinen jaiotza-tasa milako 20koa dela, bertakoaren milako 8,2koaren aurrean. Proportzio horiek azken urteotan ohikoak ari dira izaten.

Beste urte batez, azpimarratu behar da ama ezkongabeengandik jaiotakoak portzentajea gero eta handiagoa dela. 2011n ezkontzatik kanpo jaiotakoak 7.270 izan ziren, guztien %34,3 (%32,8 aurreko urtean). Bizkaia izan zen EAEn ehuneko handiena izan zuen lurraldea (%35,4) eta Araban eta Gipuzkoan balio erlatibo txikiagoak izan ziren (%34,1 eta %32,8 hurrenez hurren). Egungo ehunekoa 1990ekoarekin (%7,7) alderatuz gero, ikusten da ama ezkongabeengandik jaiotako haurren ratioa ia boskoiztu egin dela. Herrien arabera, EBko ehunekoak Estonia (%59,6) eta Esloveniako (%56,8) mailen eta Zipre (%16,9) edo Greziakoak (bizirik jaiotakoak %7,4) artean mugitzen dira. Batasuneko batez bestekoa %39,5 da, eta bertatik kanpo, nabarmentzekoa da Islandiako ratio handia. Bertan, 2011n jaiotakoak %65en amak ezkongabeak izan ziren.

Beste alde batetik, EUROSTATen datuek diotenez, 2011n guztira 5,23 milioi jaiotza izan ziren EBn, aurreko urtean baino 130.000 gutxiago, eta hirugarren urtez jarraian jaitsia da kopurua, 2000 eta 2008 bitartean egondako joera positiboaren ostean. Jaiotza-tasarik handienak Irlandan eta Erresuma Batuan izan dira (milako 16,3 eta 12,9, hurrenez hurren). Tasarik txikiena, aldiz, Alemanian izan da (milako 8,1) eta, bigarren postuan, Hungarian (milako 8,8). Espainian milako 10,2koa da.

Azken urteetan jaiotza-tasa jaisteari mesede egin dion faktoreetako bat, jakina den bezala, amatasuna pixkanaka atzeratu izana da. 2011n joera bera egon da, eta haurrak izan zituzten emakumeen %79,6k 30 urte edo gehiago zituzten. Talderik jendetsuena 30 eta 34 urte bitarteko emakumeena da, jaiotza guztien %41,6 hartzen baitu. Halaber, 35 urtetik gorako amek izandako haurren jaiotza kopuruak (%38) handitzen jarraitzen du, eta 25 eta 29 urte arteko taldea (%14,7) nabarmen gaintzen du. Amen batez besteko adina 32,8 urte izan zen; ama hasi berriena, aldiz, 31,9 urte izan zen. Zifra horiek azken bi urteetako kopuruen antzekoak dira. Horrela, EAEn bizi diren ama lehenerdiak EBkoak baino nagusiagoak dira. Halaber, beste urtebetez 25 urtez azpiko amen pisua murrizten da, guztien %5,7 dira (%6,1 2010ean).

Bestalde, INEren Jaiotzen Estatistikak jaiotakoak aiten adina ere jakitea ahalbidetzen du: haietako gehienak, %37,4, 2011n 35 eta 39 urte artekoak ziren, eta haien atzean dago 30 eta 34 urte artekoen taldea, %32,7.

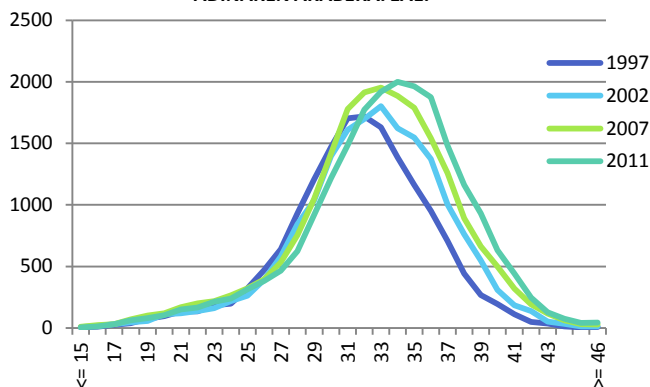
Heriotzei dagokionez, 2011n EAEn 19.235 lagun zendu ziren, aurreko urtean baino %0,6 gutxiago; haietatik, %51,7 gizonak eta %48,3, aldiz, emakumeak. 2011n zendutakoak %31,7 tumoreengatik hil ziren. Haien atzean, zirkulazio sistemaren gaitzak datoz, %28,3, eta hirugarren tokian, urrunago, arnas eritasunak, %8,8².

Halaber, EUSTATen Heriotzen Estatistikak hauxe agertu du: 2011n EAEn hildakoak batez besteko adina 78,1 urte zen, 74,8 gizonezkoena eta 81,7 emakumezkoena, bizitza-luzeagoa izaten baitute. Hala, azken hamarkadan gure autonomian bizi-itzaropena gizonentzat 3,4 urte handitu da eta emakumeentzat, berriz, 1,8.

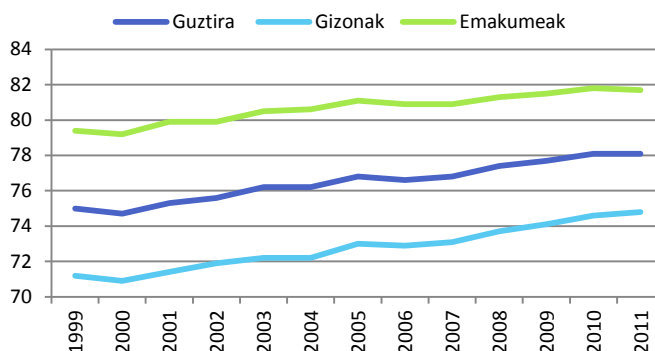
² Memoria Sozioekonomiko honetako "Osasuna eta osasun sistema" kapituluaren euskal biztanleriaren heriotzen arrazioak zehazki aztertzen dira.

I.1.4. GRAFIKOA. JAIOTZEN BILAKAERA AMAREN ADINAREN ARABERA. EAE.

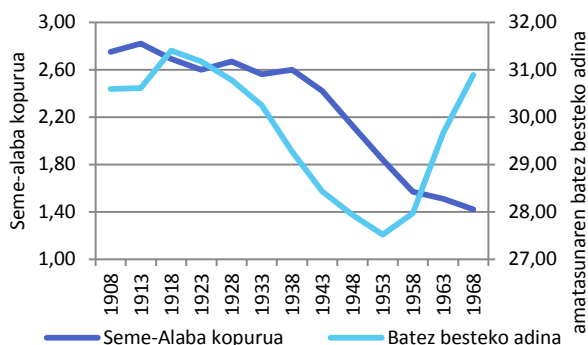
Iturria.- EUSTAT. Jaiotzen estatistika.

I.1.6. GRAFIKOA. EAEn HILDAKO PERTSONEN BATEZ BESTEKO ADINAREN BILAKAERA, SEXUAREN ARABERA.

Iturria.- EUSTAT. Heriotzen estatistika.

I.1.5. GRAFIKOA. 1905. eta 1970. URTEEN ARTEAN JAIOTAKO EMAKUMEEK IZANDAKO SEME-ALABA KOPURUA ETA AMATASUNAREN BATEZ BESTEKO ADINA. EAE .2011

Iturria. EUSTAT. Inkesta demografikoa 2011. .

Europar Batasuneko datuei dagokienez, 2003an lortu zen mailarik altuena, ia 5 milioi zentze; hori milako 10,5eko tasa gordina da, EAEn urte horretan 9,2koa izan zen bitartean. Jaisteko ageriko joeren barruan EBko heriotzen kopuruek urtero gorabehera handiak izaten dituzte, hortaz, urte batzuk itxaron beharko dira joera hori baieztatzeko. 2011ko datuen arabera, 4,8 milioi pertsona hil ziren, aurreko bost urteetan bezalaxe (milako 9,6), eta, beraz, hazkunde begetatiboa edo berezkoa (jaiotzak ken heriotzak) 400.000 lagun ingurukoa izan zen Batasunean.

Beste alde batetik, EUSTATEN Inkesta Demografikoak, zeina zentsuen artekoa baita, informazioa ematen du familien osaketaz, tamainaz eta seme-alaben kopuru eta haien arteko urte-aldeaz, baita ere beste zenbait ezaugarriren gainean, gertakizun demografikoetara hurbiltzeko atzera begirako metodoa erabiliz. Euskal emakumeen ugalkortasunari dagokionez, 2011ko Inkestaren datuek

agerian utzi dutenez, 50eko hamarkadako bigarren zatian jaiotako emakumeak dira belaunaldien arteko ordezkatzeari lortu zuten azkenak, hots, batez beste 2,1 seme-alaba izan zituzten. Hurrengo belaunaldien seme-alaba kopuruak behera egin du pixkanaka. Hala, 1966 eta 1970 urte bitartean jaiotako emakumeek 1,4 seme-alaba izan zituzten, ugalkortasun historia osotzat har daitezkeen azkenak hain zuzen.

Halaxe gertatzen da Europako ia herrialde guztietan, non 1950etik aurrera jaiotako emakumeen seme-alaben kopuruaren jaitsiera orokorra ikusten den, eta ez da lortu belaunaldien arteko ordezkatzeari 60ko amaieratik aurrera jaiotako belaunaldietan, Eskandinaviako herrialdeetan izan ezik. Indizerik txikienak dauzkaten herrialdeen artean Alemania nabarmentzen da. 1968an jaiotako emakumeen seme-alaba kopurua 1,4 da; apur bat handiagoa Italian (1,5 seme/alaba), Austrian (1,6), Grezian eta Portugalen (bieten 1,7).

Beste alde batetik azken belaunaldien amatasunaren batez besteko adina belaunaldirik zaharrenenaren antzekoa da, 75 urte eta gehiago dauzkatenena, baina kasu honetan, hori gertatzen zen hirugarren seme edo alaba eta gerokoak guztizkoaren ia %50 zirelako, eta aldiz, 2011n 40 eta 50 urte bitarteko adina zuten emakumeen artean, hirugarren seme edo alaba edo gerokoak ez dira iristen ondorengoen %10era. Belaunaldirik berrienetan, lehenengo haurra jaiotzeko adina 29 urteen ingurukoa da, eta belaunaldirik zaharrenenetan, ia-ia 27 urtekoa.

I.1.4. KOADROA. MIGRAZIO-SALDOEN BILAKAERA EAE-N

	ATZERRI- AREKIN	ESTATU- KO GAINE- RAKO LURRAL- DEEKIN	GUZTIZKO / KANPOKO MIGRAZIO SALDOA*			
			EAE	ARABA	BIZKAIA	GIPUZ- KOA
2005	14.742	-1.478	13.264	3.028	7.603	2.633
2006	18.134	-3.676	14.458	3.271	8.021	3.166
2007	19.884	-2.192	17.692	4.224	9.209	4.259
2008	14.903	1.898	16.801	4.207	8.773	3.821
2009	9.802	3.452	13.254	3.670	7.394	2.190
2010	9.342	3.686	13.028	3.902	6.562	2.564
2011	8.689	6.297	14.986	3.704	8.333	2.949

(*). Estatuarekiko eta atzerriko herrialdeekiko migrazio-saldoarekin batuketa.

Iturria: EUSTAT. "Migrazio Mugimenduen Estatistika".

b) Migrazio mugimenduk.

EUSTATen 2011ri buruzko "Migrazio mugimenduen estatistikak" 14.986 laguneko hazkundea zenbatu du gure erkidegoan urte horretan (aurreko urtean baino %15 gehiago), eta hamabi urtez jarraian migrazio saldoa positiboa izan da. Lurraldeka, Bizkaiak, 8.333 lagun irabazita, migrazio saldirik handiena dauka zenbaki absolutuetan, %27 igo da 2010aren aldean. Bestalde, Arabak 3.704 lagun irabazi ditu (-%5, 2010eko saldoarekiko) eta Gipuzkoak 2.949 (+%15).

Era berean, azken 20 urteetan laugarren urtez jarraian EAEn beste erkidegoetatik iritsitako immigrazio gehiago gertatu dira haietarako emigrazioak baino, eta horrela estatuarekiko migrazio saldoa positiboa izan da (+6.297).

Hala ere, ezin dugu ondorioztatu saldo hori aurreko urteen aldean joera aldaketa denik. Horretarako gutxienez hurrengo bosturtekoan erregistratuko diren datuen sail historikoa ikusi beharko da, horri buruzko hipotesiak egiteko.

Baina azpimarragarria da aurreko urteetako bilakaera, haietan EAE eta Estatuaren arteko migrazio saldoa negatiboa izan baita etengabe eta beti. Zentzu horretan, erreferentzia gisa 1997-2007 hamarkada hartuta, saldoa negatiboa da, ia-ia 35.000 lagunekoa.

Kopuru horiek are deigarriagoak dira EAEn eta atzerriaren arteko migrazio saldoarekin erkatuz gero, aldi berean positiboa izan baita, 106.000 lagunekoa. Ematen du 2008an gertatu zela joera-aldaketa. Harrez geroztik, saldo biak positiboak dira, eta ordutik 2011ra arte, 15.000 eta 43.000 pertsonako kopuru garbia etorri da gutxi gora behera Estatuko gainerako aldeetatik eta atzeritik, hurrenez hurren (58.000 pertsona guztira).

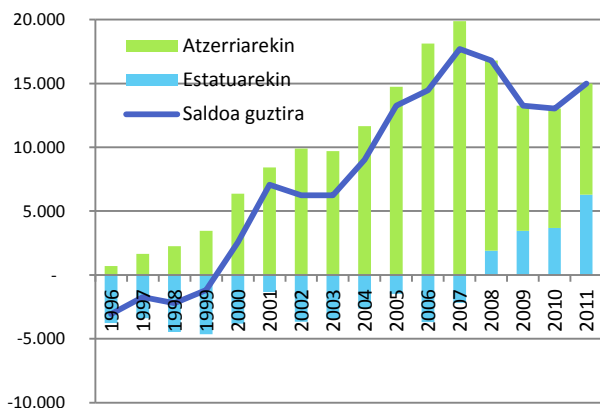
Europar Batasun osoko joerei buruz EUROSTATen datuek zera agertzen dute: 90eko hamarkadan nahiko jaitsiera handiko aldiaren ondoren, EBn nazioarteko migrazio-mugimenduen saldo positiboa 2003an bi milioi pertsona gehiagoren bidez hazi zen, finkatutako datuen arabera. Bestalde, 2011n migrazio saldoa mantendu egin da 2010arekin alderatuz gero, 0,8 milioi lagunekoa (-0,9 milioi aurreko urtean); migrazio tasa gordina milako 1,8koa izan da 27-Ebrako eta milako 2koa eurogunerako. Saldo positibo horren %83 hiru herriri dagokie: Italia, Alemania eta Erresuma Batua. Bestalde, Batasuneko bederatzi herrik (Bulgaria, Irlanda, Grezia, Espainia, Letonia, Lituania, Polonia, Portugal eta Errumania) migrazio saldo negatiboak daukate.

I.1.5. KOADROA. AUTONOMIA ERKIDEGO BAKOITZEKO FENOMENO DEMOGRAFIKOAK 1.000 BIZTANLEKAKO TASA. 2011.

	Jaiotza- tasa	Heriotza- tasa	Ezkontza- tasa	Ezkontza- desegiteen tasa
ANDALUZIA	10,38	7,95	3,43	2,34
ARAGOI	9,58	10,48	3,27	1,89
ASTURIAS	7,30	12,08	3,75	2,55
BALEAR UHARTEAK	10,40	7,15	3,71	2,61
KANARIAK	8,16	6,32	2,62	2,86
KANTABRIA	9,18	9,75	3,78	2,30
GAZTELA ETA LEON	8,00	10,95	3,11	1,76
GAZTELA- MANTXA	10,41	8,92	3,52	1,78
KATALUNIA	11,13	8,24	3,65	2,63
VALENTZIAKO E.	9,90	8,13	3,35	2,70
EXTREMADURA	9,20	9,81	3,32	1,70
GALIZIA	7,94	11,20	3,38	2,18
MADRIL	11,04	6,55	3,87	2,40
MURTZIA	11,81	7,04	3,22	2,22
NAFARROA	10,77	8,15	3,58	1,89
EAE	9,80	9,33	3,88	2,00
ERRIOXA	10,13	8,97	3,46	1,94
CEUTA	14,85	6,54	5,65	2,34
MELILLA	18,66	6,33	4,31	2,71
GUZTIRA	10,16	8,40	3,50	2,34

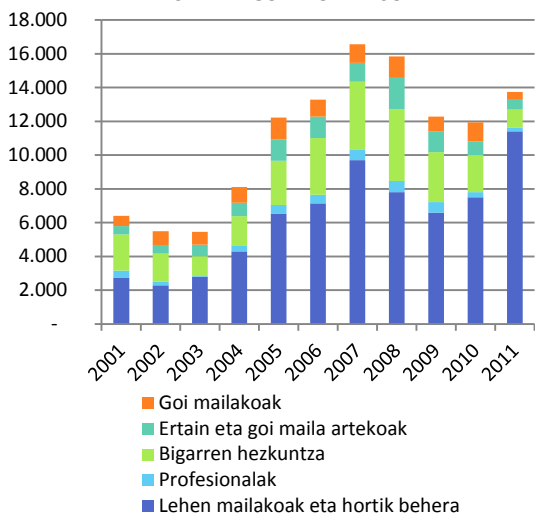
Iturria: INE.

I.1.7. GRAFIKOA. MIGRAZIO-SALDOEN BILAKAERA EAE-N

Iturria.- EUSTAT. Migrazio mugimenduen estatistika.

I.1.8. GRAFIKOA. EAEKO MIGRAZIO-SALDAREN BILAKAERA, IKASKETA-MAILAREN ARABERA. BOST URTETIK GORAKO PERTSONAK.

Iturria.- EUSTATen datuekin landutakoa. Migrazio mugimenduen estatistika.

Bestalde, 2011n, 198.972 lagunek, aurreko urtean baino %0,6 gehiagok, bizileku aldaketaren bat egin zuten EAEn (EAEko biztanleen %9,2); mugikortasun horren %46,5 udal beraren barruan izan zen eta %24,5 EAEko bi udalerriren artean. Gainontzekoetatik, 36.366 mugimendu kanpoko immigrazio lirareke (jatorria erkidegotik kanpo eta helmuga EAE) eta 21.380 kanpoko emigrazio (jatorria EAE eta helmuga handik kanpo, haietatik 4.019ren helmuga atzerrian).

Barneko migrazioei, hau da, EAEn abiapuntu edo helburu dauzkaten biztanleria-mugimenduei dagokionez, argigarria da azterketa Lurralde Historikoen arabera zehaztea.

I.1.6. KOADROA. BARNEKO MIGRAZIOAK, ABIAPUNTUKO ETA HELBURUKO LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERA. 2011

Helburua								
	EAE		Araba		Bizkaia		Gipuzkoa	
Jatorria		%		%		%		%
EAE	48.779	100,0	4.365	100,0	29.694	100,0	14.720	100,0
Araba	4.209	8,6	2.751	63,0	938	3,2	520	3,5
Bizkaia	30.001	61,5	1.129	25,9	27.769	93,5	1.103	7,5
Gipuzkoa	14.569	29,9	485	11,1	987	3,3	13.097	89,0

Iturria: EUSTAT. Migrazio-mugimenduen Estatistika

Lehenengoz, Bizkaiko biztanleriak Euskadi osoan daukan garrantziagatik espero daitekeen moduan, barneko biztanleria-mugimendu gehienak Lurralde horretatik etortzen dira (Euskadiren barruan mugitzen diren 3 lagunetatik ia-ia 2 Bizkaikoak dira).

Beste datu esanguratsu bat hau da: hiru Lurraldeetako bakoitzera migratzen dutenak, batez ere euren probintziatik bertatik etortzen dira, batik batik Bizkaiaren eta Gipuzkoaren kasuetan, eta Araban ere bai, neurri txikiagoan bada ere. Zenbakitan azalduta: Bizkaiko udalerraren batera migratzen dutenen %93,5 Bizkaiko beste udalerreri batekoak dira; Gipuzkoako udalerraren batera migratzen dutenen %89 Gipuzkoako beste udalerreri batekoak dira; eta Arabako udalerraren batera migratzen dutenen %63 Arabako beste udalerreri batekoak dira.

Kanpoko edo erkidegotik kanpoko mugikortasun geografikoari dagokionez, 2011n EAEko mila biztanleko 26,6ri eragin die (Arabaren milako 32,9, Bizkaian milako 27,3 eta Gipuzkoan milako 22,5); tasa horiek nahiko txikiak dira gainontzeko autonomia erkidegoekin erkatuz gero, haietan, batez beste, mila biztanleko 40 mugitzen baitira. Galizia izan ezik, estatuko gainontzeko autonomia erkidegoek biztanle gehiago ematen diote EAERI bertatik jaso baino; EAEko emigranteentzako erakarpen poloak, ordea, honako erkidegoak dira, ordenan: Madril, Kantabria, Katalunia, Nafarroa eta Andaluzia. Sei erkidego horien artean EAE uzten duten pertsonen %66 jasotzen dute.

Azkenik, 2011n atzerriko naziotasuna dutenen immigrazioak 20.863 izan dira, 2010ean baino 679 gutxiago, eta gure erkidegorako sarreraren %57 izan dira. Atzeritarren emigrazioak, berriz, 2011n 5.873 lagunak izan ziren, 2010ean baino 239 gehiago.

Titulazioari dagokionez, EAEn migrazio-saldoa positiboa da ikasketa-maila guztietarako (hau da,

kontuan hartutako edozein ikasketa-mailatarako, gure Erkidegora etorritako immigrante gehiago erregistratzen dira aldi horretan bertan emigratzen duten pertsonak baino). Gainera, titulu-maila apalenetakoak (lehen mailako ikasketak edo beheragokoak) dira immigrazioen %80 eta emigrazioen %78; goi-mailako tituluetan, ordea, emigrazioen %9 eta immigrazioen %10 eman ziren. Hala, gure erkidegora 2011. urtean heldu ziren 5 urtetik gorako 33.868 pertsonatik 3.016k erdi- edo goi-mailako ikasketak edo goi-mailako ikasketak zituzten (%8,9). Emigratu zuten pertsonen kasuan, 5 urtetik gorako 20.125 pertsonatik 1.969k zituzten aipatu ikasketak, alegia, %9,8k. Hortaz, ikasketa maila altuenetan 1.047ko migrazio-saldo positiboa erregistratzen da (-%46 2010arekin alderatuta). Saldo hori, gainera, positiboa da etenik gabe 1997. urtetik.

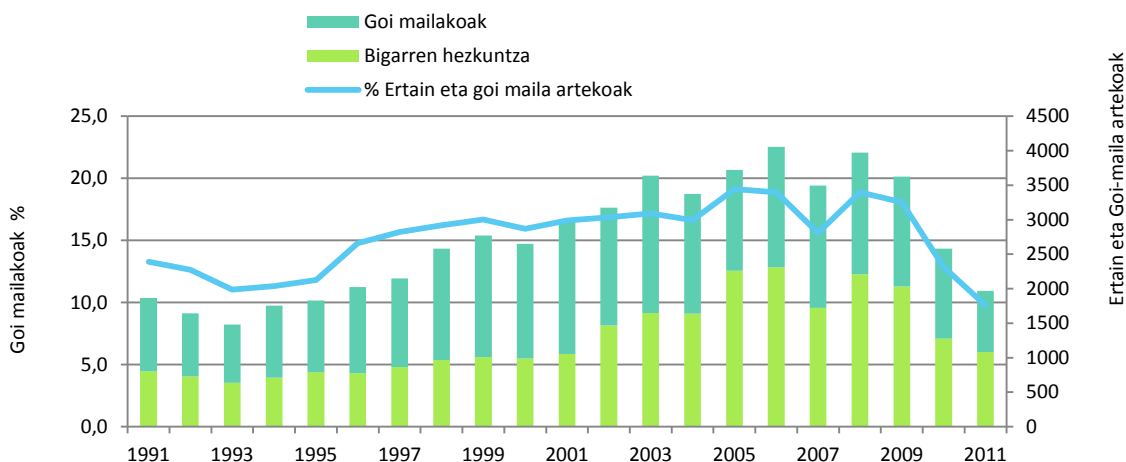
Goi mailako pertsonen arteko saldo positibo horren arrazoiak izan daiteke unibertsitateko tituludunak EAetik irtetea trebakuntza maila handia daukaten immigranteak heltzarekin konparatzen ari garela. Izan ere, immigrante horien titulazioak homologatuta ez daudenez, ezin dituzte erabili lan-merkatuan sartzeko (gogoratu behar da Inkesta horren informazioa Udal Erroldatik ateratzen dela, eta errolda horretan erregistratzen den ikasketa-maila inskribatutako pertsonak deklaratzeko duena dela, egiaztagiririk aurkeztu behar izan gabe).

Gainera, EUSTATEN datuek erakusten duten fenomeno bat da goi mailako hezkuntza daukaten gazteek gaur egungo krisiaren ondorioz eta gure Erkidegotik kanpo –gehienetan beste herri batzuetan– lan-aukeren bila emigratzea. Azken lau urteetan, hau da, 2008-2011 aldian, erdi-goi mailako eta goi mailako titulazioak zeuzkaten 12.144 pertsonak emigratu zuten EAetik kanpo (haien artean 1.969k azken urtean), aldi horretan gure erkidegotik joan ziren 5 urtetik gorako pertsonen %15ek.

Hala ere, grafikoan ikusten denez, EUSTATEN inkestak era berean erakusten du gure erkidegotik joaten diren goi mailako tituludunen kopururik handiena 2006an izan zela (3.373). Gerora, aldi labur batean gora egin zuen 2008an, baina orduz geroztik eta 2011ra arte (eskuragarri dagoen azken datua) jaitsi da. Horrek zera erakusten du: krisi garaian (2008tik aurrera), kanpoaldera joan diren goi mailako tituludunen fluxua (behintzat errolda-lekua aldatu dutenenena) beherakorra da.

Azkenik, Migrazio-mugimenduen Inkestak agerian jarri duenez, immigranteen eta emigranteen batez besteko adina diferentea da (32,1 eta 35,7 urte, hurrenez hurren).

I.1.9. GRAFIKOA. EAE-KO MIGRAZIO-SALDAREN BILAKAERA, IKASKETA-MAILAREN ARABERA. BOST URTETIK GORAKO PERTSONAK

Iturria.- EUSTAT-en datuekin landutakoa. Migrazio mugimenduen estatistika. Datu Bankua.

c) Ezkontza-tasa.

Ezkontzen Estatistikak, Jaiotzenak eta Heriotzenak bezala, Biztanleriaren Mugimendu Naturala osatzen du. Estatistika aspaldikoa izanik, garai horretan eman diren aldaketa demografikoak hobeto ezagutzea ahalbidetzen du. Elizako agiritegiei esker Estatuak 1861etik aurrerako informazioa lortu du.

EUSTATen datuek diotenez, 2011n EAEn 8.743 ezkontza izan ziren, 2010ean baino %3,7 gutxiago. Haien artetik 8.593 sexu diferenteko pertsonen artean izan ziren eta 150 sexu bereko pertsonen artean.

Ezkontzeko eskubideari dagokionez Kode Zibila aldatzen duen uztailaren 1eko 13/2005 estatu Legearen onarpenaren hurrengo urteetan sexu bereko ezkontzek izan duten bilakaeraren eskema honela laburbil daiteke: abiatze txikia 2005ean (legea urte horren erdialdean onartu zen), eklosioa 2006an, jaitsiera 2007an eta egonkortzea 2008tik gaur arte.

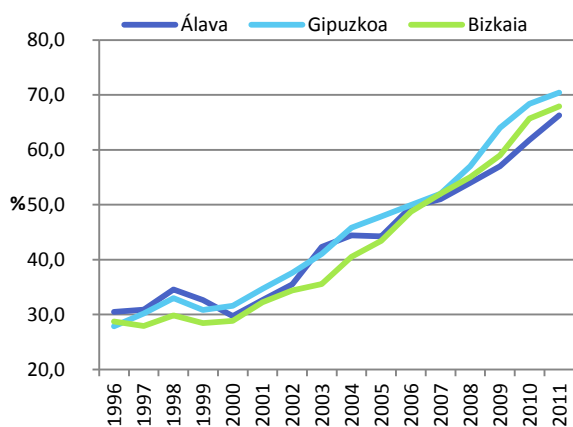
Beste alde batetik azpimarratzekoa da nabarmen egin duela gora ezkontza zibilen kopurua. 1990ean %23 zen, eta 2011n, aldiz, %66,8. Estatuko gainerako Erkidegoei dagokienez, EAE bosgarren lekuan dago, Melillaren, Kataluniaren eta artxipelago bien atzetik.

Guztira, EAEn 2011n 5.739 elkartzeko zibil egon dira, 2.837 ezkontza katoliko eta beste erlijio batzuetako 17en aurrean. Lurralde historikoen arabera, Gipuzkoan izan zuten pisurik handiena ezkontza zibilek (%70,4), eta haren atzean Bizkaian (%67,9) eta Araban (%66,3). Gainera, nabarmentzekoa da ezkontzeko adina atzeratzeko joerak dirauela. Izan ere, erreferentziatzko urtean, ezkondu ziren gizonen ezkongabeen batez besteko adina 34,5 urte zen, eta emakumezkoena, berriz, 32,6. Azken 25 urteetan, 1987tik, senarren batez besteko adinak gora egin du 7 urte, eta emazteenak 7,4.

EAEko ezkontza-tasa 2011n 1.000 biztanleko 3,7 ezkontza izan zen. Estatu osoan, aldiz, 1.000ko 3,4. Dena dela, Europar Batasuneko -1.000ko 4,4 2010ean- baino txikiagoa da. Ezkontza-tasarik handienak dauzkaten Europako herriak, 2011rako behin-behineko datuekin, Zipre (7,3) eta Lituania (6,3) dira. Ratorik txikiak dauzkatenak, aldiz, Bulgaria (1.000 biztanleko 2,9 ezkontza) eta Eslovenia (1.000ko 3,2) dira.

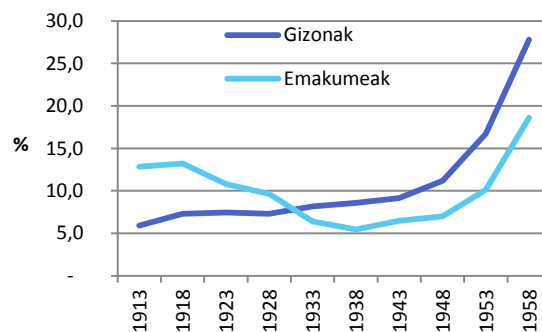
Beste alde batetik, EUSTATen Inkesta Demografikoari esker, ezkontza-tasak ondoz ondoko belaunaldietan izan duen bilakaera ikus dezakezu. Hala, 2011ko emaitzek agerian jarri dutenez, gizonen artean, behin betiko ezkongabeen ehuneko txikiena (50 urte betetzean ezkongabe diren %5) 1926 eta 1930 bitartean jaioen artean ikusi zen; emakumeen artean, berriz, Gerra Zibilaren urteetan jaiotako belaunaldien artean ikusi zen.

I.1.10. GRAFIKOA EZKONTZA ZIBILEN EHUNEKOAREN BILAKAERA EAE-N

Iturria. EUSTAT. Ezkontzen estatistika.

I.1.11. GRAFIKOA. 50 URTEKO ADINEAN EZKONGABE DAUDENEN PROPORZIOA, JAIOTZA-URTEAREN ETA SEXUAREN ARABERA. EAE, 2011.

Iturria.- EUSTAT. Inkesta demografikoa 2011.

LEHENENGO AURRERAPENA

I.1.7. KOADROA. 100 EZKONTZAKO DIBORTZIO KOPURUAREN BILAKAERA, AUTONOMIA ERKIDEGOEN ARABERA.

	2007	2008	2009	2010
ANDALUZIA	57,20	57,74	65,41	72,58
ARAGOI	54,47	55,39	58,01	60,63
ASTURIAS	72,05	63,32	65,13	67,69
BALEAR UHARTEAK	77,22	74,66	71,67	76,31
KANARIAK	116,91	109,93	108,56	116,30
KANTABRIA	54,80	54,00	53,41	59,64
GAZTELA ETA LEON	49,22	48,54	54,12	56,65
GAZTELA-MANTXA	46,97	44,43	49,07	54,99
KATALUNIA	77,80	70,99	74,67	78,14
VALENTZIAKO E.	72,19	71,38	74,59	82,98
EXTREMADURA	47,88	43,70	45,46	53,98
GALIZIA	66,13	64,38	65,40	69,43
MADRIL	62,74	60,58	63,38	65,32
MURTZIA	52,02	58,57	66,30	70,97
NAFARROA	48,17	48,71	49,27	55,19
EAE	55,07	50,56	51,52	52,41
ERRIOXA	58,22	49,47	49,22	56,39
GUZTIRA	63,92	61,77	65,46	70,14

Iturria: INE. Gizarte adierazleak 2011.

* Urtean banantzen ezkontzen eta egiten diren ezkontzen arteko erlazioa.

I.1.8. KOADROA. EZKONTZA ZIBILEN PORTZENTAJEAREN BILAKAERA GUZTIEN GAINEAN, AUTONOMIA ERKIDEGOEN ARABERA

	1991	2001	2009	2010
ANDALUZIA	14,47	19,27	41,39	44,62
ARAGOI	18,99	22,92	48,61	51,45
ASTURIAS	21,26	31,73	55,76	57,15
BALEAR UHARTEAK	29,10	36,92	68,18	72,51
KANARIAK	28,50	35,66	66,82	67,40
KANTABRIA	17,94	27,02	51,22	53,56
GAZTELA ETA LEON	13,89	22,43	45,14	47,56
GAZTELA-MANTXA	8,47	15,84	39,04	43,14
KATALUNIA	28,77	36,24	73,10	76,18
VALENTZIAKO E.	24,62	27,21	59,19	63,69
EXTREMADURA	11,44	15,67	34,25	39,28
GALIZIA	14,41	24,86	51,45	54,52
MADRIL	25,65	27,89	55,40	59,13
MURTZIA	16,34	19,56	41,09	45,60
NAFARROA	19,05	25,43	53,57	56,02
EAE	25,19	33,09	59,76	64,70
ARABA	23,78	32,66	58,01	59,86
GIPUZKOA	24,87	34,72	57,79	64,49
BIZKAIA	25,71	32,16	63,30	67,19
ERRIOXA	18,64	23,85	51,20	52,58
CEUTA	32,33	47,85	64,23	60,20
MELILLA	61,27	73,79	75,55	73,20
GUZTIRA	20,89	26,64	54,06	57,62

Iturria: INE. Gizarte adierazleak 2011.

I.1.9. KOADROA. EUOPAR BATASUNENKO EZKONTZAK. ADIERAZLEAK 1.000 BIZTANLEKO.

	EZKONTZAK		DIBORTZIOAK	
	2010	2011	2010	2011
27-EB	4,4	-	1,9*	-
ALEMANIA	4,7	4,6	2,3	2,3
AUSTRIA	4,5	4,3	2,1	2,1
BELGIKA	3,9	4,1	2,7	2,9
BULGARIA	3,2	2,9	1,5	1,4
ZIPRE	7,3	7,3	2,3	2,3
DANIMARKA	5,6	4,9	2,6	2,6
ESLOVAKIA	4,7	4,7	2,2	2,1
ESLOVENIA	3,2	3,2	1,2	1,1
ESPAINIA	3,6	3,4	2,2	2,2
ESTONIA	3,8	4,1	2,2	2,3
FINLANDIA	5,6	5,3	2,5	2,5
FRANTZIA	3,9	3,6	2,1	2,0
GREZIA	5,0	4,9	1,2*	-
HOLANDA	4,5	4,3	2,0	2,0
HUNGARIA	3,6	3,6	2,4	2,3
IRLANDA	4,6	4,3	0,7	0,7
ITALIA	3,6	3,4	0,9	-
LETONIA	4,1	5,2	2,2	4,0
LITUANIA	5,7	6,3	3,0	3,4
LUXENBURGO	3,5	3,3	2,1	-
MALTA	6,2	6,1	-	0,1
POLONIA	6,0	5,4	1,6	1,7
PORTUGAL	3,8	3,4	2,6	2,5
ERRESUMA BATUA	4,5	-	2,1	-
TXEKIAR ERREP.	4,4	4,3	2,9	2,7
ERRUMANIA	5,4	4,9	1,5	1,7
SUEDIA	5,3	5,0	2,5	2,5
EAE	3,9	3,7	1,9	1,9

Iturriak: EUROSTAT, EUSTAT eta INE

* 2009ko datua.

Orduz geroztik gora egin du ehuneko horrek. 50 urte betetzean ezkongabe direnak %25 dira gizonen artean, eta emakumeak %17, euren ezkontza-historia osatu dutela jo daitekeen azken belaunaldien artean, 1966 eta 1970 artean jaiotakoen artean, alegia.

Horrek ez du esan nahi bikoteen eraketak ere neurri berean behera egin duenik. Hain zuzen ere, 1966 eta 1970 bitartean jaio ziren eta bikotekidearekin bizi diren belaunaldietan, %12 izatezko bikoteak dira. 20 urte lehenago jaiotakoetan, ordea, ez ziren %1,5era iristen. Nabarmentzekoa da, halaber, estatistika eragiketa horren arabera, izatezko bikoteen ugalkortasuna nahiko txikia dela. Izan ere, 2011n bikote horien %48k soilik izan zituen haurrak.

Gizonak aldiz ezkontzen diren batez besteko adinak gora egin du Gerra Zibilean jaiotako belaunaldietatik, 29,2 urterekin, 30,5 urtera arte 1966 eta 1970 bitartean jaiotakoentzat; dena dela, batez besteko adin

horiek 1936 baino lehen jaiotako belaunaldienak ere ziren. Emakumeak ezkontzen diren batez besteko adinak, aldiz, mailarik handiena 1966 eta 1970 bitartean jaio direnentzat dauka, 28,1 urterekin, hau da, bost urte lehenago jaiotakoak baino urtebete gehiago; aurreko belaunaldien artean, emakumeak ezkontzen diren batez besteko adina 26,6 urte zen.

Azkenik, INEren *“Baliogabetzeen, banantzeen eta dibortzioen estatistika”* delakoak dibortzio eta banantzeen jaitziera erakusten du, bai gure erkidegoan bai Estatu³ osoan. Zehazki, 2011n EAEn 4.127 dibortzio eta 233 banantze gertatu ziren. Baliogabetzeak batez beste 6 inguru ziren informazioa dagoenetik eta 2011n 2 izan dira.

Guztira, erreferentziazko urtean 4.362 ezkontza desegin ziren, 2010ean baino %2,9 gutxiago; datu horren arabera ratioa 2koa mila biztanleko, Estatuan, aldiz, batez bestekoaren milako 2,34 da. Banantze-tasa handienak erregistratuta dituzten autonomia erkidegoak Kanariak (milako 2,86) eta Melilla (milako 2,71) dira; haustura gutxien dituztenak, aldiz, Gaztela eta Leon eta Gaztela-Mantxa dira (mila biztanleko 1,76 eta 1,78 banantze, hurrenez hurren).

Nazioarteko erkaketei dagokienez, dibortzio tasa gordina, azken urteetan, milako bi ingurukoa izan da Europar Batasun osoan, Maltako 0,1 (bertan duela gutxi da legezkoa) eta Irlandako 0,7tik, Lituaniako milako 3,4ra eta Letoniako milako 4ra arte.

2006az geroztik Estatuan orokorrean eta gure erkidegoan bereziki desegite horien osaketan aldaketa bat ikusten da, dibortzio kopurua hazi eta banantze kopurua jaitsi baita, banantzeari eta dibortzioari dagokienez Kode Zibila eta Prozedura Zibilaren Legea aldatzen dituen uztailaren 8ko 15/2005 estatu Legea onartzearen ondorioz. Arau horren bidez aurrez banatu gabe dibortzioa onartzen da. Autonomia erkidegoak erkatuta, ikusten da legea aldatu aurretik zein ondoren EAE toki neurritsuan dagoela, 2011n erregistro gutxien izandako seigarren erkidegoa izan baitzen.

EAEn banandu edo dibortziatutako pertsonen ezaugarriek dagokienez INEren datuen arabera gehienak 40 eta 49 urte bitartekoak dira, baina

³ *“Baliogabetzeen, banantzeen eta dibortzioen estatistika” lehen auzialdiko, instrukzioko eta Emakumeen aurkako Indarkeriaren epaitegiek emandako informazioaren bidez egiten da; informazio hori ezkontza bidezko loturaren baliogabetze-prozesuari buruzkoa da.*

emakumeak (batez beste 42,3 urtekoak) gizonak (ezkontza desegiterakoan batez beste 44,9 urtekoak) baino gazteagoak izan ohi dira. Gainera, desegindako ezkontzen batez besteko iraupena 15,7 urtekoa da, eta kasuen %57an ezkontideek haurrak izan dituzte. Kasuen %48an, adingabeak dira.

Azkenik, 2011n senar-emazteen %67 bi alderdiak ados egonda banandu ziren eta prozeduren batez besteko iraupena 5 hilekoa izan zen.

1.2. IMMIGRAZIOA EAEN

Nazioarteko migrazioak nazioarteko agenda politikoen gai erabakigarrietakoa izatera pasatu dira epe laburrean. Gizartearen eta ekonomia orokorraren gaur egungo garaiaren ezaugarrietako bat dira. 1850-1910 aldian mundu osoan lehenengo migrazio-garaia bizi bazen ere, XX. mendeko 90eko hamarkadatik Bigarren Mundu Gerraren ondoren hasi zen migrazioaldi handiaren bigarren fasean gaude.

Europar Batasuneko biztanleria asko hazi da azken urteetan, batez ere immigrazioagatik, 2011n haren ratioa gordina berezko hazkunde tasarena (jaiotzak ken heriotzak) halako bi izan baitzen: Milako 1,8 migrazioa saldorako eta milako 0,8 naturalerako. Hortaz, migrazio-mugimenduek Europar Batasuneko herrialdeetako biztanleen dinamikan oinarrizko zeregina dute.

2011ko urtarrilean, guztira 33,3 milioi atzerritar bizi ziren 27-EBn, populazioaren %6,6. Horietako gehienak, 20,5 milioi, erkidegokoak ez diren herrialdekoak ziren, gainontzeko 12,8 milioiak EBko beste herrialde batekoak ziren bitartean. Baina, gainera, herrialde atzerritarretan jaiotako pertsonen zifra aintzat hartzen badugu (herritartasun atzerritarrekoak eta egoitza-herrialdean nazionalizatutako atzerritarrak), zifra 48,9 milioi pertsonetara heltzen da, Europar Batasuneko biztanleria guztiaren %9,7.

EUROSTATeko datuen arabera, EBn bizi diren atzerritarren %75 baino gehiago Alemanian, Espainian, Erresuma Batuan, Frantzian eta Italian bizi dira.

Immigrazioaren tipologia asko aldatzen da herrien arabera. Familiarekin berriz elkartzea Austrian, Frantzian edo Suedian immigrazioarako arrazoi nabaria da. Aldiz, Irlanda, Espainia, Portugal eta Erresuma

Batua bezalako herrialdeetan laneko immigrazioaren ehuneko handia dute. Espainian erregularizazio handiak egin ziren, eta Frantzian, Alemanian eta Holandan, aldiz, erregularizazio mugatuak egin ziren etorkin talde zehatzentzat.

EBn hirugarren herrietako nazionalitate talderik ugarienak, 2011n, Turkiatik (2,3 milioi), Marokotik (1,9 milioi), Albaniatik (milioi 1) eta Txinatik (0,7 milioi) zetozen. Dena den, atzerrian jaiotako estatu kideetako -adibidez, Frantzia, Suedia, Holanda eta Erresuma Batua- herritar kopurua hirugarren herrialdeetako nazionalena baino handiagoa da, etorkin askok harrera-herrialdeko herritartasuna eskuratu baitute.

EAEn ere fenomeno hori gertatu da, eta kultura-aniztasunaren aldetik hazten ari da, biztanle-talde berriak geroz eta gehiago gehitzen ari baitira aspaldian. Hurbileko gizarteetako mailak oraindik gainditu ez badira ere, EAeko atzerritarren immigrazioa nabarmen hazi da azken urteetan. Horrek lurraldeetan erabat banatutako aniztasun-egoera eratu du. Berez, epe laburrean gertatutako immigrazio jendetsuak ekonomiarena eta gizartearen epe luzerako joerak aldatu ditu, biztanleen zahartzeko joera geldituz eta belaunaldien berriztatzea erraztuz, baita gizartearen jokaera berriak gehituz.

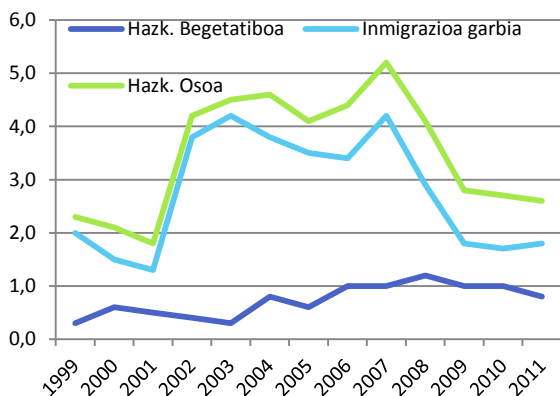
INEk, 2007ko datuekin, 2008an lehen aldiz argitaratu zuen “Encuesta Nacional de Inmigración” delakoak agertu zuenez, EAEn bizi diren etorkinak gure erkidegora, batez ere, lan hobearen bila (%42,9), familia arrazoiengatik (elkarretaratzea) (%32,1), bizi kalitatea hobetzeko (%23,9) eta lan faltagatik (%21,8) etorri zirela, erantzun bat baino gehiago eman dezaketela. Hortaz, migrazio-fenomeno bat da, batez ere, ekonomikoa.

a) Bilakaera demografikoa.

Udal Erroldaren datuen arabera, azken urtean EAEn bizilekua duten biztanle atzerritarrek gora egin dute. 2005. eta 2012. urteen artean EAEn erroldatutako atzerritarren kopurua bikoiztu egin da. 2005ean gure erkidegoan 72.894 etorkin bizi ziren; 2012ko urtarrilaren 1ean udal erroldak 151.162 zenbatu zituen, aurreko urtean baino %4,1 gehiago (2012rako behin-behineko datuak; 2011rako, aldiz, behin betikoak). Herritar etorkinen hazkunde hori biztanleria osoan duten pisu gero eta handiagoan islatzen da: 2012an EAEn atzerritarren pisua %6,9koa da, eta estatuan %12,1koa. Estatu osokoaren aldakuntza, aldiz, negatiboa izan da: -%0,7.

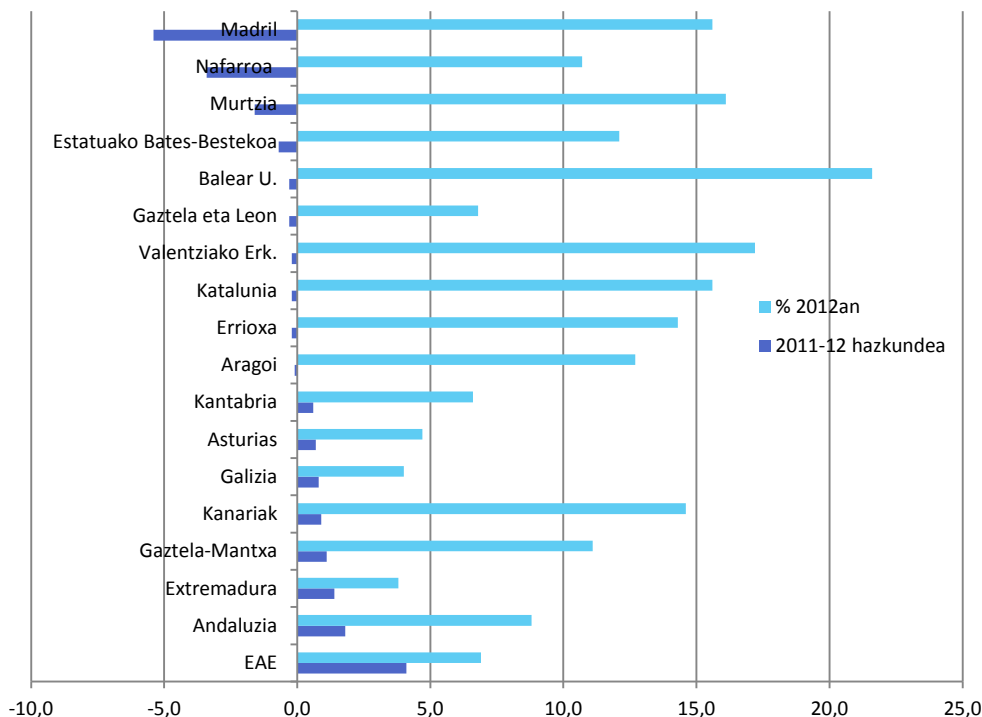
Hazkunde hori hiru lurralde historikoetan jazo da. Bizkaian bizi dira atzerritar gehienak (75.113), 2011n baino %4 gehiago, eta ondoren Gipuzkoan (45.913 erroldatuta, +%3,9) eta, azkenik, Araban (30.136, +%4,6). Beraz, ikus daiteke atzerritarren hazkunde erritmoa apur bat biziagoa izan dela Araban, eta atzetik, Bizkaian eta Gipuzkoan.

I.1.12. GRAFIKOA EBREN HAZKUNDE DEMOGRAFIKOAREN BILAKAERA OSOGAIEN ARABERA. RATIOAK 1.000 BIZTANLEKO.

Iturria.- EUROSTAT.

I.1.13. GRAFIKOA. BIZTANLERIA ATZERRITARREN URTE ARTEKO HAZKUNDEA ETA BIZTANLERIA OSOAREN GAINEKO EHUNEKOA. 2012

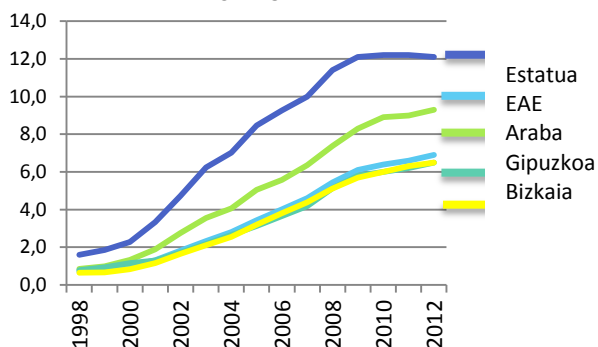
Iturria. IKUSPEGI INEren datuekin.

Eusko Jaurlaritzaren Immigrazioaren Euskal Behatokiak (Ikuspegi) Erroldako datuen aurrerapena aztertu du 2012ko ekaineko 46. buletinean. Agerian geratu denez, gure erkidegoa izan da 2012an atzerritarren hazkunde erlatiborik handiena izan duena (+%4,1), eta ondoren Andaluzia (+%1,8). Horrez gain, INEren datuen bidez aditzera ematen da immigrazioa gehien handitu dela atzerritarren ehuneko oso txikia duten komunitate horietan. Ikusi dugunez, EAEko immigrazioaren pisua (%6,9) estatu osokoaren erdia da (%12,1); Extremaduran %3,8koa eta Andaluzian %8,8koa den bitartean. Aitzitik, etorkin-tasa handienak dituzten komunitateetan (Valentziako Erkidegoa, Madril, Aragoi, etab.) erroldatutako atzerritar kopurua gutxitu egin da. Ikuspegiren ustez, joera hori hainbat arrazoiri dago lotuta, besteak beste, atzerritarren nazionalizazioei eta lan-aukeretan jazotako aldaketen ondoriozko immigrazioaren lurralde birbanaketari.

EAEko atzerritarrak ia erdi bana daude banatuta sexuaren arabera: %51,5 gizonezkoak dira eta %48,5 emakumezkoak. Gainera, Ikuspegik EAEko etorkinei

2007an egindako inkesta batek zera zioen: edozein adin-taldetan, etorkin latinoamerikarren taldea batez ere emakumezkoek osatzen dute. Etorkin afrikarren taldea, aldiz, portugaldarrekin batera, gizonezkoek osatzen dute gehienbat. Jatorriz europarrak diren artean, zein Errumaniakoen eta Frantziakoen artean, emakumeen indizeak laginaren batez besteko osoa dira gutxi gorabehera, %45. Azkenik, Txinatik etorritako pertsonen artean sexuen arteko banaketa antzekoa da joerei erreparatuz.

I.1.14. GRAFIKOA. UDAL ERROLDAN ESTATUAN ETA EAEen INSKRIBATUTA DAUDEN ATZERRITARREN EHUNekoAREN BILAKAERA

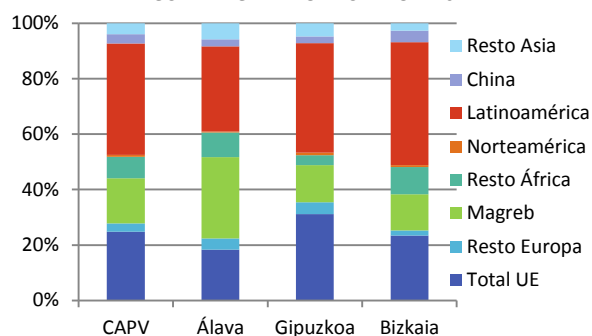

Iturria.- INEren datuekin egindakoa.

Era berean, jatorrizko herriek ama hizkuntzak baldintzatzen dituzte, eta horiek, gutxienez, kasu garrantzitsu bi erakusten dituzte, hitzun kopuruari dagokionez: bata, gaztelania, emakumezko aurpegia duena, eta bestea, arabiera, gizonezko fisonomiakoa.

EAEen erroldatuta dauden nazionalitate-taldeak aintzat hartzen baditugu, antzematen da 2012an jatorrizko herrialdearen arabera hiru talde nagusi daudela: %40,1 Latinoamerikatik dator, %24,7 batasuneko da eta %16,3 magrebtarra. Hala ere, aztertzen baduzu immigrazio berriaren jatorria, hau da, azken lau urteotan EAEra heldu denaren jatorria, ikusten da Latinoamerikako nazionalitateak nagusi direla Afrikako gaineratik. Izan ere, ondoz ondoko hiru etapa bereizten dira azken hamarkadan: hasieran, 2003-2004 biurtekoan, latinoamerikarren migrazioaren gorakada oso garrantzitsua izan zen, eta atzerritar guztien ia erdia (%48,4) izan ziren; kopuru horrek 2007ra arte iraun du. Hala ere, 2006az geroztik Europako gainerako aldeetako biztanleria kopurua igotzen hasi zen, eta hazkunde horren eragile nagusia errumaniar nazionalitatea izan da. Errumania 2007an sartu zen EBn, eta horren ondorioz, talde horren garrantzia %27,3ra arte igo da erroldatutako atzerritar guztien artean. 2009tik aurrera, azkenik, Magrebeko taldea (bereziki Marokokoak) hazkunderen protagonista nagusia da. 2008an %11,8 zioen, eta 2012an, aldiz, %16,3.

I.1.15. GRAFIKOA. BIZTANLERIA ATZERRITARRA, NAZIONALITATE-EREMUEN ARABERA. ATZERRITAR GUZTIEN GAINEKO EHUNekoA. 2012

Fuente: IKUSPEGI INEren datuekin

Herrialdeka, 2012an, lehenengo hamar garrantzitsuenen artean bost Latinoamerikakoak dira (Kolonbia, Ekuador, Bolivia, Brasil eta Paraguai), bi komunitarioak (Portugal eta Errumania), bi Magrebekoak (Maroko eta Aljeria) eta bat Asiakoa (Txina). Lehenengo aldiz, Marokoko biztanleak dira EAEko atzerritar gehienak, 17.722 erroldaturekin. EAEko atzerritar guztien %11,7 dira. Bigarren nazionalitatea Errumaniakoa da, guztien %11,6rekin.

Halaber, Lan eta Gizarte Segurantzako Ministerioaren datuek agerian jartzen dute 2011ko abenduaren 31n 128.276 atzerritarrek EAEen bizitzeko baimena zutela, 2009an baino %10,7 gehiagok. Datu horiek 2012ko urtarrilaren 1ean erroldatutakoekin alderatzen baditugu, erregularizazio tasa edo indizea lortzen dugu eta horrek erakusten du erroldatutako atzerritarren %84,6k data horretan bizileku-baimena zutela. Erregularizazio tasa hori 4,9 puntu handitu da aurreko urteari dagokionez. Gauza bera gertatzen da estatu mailan (%91,9ko tasa erregistratzen da, 2011n baino ehuneko 6,2 puntu gehiago).

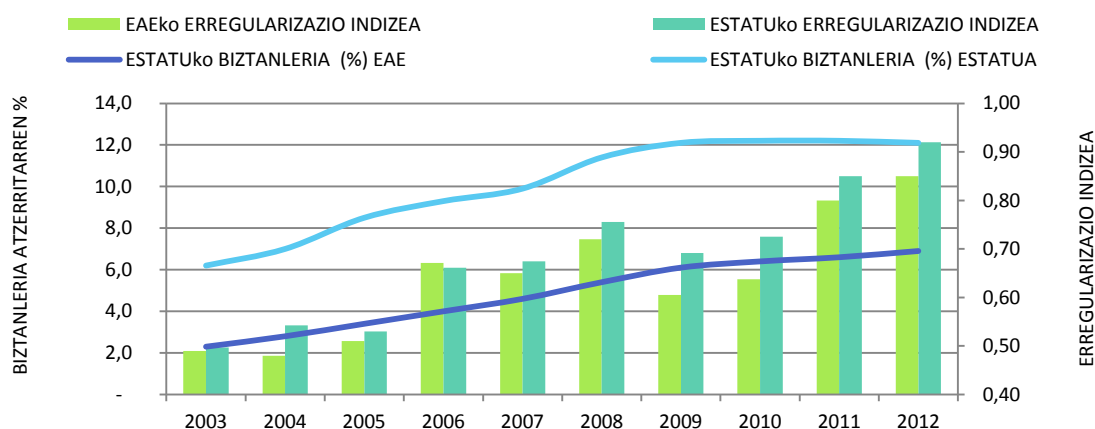
Hala, antzematen da biztanleria atzerritarren erdia administrazio egoera irregularrean egotetik (2002-2005. urteak) erregularizazio tasa geroz eta handiagoa den beste egoera batera igaro dela, erkidego batzuetan -adibidez, Errioxa eta Aragoi- %100 inguruan dabil. Igoera horretan modu erabakigarrian bi faktorek eragin dute: 2005ean jazotako aparteko erregularizazioa eta gizarte errotzerako bidea bizileku-baimena lortzeko; horren bidez atzerritar-biztanleriaren zati handi batek bizileku-baimena modu patxadatsuagoan lortu du.

Halaber, Eusko Jaurlaritzaren 2010eko EAEn bizi diren atzerriko etorkinen inkestaren (AEI) arabera, 16 urte baino gehiagoko biztanleen artean, gure erkidegora atzeritar-multzoa 2005. eta 2006. urteen artean iritsi zen eta, hortaz, EAEn 4 eta 5 urte daramatza. Aldi hori baino lehen eta ondoren etorritakoak kontuan hartuta, kopurua murriztu dela antzematen da, denboran urrundu ahala. Oro har, atzeritarren nukleo zentralak (%42,4) EAEn 6 urte baino gutxiago daramatza, beste %33,3k 6 eta 9 eta

%24,3k 10 urte edo gehiago. %4,6 bakarrik, inkesta hau egin zenean, alegia, EAEn bizi da duela bi urte baino gutxiago, eta horrek azken urteotan biztanleria berria erakartzeko erritmoaren erorketa handia berresten du.

Immigrazio talde zaharrena EBko mendebaldeko herrialdeetatik etorritakoa da, duela 10 urte edo gehiago %64,7rekin. Era berean, proportzio hori garrantzitsua da Txinako jatorria duten horien kasuan (%34,5).

I.1.16. GRAFIKOA. BIZTANLERIA ATZERRITARAK EAEn ETA ESTATUAN DUEN GARRANTZIAREN BILAKAERA

Iturria: INEren eta EGSMren datuekin egina.

harra: Erregularizazio indizea bizileku-baimena daukaten atzeritarren kopuruaren eta erroldatuta daudenen kopuruaren arteko zatidura da.

I.1.10. KOADROA. 16 URTEKO ETA GEHIAGOKO BIZTANLEAK EAera LEHENENGO ALDIZ ETORRI ZIRENETIK, URTE KOPURUEN ARABERA, JATORRIKO HERRIALDEA KONTUAN HARTUTA. EHUNeko HORIZONTALAK ETA BATEZ BESTEKO URTE KOPURUA EAEn. 2010.

	URTEAK LEHENENGO ALDIZ ETORRI ZIRENETIK						BATEZ BESTEKO
	< 2 URTE	2-3 URTE	4-5 URTE	< 6 URTE	6-9 URTE	10 URTE EDO GEHIAGO	
MENDEBALDEKO EB	1,4	8,7	8,3	18,3	17,0	64,7	18,7
ERRUMANIA ETA EKIALDEKO BESTE EB BATZUK	4,2	22,7	31,3	58,1	29,9	11,9	6,4
MAGREB	8,5	19,1	17,9	45,5	29,9	24,6	7,7
ARGENTINA, TXILE, URUGUAI	5,6	8,6	25,9	40,1	41,9	18,1	8,0
KOLONBIA, EKUADOR, PERU	2,8	14,6	15,6	33,0	47,8	19,3	7,1
BOLIVIA	1,0	8,3	42,5	51,7	45,7	2,6	5,8
PARAGUAI	8,1	27,7	39,5	75,3	23,7	1,0	4,3
BRASIL, VENEZUELA, DOMINIKAR ERREPUBLIKA	5,4	12,2	22,5	40,1	34,6	25,3	8,1
GAINONTZEKO LATINOAMERIKA	8,2	14,2	27,2	49,6	32,9	17,5	6,5
TXINA	4,2	13,1	21,0	38,3	27,2	34,5	8,4
SENEGAL	4,4	21,0	28,6	53,9	32,2	13,9	5,9
GAINONTZEKO AFRIKA	9,3	16,5	26,4	52,2	31,1	16,8	6,6
GAINONTZEKO MUNDUA	2,8	25,7	19,6	48,1	22,3	29,6	8,1
GUZTIRA	4,6	15,6	22,2	42,4	33,3	24,3	8,5

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. AEI 2010.

Halaber, AEI 2010k agerian jarri duenez, erreferentziatzeko datan, EAEn bizi diren atzerritar jatorriko 16 urtetik gorako pertsonen %50,1en diru-sarrerera nagusia lanaren edo errenten etekin ekonomikoak ziren. Bigarren, diru-sarrerak bermatzeko errenta kontuan izandako biztanleriaren %9,6aren sarrerera iturri nagusia da, eta gero langabezi prestazioa, %7,2ak jasotzen baitu.

Diru-sarrerera nagusi gisa pentsio edo prestazio orokorren bat –ordaindutakoaren arabera zein ez– jasotzen duten biztanlea oso gutxi dira: Aztertutako biztanleen %2,1 baino ez dago egoera horretan, EBko mendebaldeko herrialdeetako jatorria duten biztanleen kasuan %5eko mailak bakarrik gaindituz (%6,4).

. Bestalde, 16 urtetik gorako etorkinen %29,9ak adierazi du ez daukala diru-sarrerera iturririk.

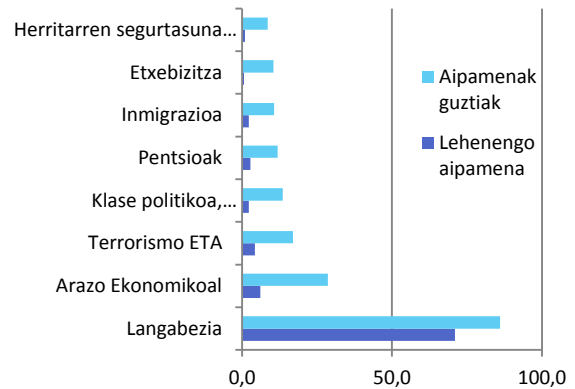
b) Elkarbizitza eta ongizatea.

Ikuspegiren 2011ko urriko Barometroaren arabera, euskaldunentzat immigrazioa ez da arazo. %2,4k soilik dio aurretiaz galdetu gabe EAeko arazo nagusia dela (%2,8 2010ean), eta aipamenak guztira %10,7 dira (%15,4 2010ean).

Berez emandako hiru erantzunak osotasun gisa hartuz, immigrazioa seigarren lekuan ageri da, eta horren atzetik langabezia (%86), arazo ekonomikoak (%29), ETA (17%), klase politikoa (%14) eta pentsioak (%11,7).

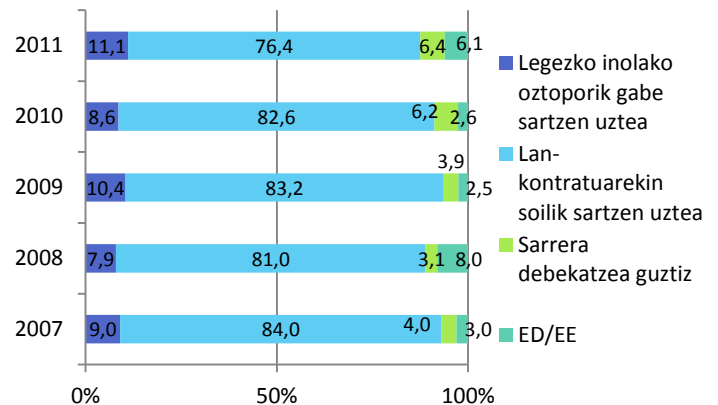
Immigrazioak EAeko ekonomikoan daukan eraginari dagokionez, aurreko urteetan bezala, EAeko gizarteak ez du joera argirik erakusten immigrazioak gizartean dituen ondorio positiboak edo negatiboak buruz: Ekonomia sektore batzuetarako etorkinak behar direla onartzen da (%44,9), baina aldi berean uste da haiek egoteak langabezia handitzen duela Euskadin (%55,1). Era berean, aurreko urteetan baino indar eta ongura txikiagoz bada ere, uste da atzerritarrei esker, orokorrean, ekonomia hobeto dabilela, baina horren ordaina soldata mailetan ondorio kaltegarriak izatea dela (%47,1) eta gure gizarteko sektore ahulenei kalteak dakartzkietela (%70,5).

I.1.17. GRAFIKOA. ZEIN DIRA EAeko HIRU ARAZORIK GARRANTZITSUENAK? (GEHIENEZ HIRU ERANTZUN). 2011.

Iturria: Ikuspegi Barometroa 2011.

I.1.18. GRAFIKOA. ZURE USTEZ ZEIN IZANGO LITZATEKE POLITIKARIK EGOKIENA LANGILE IMMIGRANTEEI DAGOKIENEZ? DATUAK EHUNEKOTAN.

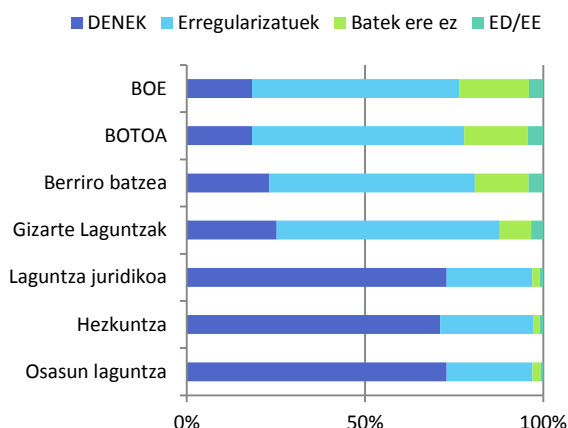

Iturria: Ikuspegi Barometroa 2011.

Bestalde, atzerritar guztiek osasun laguntza eskuratzearen alde dago euskal populazioa, 2010ean baino gehiago (+2,8 puntu aurreko urtearekin alderatuta), baita haien seme-alabak hezkuntza izatearen alde ere (+7,7 puntu), baina behera egin du atzerritarrei laguntza juridikoa ematearen alde daudenen kopuruak (-0,8 puntu 2010. urtearekin alderatuta), eta gizarte laguntzak (+3,3), familia batzearen (+6,4), botoa ematearen (+2,8) eta BOE lortzearen (+3,9) aldeko joera handiagoa dago.

Gainera, Barometroak erakutsi duenez, immigrazio politikari dagokionez, euskaldunen %11,1, aurreko urtean baino gehiago (%8,6) daude etorkinak sartzeari batere oztoporik ez jartzearen alde, eta aldi berean %6,4 edonola ekiditearen alde daude. %76,4 sartzeari lan kontratua izatearen truke baimentzearen alde daude, aurreko urtean (%82,6) baino ratio txikiagoa.

I.1.19. GRAFIKOA. IMMIGRANTEEK HONAKO ESKUBIDE HAUEK ESKURATU BEHARKO AL LITUZKETE? EAE, 2011.

Iturria.- Ikuspegi Barometroa 2011.

Azkenik, eta ikerketaren balantze gisa, Ikuspegiaren 2011ko Barometroak *“Atzerritar biztanleriarekiko tolerantzia indizea”*, aurkeztu du. Indize horrek kuantifikatu egiten du bertako euskal herritarrek atzerritar immigrazioaren aurrean dauzkaten jarrera eta jokabideak. Indize horretan, euskaldunek immigrazioaren fenomenoari buruz dauzkaten iritziak, jokabideak, balioak, sinesmenak, estereotipoak, etab. laburbiltzen dira, Otik 100era bitarteko zifra bakar batekin.

2011n lortutako puntuazioa 57,1 puntu izan zen, 2008ko 58,7 puntuetatik oso urrun (landa-lana urte hartako udaberrian egin zen, EAEn krisia gizartearen aintzat hartzeari buruz hitz egiten hasi baino lehen), baina 2010eko puntuaziotik apur bat gora. Orduan 56,6 puntura arte heldu zen.

Bestalde, Ikuspegiaren 2010eko abenduko Aldizkariak Euskal Herriko Unibertsitatearekin batera egindako ikerketaren emaitzak aurkeztu zituen. Bertan, immigrazioari dagokionez, osasunari, bizitzarekiko asetasunari, gizarte harremanei, bereizkeriari eta euskal gizartearen beste alderdi batzuei lotutako alderdiak aztertu dira.

Lehenbizi, azpimarratzekoa da bizitzarekiko asetasun maila orokorra nahiko handia dela, bai bertako herritarrei (7,18 10etik) bai atzerritarrei (6,40) dagokienez, eta azkenen artean, nabarmentzen dira, batez bestekoaren gaineratik egoteagatik, kolonbiar (7,30) eta boliviarrak (6,86) nazionalitatea duten

pertsonak. Batez bestekoaren azpitik leudeke Sahara azpikoak (6,04), errumaniarrak (5,98) eta marokoarrak (5,82). Dena dela, atzerritarren herenak baino ez dio bizitzako gertaerak nahi zuten moduan jazo zaizkiela, bertako biztanleen %53ren aurrean.

Gainera, gizarte hobetzeko itzaropen maila biziagoa da etorkinen artean bertakoen artean baino, eta azkenak, halaber, gehiago onartzen dute gizarte haiek bezalakoentzat hobetzen ari dela (etorkinen %52,2 eta bertakoen %35,8).

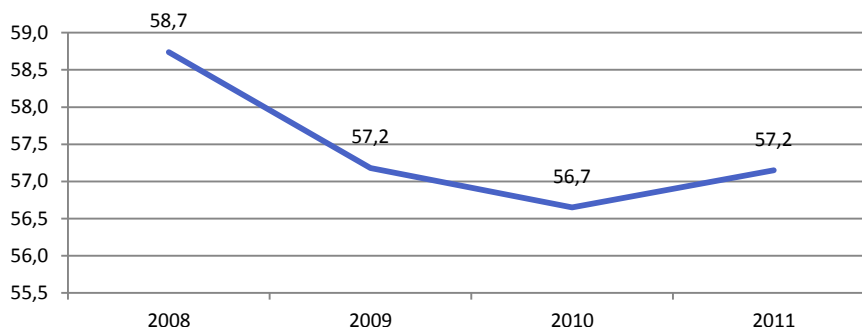
Bestalde, atzerritarrek, orokorrean, ez dute adierazten EAEn bizi izandako bizipenetan zailtasun handirik topatu izana. Esperientzia horien guztien artean, lana lortzea (%65,2) eta etxebizitza erosi eta alokatzea (%56,2) bakarrik nabarmentzen dituzte, nahiko zailtzat jotzen baitituzte. Lana lortzeari dagokionez, kolonbiar biztanleak dira zailtasunik txikiena adierazten dutenak (%45,6), Sahara azpiko Afrikatik datozenen %81,9ren aurrean. Era berean, kolonbiarrek ez dute arazo handirik izan etxebizitza lortzeko (horrela adierazi dute elkarrizketatuen %56,5ek), Sahara azpikoaren %19,9ren aurrean.

Azkenik, bertako biztanleek etorkinekin duten enpatia eta konpromiso mailari dagokionez, orokorrean, ondorioztatzen denez, bertako biztanleek ahalegina egiten dute etorkinen egoera hobeto ulertzeko (horrela adierazi dute %64,9k), baina onartzen dute ez diela gehiegi eragiten (%58,3), ez dela beti erraza haien lekuan jartzea eta, azken batean, haien arazoek ez dutela euren eguneroko bizimodua aldatzen.

Halaber, bertako herritarrek izateko prest dauden konpromiso maila, ikerketatik ondorioztatzen denez, tokitan dago etorkin bati laguntzeaz hitz egiten dugunean -bakarka, eremurik pribatuenean- (%90,6 horren alde ageri dira), edo taldeei laguntzeaz hitz egiten dugunean -esparru publikoan edo GKE baten testuinguru formal eta iraunkorragoan- (%35,4)-.

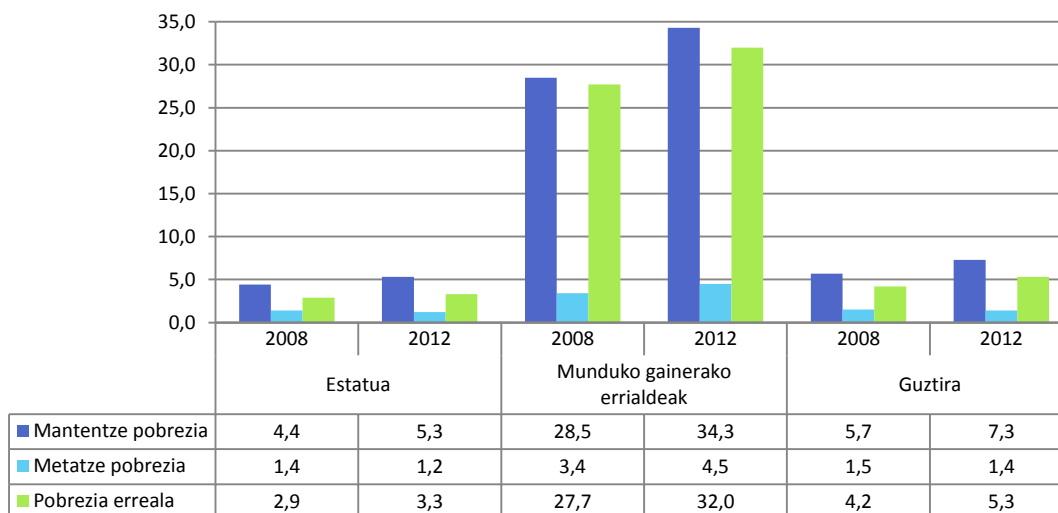
Amaitzeko, eta EAEn bizi diren biztanle immigraenteen bizi-baldintzei buruz, 2012ko EAEn *“Pobreziari eta Gizarte Arloko Desberdintasunen Inkesta”* (PADI) izeneko inkestako zifra batzuk aurkeztuko dira. Inkesta horrek nabarmentzen duenez, pobrezia moduen eragina oso handia da atzerritarra familia burua deneko etxeetan, eta gainera gora egin

I.1.20. GRAFIKOA. IMMIGRAZIO BURUZKOK TOLERANTZIA INDIZEA EAEn:2008-2011
BILAKAERA

Iturria.- Ikuspegi Barometroa 2011..

I.1.21. GRAFIKOA. FAMILIEN POBREZIA ETA PREKARIOTASUN EGOEREN BILAKAERA, PERTSONA NAGUSIAREN NAZIONALITATEAREN ARABERA. DATUAK EHUNEKOTAN.

Iturria.- Eusko Jaurlaritzako datuekin egina. PADI 2012

du azken lau urtean, populazio autoktonoaren artean baino proportzio handiagoan. Pobrezia erreala⁴ %2,9tik %3,3ra igaro da 2008-2012ko aldian gure Erkidegoan bizi den Estatuko nazionalitatea duten herritarren artean.

Atzeritarrak bizi diren etxeetan, berriz, hazkunde handiagoa izan da: %27,7tik %32ra. Gainera, azken

⁴ 2012ko PADIren emaitzei buruzko informazio gehiago izateko, irakurleak Memoria Sozioekonomiko honetako kapitulu honetara jo dezake: "III.2. Bizi-baldintzak EAEn".

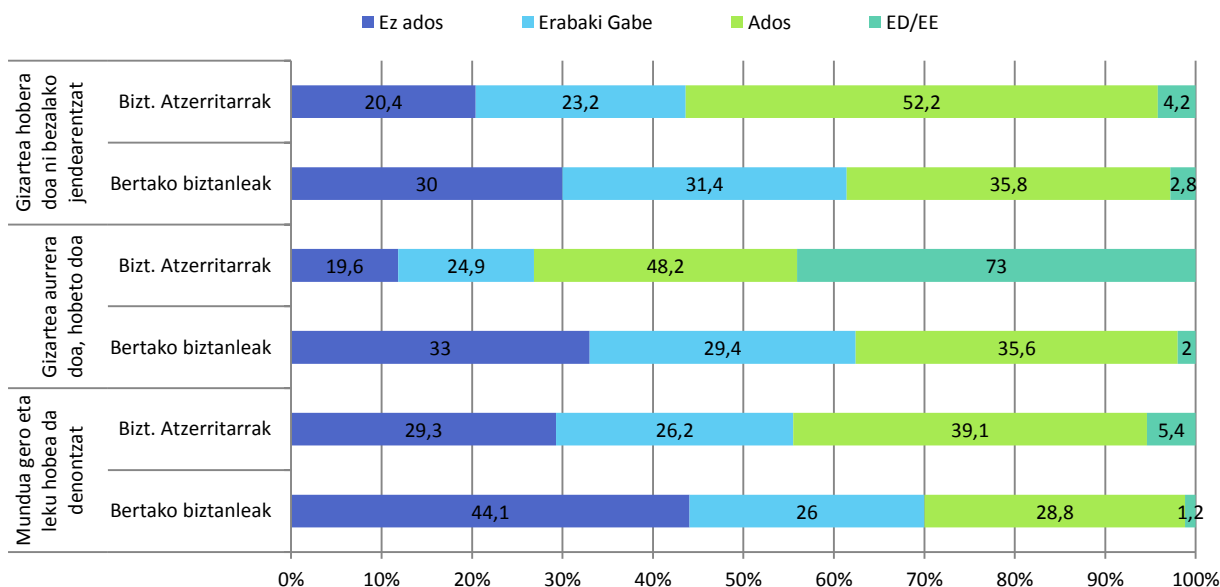
horiek pobrezia errealeko egoeretan duen pisua handitu egin da azken lau urtean: %34,1etik %41,2ra.

Hori azaltzen duen elementu nagusia mantentze-pobreziaren (oinarrizko beharrak, elikadura, etxebizitza, jantziak eta oinetakoak asetzeko ezintasuna neurtzen duena) eragin diferentziala da: %34,3, Espainiako nazionalitatedunak buru dituzten familien %5,3ren aurrean. 2008ko kopuruekin alderatuta, nabarmen egin du gora atzerriko pertsonen familien artean (orduan tasa %28,5 zen, biztanle

nazionalak dituzten familien %4,4ren aldean). Gora egin du, bestalde, familien ondarearen eta ondasun materialen inguruko alderdiak kontuan hartzen dituen metatze-pobrezia-eragina (2008ko %3,4tik 2012ko %5era igo da); aitzitik, beheranzko joera dauka biztanle

nazionalen artean (%1,4tik %1,2ra jaitsi da) nahiz biztanleria osoarentzat (2008ko %1,5etik 2012ko %1,4ra).

I.1.22. GRAFIKOA. GIZARTEAREN HOBEKUNTZARI BURUZKO PERTZEPZIOA. BERTAKO BIZTANLEAK ETA IMMIGRANTEAK. EAE 2010.

Iturria.- IKUSPEGI, 37. Buletina. 2010eko. abendua.

GOGOETAK

Europar Batasuneko biztanleria asko hazi da azken urteetan, batez ere immigrazioagatik, 2011n haren ratio gordina berezko hazkunde tasarena (jaiotzak ken heriotzak) halako bi izan baitzen: Milako 1,8 migrazioa saldorako eta milako 0,8 naturalerako. Hortaz, migrazio-mugimenduek Europar Batasuneko herrialdeetako biztanleen dinamikan oinarrizko zeregina dute.

2011ko urtarrilean, guztira 33,3 milioi atzerritar bizi ziren EB27an, populazioaren %6,6. Horietako gehienak, 20,5 milioi, erkidegokoak ez diren herrialdekoak ziren, gainontzeko 12,8 milioiak EBko beste herrialde batekoak ziren bitartean. Baina, gainera, herrialde atzerritarretan jaiotako pertsonen zifra aintzat hartzen badugu (herritartasun atzerritarrekoak eta egoitza-herrialdean nazionalizatutako atzerritarrak), zifra 48,9

milioi pertsonetara heltzen da, Europar Batasuneko biztanleria guztiaren % 9,7.

EUROSTATEko datuen arabera, EBn bizi diren atzerritarren % 75 baino gehiago Alemanian, Espainian, Erresuma Batuan, Frantzian eta Italian bizi dira. Familiarekin berriz elkartzea Austrian, Frantzian edo Suedian immigrazioarako arrazoi nabaria da. Aldiz, Irlanda, Espainia, Portugal eta Erresuma Batua bezalako herrialdeetan laneko immigrazioaren ehuneko handia dute.

Era berean, EINen "Immigrazioari buruzko Inkesta Nazionala" delakoak agertu zuenez, 2007an EAEn bizi ziren etorkinak gure erkidegora, batez ere, lan hobearen bila (%42,9), familia arrazoiengatik (elkarretaratzea) (%32,1), bizi-kalitatea hobetzeko (%23,9) eta lan faltagatik (%21,8) etorri zirela. Hortaz, migrazio-fenomeno bat da, batez ere, ekonomikoa.

Ikuspegik nabarmendu du immigrazio prozesua ez dela modu bertsuan gertatu denboran. 1988 eta 2000 urte artean hazkunde fasea izan zen; izan ere, urteko 1.600 atzerritarreko hazkundera izatetik 6.000 pertsonako hazkundera igaro zen. Ondoren, 2001 eta 2003 urte artean finkatze aldia etorri zen: urteko 10.000 atzerritar erroldatu gehiago izan ziren. Ondoren, 2004 eta 2008 urte artean, areagotu egin zen immigrazioa gure Erkidegoan, non, immigrazio erritmoa moteldu barik, abiada bizian sartu baitzen, eta 2007an atzerritarren erroldatze berrien gehieneko kopurua izan zen: 18.813. 2009tik aurrera, aldiz, krisi ekonomikoak oso eragin nabarmena izan du eta hazkunderak beherazko joera hartu du. Alabaina, immigrazioak goranzko joeran jarraitzen du, eta hasierako faseko mailetan dago, urtean 5.000 erroldatze berri (ia 6.000 izan ziren 2012an).

Oso garrantzitsua da immigrazioak EAEn dinamika demografikoan izan duen eraginaren berri izatea. 1998 eta 2012 urte artean, gure Erkidegoak ia 100.000 biztanle berri gehiago ditu (+93.094), eta hazkunde hori gertatu da atzerritarren etorrerari esker; izan ere, 1998an 15.000 erroldatu izanik, 2012an 150.000 baino gehiago dira. Epealdi berean, 42.870 pertsona galdu ditu euskal herritarren kopuruak.

Azken batean, immigrazioari esker, EAEk azken urteetan izan duen populazio galera konpentsatu ahal izan du, eta halaxe dela egiaztatzen da gure herrialdeko ugalkortasun tasaren bilakaera aztertuz gero.

2011ko EUSTATEN "Inkesta demografikoak" demografia gertaeren gaineko atzera begirako hurbilketaren metodoa darabil, eta agerian utzi du EAEn 50eko hamarkadako bigarren zatian jaiotako emakumeak direla belaunaldien arteko ordezkatzeari lotu zuten azkenak, hots, batez beste 2,1 seme-alaba izan zituzten. Hurrengo belaunaldien seme-alaba kopuruak behera egin du pixkanaka. Hala, 1966 eta 1970 urte bitartean jaiotako emakumeek 1,4 seme-alaba izan zituzten, ugalkortasun historia osotzat har daitezkeen azkenak hain zuzen. Gainera, halaxe gertatzen da Europako ia herrialde guztietan, non 1950etik aurrera jaiotako emakumeen seme-alaben kopuruaren jaitsiera orokorra ikusten den, eta ez da lotu belaunaldien arteko ordezkatzeari 60ko amaieratik aurrera jaiotako belaunaldietan.

Hortaz, beste kontinente batzuetako migrazio-fluxuek eutsi diote hazkunde demografikoari Europan eta EAEn. Populazio autoktonoa, berriz, zahartze prozesuan dago murgilduta, joan den 50 urtean belaunaldien arteko ondorengotza bermatzeko gai ez dela. Izan ere, migrazioa ezinbestekoa izan da, gainera, lanerako eta ekonomiaren ekarpenerako, azken urteetako ongizate mailak lortu ahal izateko.

Bestalde, Ikuspegiren 2011ko barometroak erakutsi duenez, EAEn etorkinak izatea ez da arazoa gizartearen gehiengoarentzat. Hamarretik batek baino ez du bat-batean adierazten immigrazioa arazoa dela, eta %5,6k arazo pertsonaltzat hartzen du. Euskal gizartearen kezka nagusiakdira krisiak enpleguan dituen ondorio txarrak, bizitzaren kostua edo pentsioak. Eztabaida publikoaren eta hedabideetako eztabaidaren ardatza gai horiexek dira, eta alde batera uzten dira aurreko barometroetan garrantzizkotzat jotzen ziren gainerako arazoak (etxebizitza, adibidez, herrialdeko hiru arazo nagusienetako bat zen inkestaturiko pertsonen erdiarentzat; 2011n, berriz, %10,5ek baino ez du aipatzen).

Hala, EAEko populazioak ez du joera argirik erakusten immigrazioak gizartean dituen ondorio positiboak edo negatiboak buruz: Ekonomia sektore batzuetarako etorkinak behar direla onartzen da (%44,9), baina aldi berean uste da haiek egoteak langabezia handitzen duela Euskadin (%55,1). Era berean, aurreko urteetan baino indar eta ongura txikiagoz bada ere, uste da atzerritarrei esker, orokorrean, ekonomia hobeto dabilela, baina horren ordaina soldata mailetan ondorio kaltegarriak izatea dela (%47,1) eta gure gizarteko sektore ahulenei kalteak dakartzkietela (%70,5).

Bestalde, atzerritar guztiek osasun laguntza eskuratzeari alde dago euskal populazioa, 2010ean baino gehiago (+2,8 puntu aurreko urtearekin alderatuta), baita haien seme-alabak hezkuntza izateari alde ere (+7,7 puntu), baina behera egin du atzerritarrei laguntza juridikoa emateari alde daudenen kopuruak (-0,8 puntu 2010. urtearekin alderatuta), eta gizarte laguntzak (+3,3), familia batzuei (+6,4), botoa emateari (+2,8) eta BOE lortzeari (+3,9) aldeko joera handiagoa dago.

Goragarria da herritarren jokabide hori, are gehiago kontuan hartzen badugu zein gogor astintzen dituen

krisiak atzerritarren familiak: 2012ko EA Eren "Pobreziari eta Gizarte Arloko Desberdintasunen Inkestak" (PADI) nabarmentzen duenez, pobrezia moduen eragina oso handia da atzerritarra familia burua deneko etxeetan, eta gainera gora egin du azken lau urtean, populazio autoktonoaren artean baino proportzio handiagoan. Pobrezia erreala %2,9tik %3,3ra igaro da 2008-2012ko aldian gure Erkidegoan bizi den Estatuko nazionalitatea duten herritarren artean. Atzerritarrak bizi diren etxeetan, berriz, hazkunde handiagoa izan da: %27,7tik %32ra.

Gainera, azken horiek pobrezia errealeko egoeretan duen pisua handitu egin da azken lau urtean: %34,1etik %41,2ra.

Nabarmentzekoa da datu hori, hots, atzerritarrek arrisku handiagoa dutela azken urteotan lan-merkatuaren baldintzak okerrera egin izanaren ondorioz, zeren eta immigrazioak garrantzi handia baitu gure Erkidegoko populazioaren bilakaera positiboan, eta eragina izango du ezinbestean gizarte babeseko sistemak erantzun beharreko eskakizunetan.

2. FAMILIAK ETA FAMILIA, NORBERAREN BIZITZA ETA LANA BATERATZEA

2.1. FAMILIA EAE-N

EAEko familia-sistemen tipologia asko aldatu da azken hamarkadetan, demografia, gizarte eta kultura prozesuen ondorioz. Jarraian, garrantzitsuenak laburbilduko dira, gehienbat Eusko Jaurlaritzaren "Familien 2008ko Inkesta"ren emaitzak kontuan izanik. Datu horiek balio izan zuten "EAEko familiei laguntzeko Erakunde Arteko III. Plana" egiteko aurretiazko ataza gisa. Gaioi buruz eskuragarri dagoen informaziorik berriena da, eta oso aztergai estrukturala denez, informazioa erabat indarrean dagoela esan daiteke⁵.

- *Familia moten aniztasun handiagoa:* 2008an EAEn guztira 794.387 familia erregistratu ziren, lau urte lehenago baino %7 gehiago. Euren tipologia aztertuz gero, agerikoa da gunea duen famili etxeak, familien %76,9ak, %6,3 gora egin duela 2004 eta 2008 artean, guztira 610.560 egin arte. Mota horren barruan, garrantzirik handiena mendeko seme-alabak dituzten senar-emazteen familia dauka, gunea duen familien %46,6, eta familia guztien %35,9. Eta gainera, mota horretako familien kopuruak %9,3 gora egin zuen azken laurtekoan.

Halaber, 2004 eta 2008 bitartean gora egin dute aurreko garaietan kopuru txikiagoa zuten familia mota batzuek hala nola guraso izan osteko familia; izan ere, 2008an %25,2 egin zuten gora 2004. urtearekiko (guztizkoaren %15,7 dira; 2004an, berriz, %13,4). Era berean, %9,4 egin du gora pertsona bakarreko familien kopuruak (familia guztien %18,2 guztira 2008an); izan ere, kasu askotan 70 urtetik gorako emakume alargunek edo bananduek osaturiko etxeak dira.

Bestetik, familia-loturarik gabeko kide anitzeko familien kopuruak ere egin du gora (+ %17,5), hau da, euren artean ahaidetasun-harremanik ez duten bi lagunek edo gehiagok osatutakoena (dena dela,

⁵ 2008ko Familiei buruzko Inkestaren emaitzen gaineko informazio zehatzagoa nahi izanez gero, ikus beza irakurleak EAEko 2011ko Memoria Sozioekonomikoa.

III.1.1. KOADROA. EAE-KO FAMILIAK MOTAREN ARABERA. 2004-08KO BILAKAERA.

Etxe mota	2004	2008	% Hazk 2004 - 08an	Batez besteko tamaina 2008an	Erref. pertsonatza t emak. dutenak 2008an
1. Pertsona bakarra	132.184	144.598	9,4	1,00	67,8
2. Kide anitzeko ez familiarra	9.375	11.011	17,5	2,56	48,3
3. Gunerik gabeko familiarra	13.857	13.259	-4,3	2,21	56,7
4. Familiarra gunearekin	574.106	610.560	6,3		
Guraso izan aurretiko ezkontza-familia	53.941	47.080	-12,7	2,11	30,5
Mendeko umeak dituzten gurasodun ezkontza-familia	260.467	284.791	9,3	3,74	23,4
Mendeko umerik ez duten gurasodun ezkontza-familia	89.545	88.486	-1,2	3,38	20,6
Guraso izan osteko ezkontza-familia	99.370	124.377	25,2	2,07	22,1
Mendeko seme-alabak dituen ezk. osteko familia	34.740	24.724	-28,8	2,87	85,0
Mendeko seme-alabarik ez duen ezk. osteko familia	30.719	38.814	26,4	2,36	79,5
Mendeko seme-alabak dituen ezk. gabeko familia	4.648	1.522	-67,3	2,74	80,1
Mendeko seme-alabarik ez duen ezk. gabeko familia	675	766	13,5	2,36	79,6
5. Polinuklearra	13.231	14.949	13,0	5,41	39,8
GUZTIRA	742.753	794.378	7,0	2,73	37,4

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. 2008ko Familiei buruzko Inkesta.

2008an familia guztien %1,4koa zen euren kopurua). Mota horretako familia batez ere, immigrazioa areagotzean sortu dira.

- *Familien batez besteko tamaina txikiagoa:* EAEko familien batez besteko tamaina 2,68 pertsonakoa zen 2009an. Zalantzarik gabe, familia guztien batez besteko tamainaren jaitsiera nabarmena izan da (familiarrek ez diren pertsona anitzeko familia

izan ezik), seme-alaben batez besteko kopuruaren jaitsierarekin eta jaiotze-data txikiagoarekin lotuta. Izan ere, 2001etik aurrera gorako bidean izan arren, ez da lortu familien batez besteko tamainaren beherakada geldiaraztea. Gainera, familien tamaina txikiagotzen duten egiturazko aldaketek ere badute eraginik beherakada horretan –bikote batek osatutako familien edo guraso bakarreko familien kopurua-.

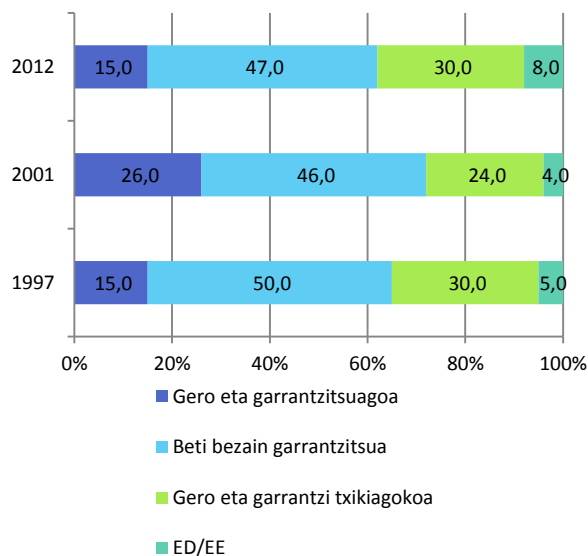
- Familietak erreferentziako kideen ezaugarrien aldaketak:** Eusko Jaurlaritzaren txostenak erakusten duenez, 1996 eta 2008 artean gora egin du erreferentziako pertsonak 45 urtetik beherakoa duten familien proportzioak. 2008an, familien %29,8k 45 urtetik beherako famili burua du, eta 1996an %28,2ko ratioa zen. Halaber, euskal familien %32k 65 urtetik beherako pertsona bat du buru, eta tasa hori ere hazi da, 1996an %28,5etik. Zehazkiago, bakarrik bizi diren pertsona gehienek (pertsona bakarreko familiak) 65 urtetik gora dituzte (ia %56) eta %22k, berriz 80 urtetik gora ditu. Hala ere, burua 45 eta 64 urte arteko pertsona bat duten familien proportzioak behera egin du; aldi horretan, %43,3tik %38,2ra jaitsi da (ehuneko 5,1 puntu galdu ditu).
- Familietan dauden adingabeen proportzioaren beherakada:** 65 urtetik gorako biztanleen ehunekoak gora egin duen neurrian, EAEko adingabeen ehunekoak behera egin du. 2008an, familien %16,1ek 16 urtetik beherako kideak dituzte (127.100 familia dira, guztira). Horien artean, 3 urtetik beherako adingabeak dituztenak %7,9 dira (63.038 familia). Adingabe gehienak, gainera –zehazki, haien %89,2–, mendeko seme-alabak dituzten gurasodun familietan bizi dira.
- Familietak mendetasun-egoeren gorakada:** Gero eta gehiago dira adinekoak EAEko etxeetan. 2008an, familien %35ek 65 urtetik gorako kideren bat dute; eta %12k, 80 urtetik gorako kideren bat. Pertsonen ezaugarri hori nabarmena da dibortzioa izan deneko edo kideetako bat hil deneko familietan eta seme-alabarik ez dagoenean (mendeko umerik ez duten gurasodun ezkontza-familia) emantzipaturiko seme-alabak dituzten ezkontza-familiako guneeetan (etxea konpartitzen duten bi famili gune edo gehiago) edo gunerik

gabeko familietan (bi edo pertsona gehiago sendi dira, baina ez dago kideen arteko seme-alaba erlaziorik ez senar-emate erlaziorik.

- Guraso bakarreko familien kasua:** 2008an EAEn guztira guraso bakarreko 65.826 familia daude. Beraz, familia guztien %8,3 dira horrelakoak. Era horretako familien kopuruak behera egin du 2001az geroztik –urte horretan, familia guztien %11,7 ziren horrelakoak-. Hala ere, pisu kuantitatibo handia dute, eta, batez ere, arreta berezia merezi duen eragin kualitatibodun errealitatearen adierazgarri dira. Emakumezko profildun familiak dira. Horien artean, kasuen %80 baino gehiagotan erreferentziako kidea emakumea da. Hori datu esanguratsua da, familien joera nagusia gizonezko erreferentzia-kidea edukitzea dela kontuan hartuta.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzaren Prospekzio Soziologikoaren Kabineteak azterlan bat burutu du 2012an, “Familia EAEn” izenburua duena, eta herritarrek familiari buruz duten balorazioaren ikuspegi orokorra ematen du:

III.1.1. GRAFIKOA. ZURE USTEZ, FAMILIAK GARRANTZI HANDIAGOA EDO TXIKIAGOA DU EAE-N? HAINBAT URTE

Iturria. Eusko Jaurlaritzaren Prospekzio Soziologikoaren Kabineteak. Familiak EAEn. 2012.

III.1.2. KOADROA. EGUNGO FAMILIA ETA ORAIN DELA 20 URTEKOA KONPARATUZ GERO, ZURE USTEZ, GARRANTZI BERTINA, HANDIAGOA EDO TXIKIAGOA DU? HAINBAT URTE

		PORTZENTAJE BERTIKALAK*		
		1997	2001	2012
Seme-alaben askatasuna	Handiag.	92	93	85
	Berdina	5	5	7
	Txikiagoa	1	1	2
Seme eta alaben arteko berdintasuna	Handiag.	69	72	53
	Berdina	25	23	35
	Txikiagoa	2	3	4
Konfiantza aitarengan eta amaregan	Handiag.	50	61	40
	Berdina	32	22	28
	Txikiagoa	14	13	21
Seme-alaben hezkuntzarekiko arreta	Handiag.	61	60	35
	Berdina	27	21	24
	Txikiagoa	10	16	34
Familiarekin konpartitzeko denbora	Handiag.	17	23	17
	Berdina	19	18	14
	Txikiagoa	59	56	62
Adinekoen zaintza	Handiag.	12	18	10
	Berdina	22	23	17
	Txikiagoa	61	55	67
Aita eta amarekiko errespetua	Handiag.	5	4	4
	Berdina	25	20	12
	Txikiagoa	68	74	77

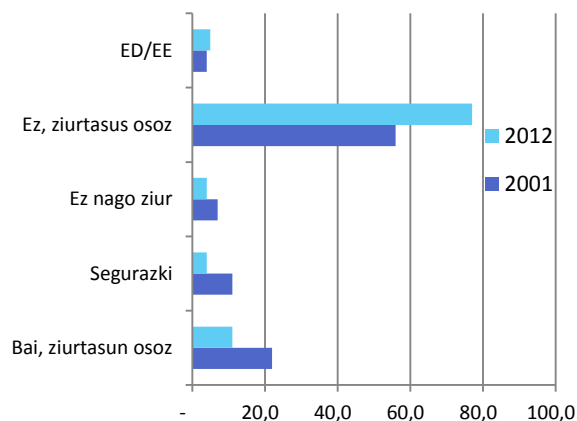
Iturria: EUSKO JAURLARITZA.Familia EAEn 2012.
* Ez da sartu "Ez daki/Erantzunik ez"

Herritarren aldetik eta haiek ukitzen dituzten gertaera nagusiekin lotutako zenbait aldagai daude. Emaitza horietan, lehenik eta behin nabarmendu behar dugu elkarrizketaturiko pertsonen %96k uste duela familia oso edo nahikoa garrantzizkoa dela, beste alderdi batzuen gaineratik: denbora libre edo aisialdia (%93), lagunak (%92) edo lana (%91).

Gainera, gehienek uste dute aurreko garaian bezain garrantzitsua dela familia (elkarrizketaturikoen %47k), edo garrantzi handiagokoa (%15). Familia aurreko garaian bezain garrantzitsua izatearen iritzi hori konstantea da baldin eta inkesta horretako emaitzak aurreko emaitzekin konparatzen baditugu, zehazki 1997an eta 2001ean, baina igoera ikusten da 2001etik, familia gero eta garrantzi txikiagokoa dela uste dutenen portzentajeei dagokiena (%24tik %30era).

Halaber, aurreko inkestei dagokienez, behera egin du seme-alabek orain 20 urte baino askatasun handiagoa dutela uste dutenen proportzioak (ehuneko handia da oraindik ere, %85), baita seme-alaben berdintasunean aurreratu egin dela uste dutenen artean ere (hala dela %53k, eta 1997an, berriz, %69k eta 2001ean %72k). Gainera, gehientsuenek uste dute

III.1.2. GRAFIKOA. INDEPENDENTEKI SEME-ALABA APARTEKO BADU, PENTSATU DU. BESTE BAT IZATEAN? CAPV-A, 2001 ETA 2012 URTE.

Iturria. Eusko Jaurlaritza. Familiak EAE-n 2012.

(%77) gaur egun errespetu txikiagoa dagoela aitarekiko eta amarekiko.

Familiarekin konpartitzeko dagoen denborari dagokionez, %62k uste du gaur egun lehen baino denbora gutxiago duela, eta oso banatuta dago seme-alaben hezkuntzari eskaintzen zaio arretari buruzko iritzia: %34k uste du orain arreta txikiagoa ematen dela, %35ek arabera arreta handiagoa eta %24k uste du orain dela 20 urteko arreta berdina eskaintzen dela. Aurreko inkestetan, aldiz, nagusia zen aldeko iritzia (lehen baino arreta handiagoa): %61ek 1997an eta %60k 2007an.

Azkenik, eta aurreko inkestetan bezala, euskaldunik gehienek uste dute seme-alaben kopururik egokiena bi dela (erantzunen %46), eta ondoren hiru (%19). Gainera, %55ek uste du gaur egun zailagoa dela seme-alabak haztea orain 30 edo 40 urte baino (%31k ezetz dio), eta galdeturiko pertsonen %72k uste du seme-alabak edukitzeak ahalegin ekonomiko handia eskatzen duela familientzat, lehen baino handiagoa (%19 iritzi horren kontrako da). Etorkizuneko amatasunari edota aitatasunari dagokionez, deigarria da etorkizunean ziurtasun osoz seme-alabak izango dituztela uste duten elkarrizketaturiko pertsonen kopurua, %11 hain zuzen; 2011n, berriz, elkarrizketatuen %22 ziren. Hala ere, ziurtasun osoz seme-alabarik ez dutela uste dutenen ehunekoak gora egin du, %56tik %77ra.

2.2. LANA, NORBERAREN BIZITZA ETA FAMILIA BATERATU BEHARRA

Azken urteetan, familien osaerak izan dituen aldaketak eta aldaketa horiek ugalkortasun-tasetan izan duten eraginak handituz doan interes publikoa zirikatu dute, dakartzan ondorioak direla eta. Ugaltzeko joera duten adinekoren artean laneratze eta igoerekiko kontzientziak emakume gazteak oso egoera zailean jartzen ditu seme-alabak izateko erabakiari dagokionez. Ama izan nahi duten gehienek amatasuna lanarekin bateratu nahi izaten dute eta geroz eta gehiago dira bikoteko bi kideek lan egiten duten eta 15 urte baino gutxiagoko seme-alabak dituzten familiak.

Emakumeak lan-merkatuan sartzea azken hamarkadetakoa aldaketarik garrantzitsuenetako bat izan da: 2011n euskal familietako %58k emakume landunak zituzten. Ehuneko hori 1996an %29 zen. Familiako kideen zeregin eta iguripenei, familia antolamenduari edo familia-gunea osatzen duten pertsonen zaintzari zuzenean eragiten dien aldaketa kulturala da, tradizioan emakumeek beren gain hartu dituzten eginkizunak izan direlako.

Inguruabar horiek arazo berriak sortzea eragin dute elkarbizitza unitateen barruan, ordaindutako lana eta familiaren zaintza bateratzeko beharrezan inguruan.

Lanaren eta familia bizitzaren arteko gatazka une bitan areagotzen da: haurrak txikiak direnean, baina gero eta sarriago, mendeko adinekoei arreta eman behar zaienean ere bai. Hori dela-eta, herritarrek euren familia bizitza eta norberaren konpromisoak eta lana bateratu ahal izatea gizarte politikari buruzko eztabaidaren ardatzetako bat bihurtu da.

“Familia EAEn 2012an” azterlanaren emaitzekin jarraituz, nabarmendu behar dugu lehenik eta behin elkarrizketatuen %47k uste duela oinordekoak izateak nahikoa oztopatzen duela emakumearen lanbide karrera, eta %19k eragozpen “handia” dela deritzo. Gizonezkoen ustez, aldiz, galdeturikoen %10ek baino ez du uste emakumeek eragozpen asko edo nahikoak dituztela lanbide karreran seme-alabak izateagatik. Gainera, gehienek uste dute (%51ek 2012an eta %57k

III.1.3. KOADROA. ZURE USTEZ, ZEIN ERANTZUKIZUN DU ADMINISTRAZIOAK GAI HORIETAN? EAE, 2001 eta 2012.

		PORTZENTAJE BERTIKALAK	
		2001	2012
Aukerak ematea gurasoei etxetik kanporako lana eta seme-alaben zaintza uztartzeko	Handia	48	40
	Nahikoa	37	36
	Txikia	7	10
	Batere ez	3	6
	Ed/Ee	4	8
	Guztira	100	100
Bikoteek nahi duten seme-alaba kopurua eduki ahal izatea	Handia	35	20
	Nahikoa	33	26
	Txikia	16	18
	Batere ez	12	25
	Ed/Ee	5	10
	Guztira	100	100

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Familia EAEn 2012.

2001ean) amatasun baja oso laburra dela, baita aitatasun baja ere (%53k uste du 2012an –2001ean ez zegoen baimen hori- aitatasun baimena ez dela nahikoa).

Administrazioak bateratze horretan duen erantzukizunari dagokionez, gehienek uste dute administrazioa erantzulea dela gurasoei aukerak emateko, etxetik kanporako lana eta seme-alaben zaintza uztartzeko (%40k uste du oso erantzulea dela eta %36k nahikoa), baina ez administrazioak bikoteek nahi duten beste seme-alaba kopurua izateko modua errazteari dagokionez; horri buruzko iritzia oso banatuta dago: %20k uste du administrazioak erantzukizun handia duela alde horretan, %26k nahikoa eta %18k, berriz, txikia. Administrazioak alde horretatik erantzukizunik ez duela deritzo %25ek.

Bestalde, EUROFUNDen (Bizi eta lan-baldintzak hobetzeko Europar Fundazioa) “Bizi Kalitatearen Europako III. Inkestak” (2012) jakinarazi zuen 2012an Europar Batasuneko langileen %53 lanetik itzultzean nekaturiegi egoten direla etxeko zereginak egiteko, gutxienez hilean hainbat aldiz, eta langile horien laurdenak hala sentitzen direla astean hainbat alditan. Gainera, ordaindutako lanorduak zenbat eta gehiago izan, orduan eta handiagoa da maiztasun hori. Horrenbestez, astean 48 ordu baino gehiago lan egiten duten gizonen % 35ek eta emakumeen % 28k bakarrik esaten du aipatu nekea “inoiz ere ez” edo “oso gutxitan” izaten duela. Halaber, %30ek familiako erantzukizunei erantzuteko arazoak ditu lanagatik, eta % 14k dio lanean arreta jartzeko arazoak dituela familiako erantzukizunak direla eta.

6 Eusko Jaurlaritzaren 2011ko Lan Merkatuko Erroldaren datuak.

Ehuneko horiek asko aldatzen dira herrien arabera, eta aztertutako hiru adierazleetan Batasuneko batez bestekoa baino nahiko handiagoak dira Espainian (%69, 41 eta 21eko ratioak, hurrenez hurren). Europako herrialderik aurreratuenek, aldiz (Erresuma Batuak izan ezik), askoz egoera hobea islatzen dute bateratzeari dagokionez. Gainera, emaitza okerragoak dira, oro har, 2007ko inkestaren aldean, lana dela-eta familiako erantzukizunak betetzeko zailtasunak izan ezik; izan ere, horren garrantziak behera egin du herrialderik gehienetan (Espainian %57tik %41era).

EUROFOUNDek (bizi- eta lan-baldintzak hobetzeko Europako Fundazioa) gogorarazten du lan egiteko adina duen populazioak seme-alabak zaindu behar

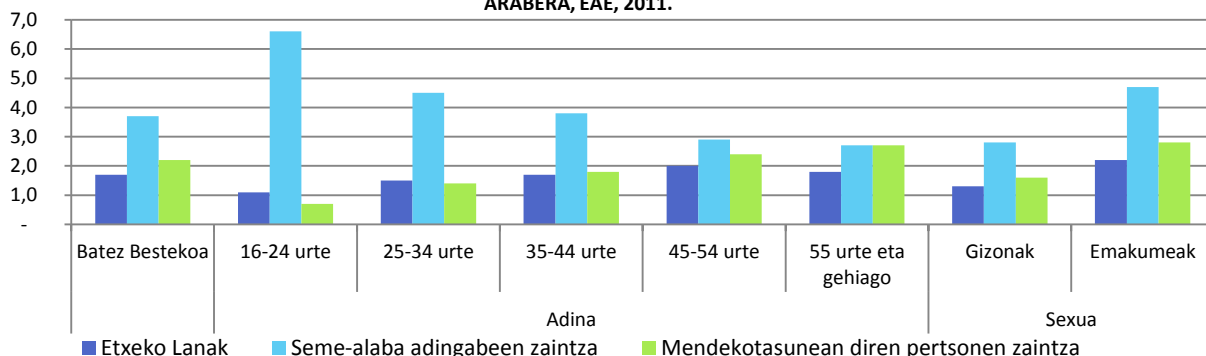
izaten dituela eta, gero, adineko pertsonak ere zaindu behar izaten dituela. Hori dela eta, bateragarritasuna eta horrekin lotutako arazoak, nola edo hala, lan egiteko adin osoa hartzen dute.

III.1.4. KOADROA. FAMILIA ETA LANA BATERATZEKO ZAILTASUNAK, HERRIALDEKA. DATUAK EHUNENKOETAN ADIERAZITA, 2007 eta 2012.

	LANA DELA ETA ETXEKO ZEREGINAK EGITEKO NEKATUEGI		LANA DELA ETA FAMILIAKO ERANTZUKIZUNAK BETETZEKO ZAILTASUNAK		FAMILIAKO ERANTZUKIZUNAK DIRELA ETA LANEAN ARRETA JARTZEKO ZAILTASUNAK	
	2007	2012	2007	2012	2007	2012
AUSTRIA	45	45	45	24	14	14
BELGIKA	37	49	37	28	8	12
BULGARIA	63	66	63	39	17	20
ZIPRE	69	75	69	52	8	23
TXEKIAR ER.	58	60	58	39	9	21
ALEMANIA	39	47	39	24	9	9
DANIMARKA	40	42	40	17	7	5
ESTONIA	61	64	61	32	12	10
GREZIA	72	73	72	48	20	20
ESPAINIA	57	69	57	41	16	21
FINLANDIA	44	46	44	17	7	8
FRANTZIA	47	56	47	26	7	12
HUNGARIA	62	59	62	39	17	23
IRLANDA	40	55	40	25	11	14
ITALIA	36	37	36	21	12	9
LITUANIA	53	43	53	32	15	11
LUXENBURGO	43	50	43	25	13	11
LETONIA	59	70	59	56	22	26
MALTA	58	64	58	36	8	17
HERBEHEREAK	37	36	37	18	6	6
POLONIA	56	61	56	45	18	26
PORTUGAL	46	49	46	27	15	17
ERRUMANIA	65	61	65	38	17	16
SUEDIA	46	54	46	24	5	7
ESLOVENIA	54	48	54	35	11	15
ESLOVAKIA	45	46	45	34	10	20
ERRESUMA BATUA	52	60	52	28	13	15
EB27	48	53	48	30	12	14

Iturria: EUROFOUND. Bizi Kalitatearen Europako II. Inkesta (EQLS), 2007 eta 2012.

III.1.3. GRAFIKOA. LANGILEEK ETXEKO LANETAKO JARDUERETAN EMANDAKO EGUNEKO ORDUAK, EZAUGARRIEN ARABERA, EAE, 2011.

Iturria.- EUSTAT.BKEI. 2011.

Bizi-kalitateari buruzko 2012ko Inkestaren emaitzen artean, azpimarratzekoa da Europako langileen % 22k adierazten duela ez dagoela pozik beren lanaren, bitzta pertsonalaren eta lanekoaren arteko orekarekin, % 6k uste du bere laneko ordutegia ez datorrela bat, inondik inora ere, bere familia eta gizarte bizitzarekin eta % 16k dio ez dela "oso ongi" moldatzen. Lanaren, bitzta pertsonalaren eta familiako bizitzaren artean duten oreka nahikotzat jotzen ez duten langileen proportzioa % 10etik (Danimarkan, Holandan eta

Suedian) % 30etik gorakoa izateraino doa (Grezian, Lituanian eta Espainian).

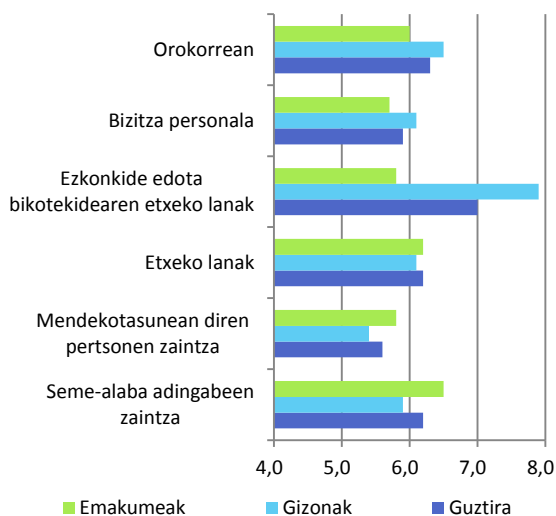
Gainera, zuzeneko erlazioa aipatzen du laneko estatusaren eta pobrezia-aren artean lana-bizitzako "egokitzapenean", eta autoenpleguak diren pertsonen %36k dio lana ez zaiola "ondoegi" edo "batere" lanetik kanpora dituzten betebeharrei moldatzen. Haien kargura langilerik ez duten autoenplegatuen %25ek edo soldatapekoen %21ek baino ez dute hori esaten.

III.1.5. KOADROA. ORDAINDUTAKO LANA ETA FAMILIA UZTARTZEKO ZAILTASUNARI BURUZKO BATEZ BESTEKO BALORAZIOA (GEHIENEZ 10), HAINBAT ALDAGAIEN ARABERA. 2011.

	Seme-alaba adingabeak zaintzarekin	Mendeko pertsonak zaintzarekin	Etxeko lanekin	Kudeaketa burokratikoekin	Jarduera pertsonalekin	Orokorrean
Adina						
16 - 24 urte	4,2	4,2	3,0	3,2	3,6	3,2
25 - 34 urte	4,5	5,1	3,6	3,5	4,1	3,7
35 - 44 urte	4,6	4,9	4,0	3,9	4,7	4,2
45 - 54 urte	4,0	4,2	3,6	3,6	4,1	3,7
55 eta gehiago	4,1	4,5	3,3	3,3	3,7	3,4
Sexua						
Gizonak	4,6	4,6	3,7	3,5	4,2	3,8
Emakumeak	4,2	4,4	3,5	3,7	4,2	3,8
Ikasketa maila						
Lehen mailakoak edo hortik beherakoak	4,2	4,6	3,6	3,4	4,1	3,7
Ertainak	4,4	4,3	3,6	3,5	4,1	3,7
Goi mailakoak	4,5	4,7	3,8	3,8	4,4	4,0
Lanbide egoera						
Enplegatzaileak	4,8	5,4	4,9	3,8	5,0	4,6
Autonomoak, famili laguntza eta beste egoera bat	5,0	4,4	4,1	3,7	4,6	4,2
Kooperatibetako kideak	4,5	4,7	3,8	3,6	4,7	4,1
Sektore publikoko soldatapekoak	3,9	4,3	3,2	3,4	3,7	3,4
Sektore pribatuko soldatapekoak	4,4	4,5	3,6	3,6	4,2	3,8
GUZTIRA	4,4	4,5	3,6	3,6	4,2	3,8

Iturria: EUSTAT. LBBi 2011.

III.1.4. GRAFIKOA. LANGILEEK BATERATZEAREN ARLOAN EMANDAKO DENBORAREKIN DUTEN GOGOBETETASUN MAILA, SEXUAREN ARABERA. EAE, 2011.

Iturria: EUSTAT. BKEI 2011.

Laneko ordutegian malgutasuna izatea zuzenean lotzen da bateratze hoberekin, halako moldez non sartzeko eta irteteko ordutegi malguak dituzten langileetatik %33k dio lana eta familia eta norberaren bizitza "oso ondo" moldatzen direla. Malgutasun hori ez dutenen artean, berriz, portzentaje txikiagoa da, %21ekoa hain zuzen.

EAEan, inkesta bat jarri zuen abian EUSTATEk 2010ean, EAEan bizi diren eta lanean ari diren familiek lana familiarekin eta norberaren bizitzarekin bateratzeko dituzten posibilitateak aztertzeko. Urtero egiten den "*Lana, Norberaren Bizitza eta familia bateratzeari buruzko inkestak*" (LBBI) 2011ko datuen emaitzak aurkeztu zituen 2012an.

Lehenengoz, nabarmena da emakumeek seme-alaba adingabeen eta mendeko pertsonen zaintzan ematen dituzten orduak gizonak ematen dituztenak halako bi direla ia-ia. Alde honetan, emakumeen ustez zailtasun txikiagoa dago ordaindutako lana familiarekin eta eremu pertsonalarekin uztartzeko, eta beharbada horregatik, ia gizonen bi halako ordu kopurua ematen dute seme-alabak eta mendekotasunean diren pertsonak zaintzen. Gizonak egunean 2,8 ordu ematen dituzte adingabeen zaintzan; emakumeek, aldiz, 4,7 (2010eko ordu kopuru bera). Diferentzia hori gertatzen da berriz ere mendekoen zaintzan: gizonak 1,6 ordu ematen dituzte egunean (1,9 ordu 2010ean) eta emakumeek 2,8 ordu egunean (4,3 ordu 2010ean).

Inkestak, era berean, agerian uzten du bereganaturiko kargen desberdintasun horrek eragina duela bizitza pertsonalean, aisialdian edo prestakuntzarako dagoen denboran, zeren eta, Otik 10erako eskala batean, 5,7ko betetasun maila adierazten baitute emakumeek eta gizonezkoek, berriz, 6,1ekoa. Betetasun txiki hori familia eratzen ari deneko adinetan metatzen da, 35 urtetik 44 uretara, non betetasun maila 5,5ekoa den. Ondorengo adinetan, handiagoa da.

Bestalde, EAEan lanean ari diren askok dio zailtasunak dituela lana eta mendeko senideak zaintzea uztartzeko. Otik 10erako eskalan, 2011n 4,5eko zailtasun-maila adierazten dute (4,6koa gizonen kasuan eta 4,4koa emakumeen kasuan).

Zailtasun hori 4,4ko batez besteko mailakoa da, seme-alaba adingabeak zaindu behar direnean, eta 3,6koa da etxeko betebeharrak egin behar direnean.

Enplegatzaileek eta autonomoek gainerako landunek baino pixka bat zailtasun gehiago dituzte lana eta familia uztartzeko. Bada, lehenengok 4,8ko zailtasun-maila aitortzen dute eta bigarrenek 5ekoa seme-alaba adingabeak zaintzeko betebeharrei dagokienez, eta 5,4koa eta 4,4koa, hurrenez hurren, lana eta menpeko pertsonen zaintza bateratzearekin lotuta.

Orokorrean, Euskal EAeko landunen ordaindutako lana eta norberaren bizitza eta familia uztartzeko zailtasun maila 3,8 puntukoa da (3,3 zen 2010ean; eta 10 puntu izango lituzke uztartzeko bat ere aukerarik ez duen pertsonak). Landunek uztartzeko zailtasun handiena duten elementua mendekotasuna dutenak zaintzea da (4,5 puntu) eta jarraian seme-alaba adingabeak zaintzea (4 puntu).

Enpresan edo erakundearen zenbait baimen eskateko zailtasun mailari dagokienez, EUSTATEn inkestan agerian utzi du lanean ari direnen batez besteko zailtasun maila: 10etik 3,1ekoa, eta 2,1ekoa besterik ez lanera ez joateko, norberaren gaiak konpondu ahal izateko. Lana, familia eta norberaren bizitza bateratzea erraztu dezaketen neurrien artean, lanaldi murrizketak 3,6ko batez besteko zailtasuna du, ondoren eszedentziek (3,5) eta lan eta soldatarik gabeko egunek, 10etik 3,2 hain zuzen. Oro har, ez da alde handirik ikusten sexuen arabera, kasu batean izan ezik: gizonak lanaldia murrizteko (gizonak 3,8 eta emakumeek 3,3,) eta eszedentziak eskatzeko (3,6

gizonentzat eta 3,3 emakumeentzat) zailtasun handiagoak adierazten dituzte). Seguruena, gainera, adinak eta lanpostuko antzinasunak murriztu egiten dituzte aipaturiko uztartze neurriak lortzeko zailtasunak.

Azkenik, ordutegi motei eta malgutasunei dagokienez, EAEko langileen %17,4k lanaldia luzatu behar du ia egun guztietan. Egoera hori jasaten dute enplegatuen %40,8k eta autonomoen %37k. Irteteko ordutegi malgua, hobeto bateratzeko beste tresna osagarria, langileen %36,1ek erabiltzen du (%42,1ek 2010ean), eta emakumeek (%32,6) gizonezkoek (%39,1) baino gutxiago. Norberaren etxean lan egiteari dagokionez, %8,1ek lantzean behin egiten du lan etxean eta %5,3k egun erdiak gutxienez. Lana duten zazpi pertsonetatik batek, oro har, etxean egiten du lan maiztasun ezberdinekin.

Azkenik, Lan eta Immigrazio Ministerioaren “Laneko bizi-kalitateari buruzko inkestak” (2010) agerian jartzen duenez, landunek seme-alaba adingabeak zaintzen igarotzen duten denborarekiko gogobetetzearen batez bestekoa alderatzen badugu, EAEn 6,3 puntu ditugu eta Estatu Espainiarreko gogobetetze mailaren apur bat gaintetik dago, 6,5ekoa baita estatuan dagoen gogobetetzea. Seme-alabak zaintzen igarotzen duten denborarekin EAEko landunen artean dagoen gogobetetze maila gaintitzen duten bakarrak Aragoi, Galizia eta Madril dira. Gogobetetze handiago hau ikusten da azterketan sexuaren aldagaia sartuz gero ere; EAEko gizonek 6,2 puntu ematen dizkiete seme-alabei eskaintzen dien denborari eta Estatukoak 6,4an geratzen dira. Euskal emakumeak 6,5 puntura iristen dira eta autonomia-erkidego guztiak hartuz gero 6,7ra iristen dira.

Betetasun txikiago hori ez dator bat EAEko langileek baimen mota ezberdinak eskatzeko dituzten zailtasun txikiagoekin, Estatuko eta autonomia erkidego gehienetako batez bestekoarekin alderatuta. EAEko langileek batez beste 2,7ko zailtasuna adierazten dute lan eta soldatarik gabeko egunak eskatzeko familiagatik; Estatuaren babeste bestekoa, berriz, 3,5 da (eta 4,5erainoko zailtasuna Kanarietan, adibidez); eszedentziak eskatzeko zailtasuna 2,8 da EAEn eta 3,9ko batez bestekoa Estatuan, eta 2,9koa lanaldi murrizketetarako (4,1 Estatuan). Azkenik, lantzean behin norberaren gaietarako lanera ez agertzeko batez

besteko zailtasuna 2,4koa da 10etik EAEn. Estatuan, berriz, 3,3koa da.

III.1.6. KOADROA. ENPRESAN BATERATZEAREKIN LOTUTAKO ZENBAIT BAIMEN ESKATZEKO LANGILEEK DUTEN BATEZ BESTEKO ZAILTASUN MAILA. 2010.

	LAN ETA SOLD. GABEKO EGUNAK	ESZEDE NTZIA	LANALDI MURRIZKETA	LANERA NOIZEAN BEHIN EZ AGERTzea
ANDALUZIA	3,4	4,2	4,4	3,7
ARAGOI	3,8	4,2	4,6	3,7
ASTURIAS	2,7	3,3	3,4	2,2
BALEAREAK	4,3	4,5	4,4	4,5
KANARIARRAK	4,5	4,1	4,8	4,3
KANTABRIA	3,4	3,7	4,0	3,2
G. MANTXA	4,0	4,0	4,4	3,6
G. ETA LEON	3,6	3,8	3,9	3,4
KATALUNIA	3,6	4,2	4,4	3,3
VALENTZIAKO E.	2,9	3,1	3,6	2,8
EXTREMADURA	3,0	3,2	3,7	2,4
GALIZIA	3,4	3,7	3,8	3,2
MADRIL	3,7	4,0	4,4	3,5
MURTZIA	3,8	4,0	4,2	3,6
NAFARROA	3,7	4,4	4,5	3,1
EAE	2,7	2,8	2,9	2,4
ERRIOXA	2,5	2,7	2,9	2,4
GUZTIRA	3,5	3,9	4,1	3,3

Iturria: MESS. Laneko bizi-kalitateari buruzko 2010eko inkesta.

III.1.7. AZKEN URTEAN FAMILIEI LAGUNTZEKO NEURRIETAKO BAT ERABILI DUTEN FAMILIAK (SEME-ALABENGATIKO LAGUNTZAK BARNE), FAMILIABURUAREN EZUGARRIEN ARABERA. 2006-2010.

		2006		2010	
		Eragina	% bertikala	Eragina	% bertikala
Sexua	Gizona	12,5	90,3	9,9	91,4
	Emakumea	3,8	9,7	2,6	8,6
Adina	< 35 urte	21,7	22,4	18,8	21,3
	35-44 urte	34,0	65,1	26,2	67,9
	45-54 urte	5,9	11,1	3,2	8,1
	55-64 urte	0,3	0,6	0,6	1,2
	65-74 urte	0,3	0,4	0,4	0,8
	> 75 urte	0,2	0,4	0,3	0,7
Nazionalitatea	Estatua	9,8	93,2	7,6	90,9
	Beste bat	22,1	6,8	16,7	9,1
GUZTIRA		10,2	100,0	8,0	100,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Gizarte premiei buruzko 2010eko inkesta.

2.3. FAMILIEI LAGUNTZEKO POLITIKA PUBLIKOAK

Azaldutako egoera horiek arintzeko, familiei laguntzeko planak abiarazi zituen Eusko Jaurlaritzak 2002an, zertarako-eta familiek seme-alaba kopurua askatasunez erabakitzea galarazten duten eragozpen ekonomikoak eta gizarte eta laneko eragozpenak gainditzeko. Hala, Familiei Laguntzeko Legea onetsi zuen 2008an, eremuari lerrun juridiko handiagoa emateko eta famili politika integralerako oinarriak ezartzeko, betiere familien eta familiako kideen ongizatea eta bizi-kalitatea hobetze aldera.

Familientzako zuzeneko laguntzak 2002an hasi ziren I. Famili Planarekin. Harrezkero, 2012ra arte, 500 milioi euroko gastuak izan dira laguntza horietan, gutxi gorabehera erdibana banatuta jaiotza, adopzio edo aurre-adopzioko harrerarako laguntzen eta uztartzeko laguntzen artean.

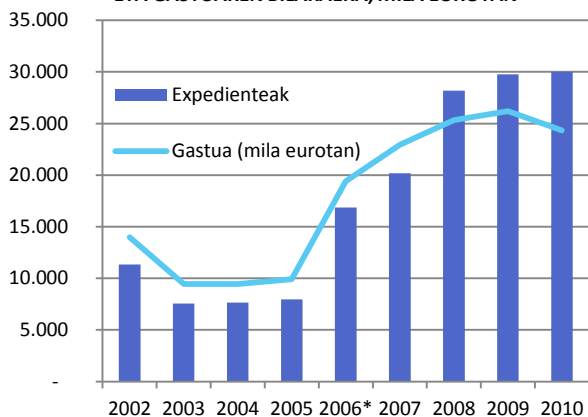
Memoria hau amaitu den egunean, ez dugu behin betiko datuen berri, baina 2012rako aurrekontuetan ezarritakoaren arabera, 57,4 milioi euro erabili dira familientzako diru-laguntzak finantzatzeko. Horietatik 30,04 bateratzeko laguntzak ordaintzeko erabili dira, eta 27,44 seme-alaben jaiotza edo adopzioagatiko laguntzetarako.

2010ean, bestalde, Familiei Laguntzeko Planaren laguntzak baliatu dituzten familien ezaugarriak jakin ziren, Eusko Jaurlaritzaren Gizarte premiei buruzko inkestan oinarrituta. Inkesta horrek dioenez, 2010ean laguntza horiek guztira 65.523 familiak lortu zituzten, EAEn daudenen %8k. Zifra horrek familien kopuruaren %10,2ko beherakada agertzen du, 2006ko familia onuradunekin alderatuta.

Familia horien ezaugarriak kontuan hartuta, nabarmentzen dira gizon bat buru dutenak, guztien %91,4, eta 45 urtetik beherako pertsonak buru dituztenak, adin horietan baitaude laguntza guztien %89,2, %67,9 soil-soilik 35 eta 44 urte bitarteko pertsonen familiei buruz.

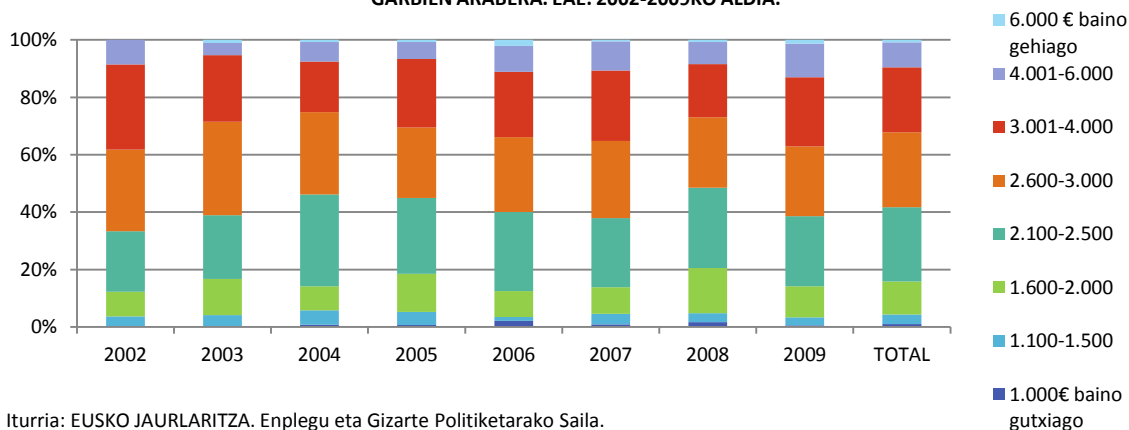
Laguntza horien onuradunak aktibo guztiak okupatuta dituzten etxekoen unitateak dira nabarmendu behar den funtsezko alderdi bat (aintzat hartutako laguntzak jaso dituzten etxeko unitateen %81,2 dira etxekoen unitate horiek). Gainera, laguntzetara jotzen duten etxekoen unitateen kopurua jaitsi egiten da lan egonkorreko moduetatik gehiago aldatzen diren neurrian. Izan ere, aktibo guztiak landun egonkorrek diren etxekoen unitateetan %12,6k jotzen du laguntza horietara, baina proportzioa %8,7 da aktibo landunak dituzten baina horietakoren bat egoera ezegonkorrean dauden familien unitateetan, %7,7 langabeak eta landunak dauden (nahiz eta horietakoren bat modu egonkorrean) familien unitateetan, eta %6,9 langabeak eta landun ezegonkorrek dauden familien unitateetan.

III.1.5. GRAFIKOA. SEME-ALABEN JAIOTZA EDO ADOPZIOGATIKO LAGUNTZAK EAE-N. ESKABIDEEN ETA GASTUAREN BILAKAERA, MILA EUROTAN

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Enplegu eta Gizarte Gaietako Saila.

III.1.6. GRAFIKOA. BATERATZE-NEURRIAK BALIATZEN DITUZTEN FAMILIEN BANAKETA, HILEKO SARRERA GARBIEN ARABERA. EAE. 2002-2009KO ALDIA.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Enplegu eta Gizarte Politiketarako Saila.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzak 2002 eta 2009 bitartean laguntza mota hori baliatu zuten familiengandik jasotako informazioa abiapuntu hartuta 2011n eginiko *“Familia eta lan bizitza bateratzeko neurriei buruzko azterlan longitudinala”*, intereseko zenbait datu atera daitezke.

- Lehenik eta behin, indarreko neurrietatik lanaldi murriztua da gehien erabiltzen dena, eskaturiko laguntzen %72,9 neurri horretarako baita; eszedentziarako, berriz, %26,4.
- Gainera, bateratze-neurri horiek gizonentzat nahiz emakumeentzat diren arren, eskatzaileen %94,5 emakumezkoak izan dira. Laguntza motaren arabera, eszedentzia eskatu duten pertsonen %96,9 emakumeak ziren, eta %93,8ko ratioa da lanaldi murrizketarako. Bestalde, emakumeek hartzen dute zaintzaileak kontratatze laguntzen eskabideen %65,1 (2007. urtean ezarriak). Gainera, azterlanean nabarmentzen denez, urteen poderioz ez da aldatzen bateratzeko laguntzetan emakumeak nagusi izateko joera, baizik eta denboran konstante eutsi zaion aldagaia da, salbu eta 2007an, arestian esan den legez, zaintzaileak kontratatze laguntza abiarazi zenean; gizonek bai eskatzen dute laguntza hori.
- Erabilitako eszedentziaren batez besteko denbora 832,65 egun da (bi urte baino pixka bat gehiago) seme-alabak zaintzeko eta 1.239,44 egun (3 urte eta 4 hilabete) lanaldi murrizketarako.
- Laguntzak baliatu dituzten pertsonen %20,2k administrazioan edo enpresa publikoan egiten du lan, eta gainerako %79,8k enpresa pribatuan. Hauexek dira laguntza horiek baliatzean langileek dituzten enpresen ezaugarriak: 250 langiletik gorako (gutzizkoaren %36,8) edo 25 langiletik beherako enpresak (%30,5). Gehienbat jarduera horien aritzen dira: gizarte eta zerbitzu jarduerak (gutzizkoaren %25,3), ibilgailuen salmenta/konponketa (%18), hezkuntza (%9,5), osasunekoak (%9,1), Administrazio publikoa/defentsa eta gizarte segurantzak (%6,6) eta metalurgia eta metalezko produktuen fabrikazioa (%5,9).
- Bateratze-neurriak baliatzen dituen pertsonaren hileko diru-sarrera garbiak 2.000€-tik beherakoak dira talde horretako %91,3rentzat. Bateratze-neurriak baliatzean, elkarriketaturiko pertsonen %45 diru-sarrera pertsonalen 1.100 eta 1.500€ birtartean zegoen. %45,6, berriz, aurreko tartean dago, hilean 1.000€ eurotik beherakoaren artean. Gainera, norberaren diru-sarreretan jaitziera nabarmena dakar bateratze-neurriak baliatzeak, eta kasu askotan, urteetako galera izaten da.
- Alabaina, grafikoak dakarrenez, familia gehienek, bateratzeko laguntzak jasotzean, hilean 1.600 eurotik gorako diru-sarrerak dituzte, eta batez bestekoa 2.100 eta 3.000 € bitartean dago kokaturik, EAEko batez besteko famili errentaren inguruko diru-sarrerak.

Azkenik, 2011ko abenduan EAEko Familiei Laguntzeko Erakunde Arteko III. Plana onetsi zen 2011-2015 aldirako eta, gutxi gorabehera 674,6 milioi euroko aurrekontua izanik, familia politiken gaineko zeharkakotasun handiagoa eman zaio aurreko bi planekin alderatuta. Hartara, sailen eta erakundeen arteko lana indartu da.

Dagoeneko ezarrita dauden neurriak nahiz beste berri batzuk modu bateratuan antolatu nahi dira, oinarri honen pean: lana, bizitza familiarra eta pertsonala bateratzeak familiarra eta gizarteko kide guztien parte-hartzea behar duela, guztiok baitugu nolabaiteko erantzukizuna.

Memoria hau amaitu dugun egunean, ez dugu Planaren ondorioz 2012an eginiko jarduketei buruzko informaziorik.

III.1.8. KOADROA. EAE-KO III FAMILI PLANA (2011-15): ILDO ESTRATEGIKOAK ETA GASTU-AURREKONTUA (MILIOI EUROTAN).

Ilido estrategikoak	Gastua (mil. €)
Familiei laguntzeko eta horien autonomia errazteko zerbitzuak, neurriak eta politikak indartzea	607,4
Familien jabeakuntza, gizarte sentsibilizazioa eta prebentzioa bultzatzeko politika eta gizarte ekintzen gizarte balioa sustatzea eta ezagutaraztea	57,2
Sailen arteko eta erakundeen arteko koordinazioa familiei laguntzeko politikan eta gizarte partaidetzaren garapena	1,1
Jarduteko paradigma eta eremu berriak familiei laguntzeko politikan eta neurrietan	8,7
GUZTIRA	674,6

Iturria: EUSKO JAURLARITZA, Enplegu eta Gizarte Politiketarako Saila.

GOGOETAK

Familiak, bizi izan dituen eraldaketak gorabehera, instituzio oso garrantzitsua da garapen pertsonalean eta pertsonen gizarte parte hartzean. Egia da gero eta forma ezberdinagoak jaso dituela, baina ez dirudi bere garrantzia galdu duenik. Orain dela gutxi euskal ume eta nerabeei egindako kontsulta batek⁷ hori ikusten laguntzen digu: gehienek uste dute familiak ez dutela zertan osatu odol-kidetasuna daukaten pertsonak, baina argi daukate familiaren osagaiak “segurtasuna, errespetua, maitasuna eta konfiantza” direla.

Familiaren eraldaketan eragin handiena izan duten fenomenoetako bat emakumea modu masiboan lan-merkatuan sartzea izan da. Laneratze honek, egoera batzuetan, dilema bat sortzen du: lan profesionala eta etxeko lanak, seme-alaben zaintza eta, batzuetan, seme-alabak izateko itxaropena bera bateratu ahal izatea. Arazo hau larriagoa da baldin eta arreta premiak mendetasun eta ezintasun egoeretara zabaltzen badira.

EUROFOUNDek (bizi- eta lan-baldintzak hobetzeko Europako Fundazioa) gogorarazten du lan egiteko adina duen populazioak seme-alabak zaindu behar izaten dituztela eta, gero, adineko pertsonak ere zaindu behar izaten dituztela. Hori dela eta, bateragarritasuna eta horrekin lotutako arazoak, nola edo hala, lan egiteko adin osoa hartzen dute. Bizikalitateari buruzko 2012ko Inkestaren emaitzen artean, azpimarratzekoa da Europako langileen % 22k adierazten duela ez dagoela pozik beren lanaren, bizitza pertsonalaren eta lanekoaren arteko orekarekin, % 6k uste du bere laneko orduetgia ez datorrela bat, inondik inora ere, bere familia eta gizarte bizitzarekin eta % 16k dio ez dela “oso ongi” moldatzen. Lanaren, bizitza pertsonalaren eta familiako bizitzaren artean duten oreka nahikotzat jotzen ez duten langileen proportzioa % 10etik (Danimarkan, Holandan eta Suedian) % 30etik gorakoa izateraino doa (Grezian, Lituanian eta Espainian).

Era berean, Batasuneko langileen % 53 nekatuegi daude lanetik itzultzen direnean etxeko eginkizunetz arduratzeko, hilean behin baino gehiagotan, gutxienez, eta ia laurden bat sentitzen da horrela astean behin

baino gehiagotan. Gainera, ordaindutako lanorduak zenbat eta gehiago izan, gero eta handiagoa maiztasun hori. Horrenbestez, astean 48 ordu baino gehiago lan egiten duten gizonen % 35ek eta emakumeen % 28k bakarrik esaten du aipatu nekea “inoiz ere ez” edo “oso gutxitan” izaten duela. Halaber, % 30ek familiako erantzukizunei erantzuteko arazoak ditu lana dela eta, eta % 14k dio lanean arreta jartzeko arazoak dituela familiako erantzukizunak direla eta.

Horren harira, EUSTATen “*Laneko Bizitza, Bizitza Pertsonala eta Familiakoa Bateratzeari buruzko Inkesta*”k erakusten du EAEko pertsona okupatuen zati garrantzitsu batek dioela zailtasunak dituela lana eta menpeko senideen zaintza baterako. Otiak 10erako eskalan, 2011n 4,5eko zailtasun-maila adierazten dute (4,6koa gizonen kasuan eta 4,4koa emakumeen kasuan). Zailtasun hori 4,4ko batez besteko mailakoa da, seme-alaba adingabeak zaindu behar direnean, eta 3,6koa da etxeko betebeharrak egin behar direnean. Oro har, zailtasun-maila 3,8koa da, hau da, maila berekoa da gizonentzat nahiz emakumeentzat. Enplegatzaileek eta autonomoek gainerako landunek baino pixka bat zailtasun gehiago dituzte lana eta familia uztartzeko. Bada, lehenengoek 4,8ko zailtasun-maila aitortzen dute eta bigarrenek 5koa seme-alaba adingabeak zaintzeko betebeharrei dagokienez, eta 5,4koa eta 4,4koa, hurrenez hurren, lana eta menpeko pertsonen zaintza bateratzearekin lotuta.

“*La familia en la CAPV 2012*” azterlanak erakusten duenez, euskal herritarrek % 55ek uste du gaur egun duela 30 edo 40 urte baino zailagoa dela seme-alabak hezteko (% 31k uste du ezetz), eta inkestatutako pertsonen % 72k uste du seme-alabak izatea lehen baino ahalegin ekonomiko handiagoa eskatzen diela familiei (% 19 dago horren kontra). Etorkizunean guraso izatearen harira, kezkarria iruditzen zaigu egiaztatzea elkarrizketatutako pertsonen artean etorkizunean seme-alabak izango dituztela erabat ziur daudenak % 11 besterik ez direla (2001ean, berriz, elkarrizketatutakoen % 22 ziren). Era berean, seme-alabarik izango ez dutela ziur daudela esaten dutenak azken hamarkadan % 56 izatetik % 77 izatera igaro dira. Jokabide horren ondorioak ikusten ari gara dagoeneko, jaiotza tasaren beherakadarekin eta biztanleriaren zahartzarekin.

Egoera horien aurrean, gizarteak argi du Administrazioaren erantzukizuna dela; izan ere,

⁷ EUSKO JAURLARITZA (2010): EAEko umeen eta nerabeen beharrazinari buruzko inkesta.

gehiengo handi batek pentsatzen du gurasoei etxetik kanpoko lana eta seme-alaben zaintza bateratzeko aukera emateko erantzukizuna duela (% 40k uste du oso arduraduna dela eta % 36k nahiko arduraduna dela), "La familia en la CAPV 2012" azterlanaren arabera; eta, zalantzarik gabe, Eusko Jaurlaritzak Familia Planen bitartez 2002tik garatu duen Familia Politikak paper garrantzitsua du. Oro har, laguntza horiek lortu dituzten familien gogobetetasun-maila altua da, eta gizonak beren erantzukizunak onartzearekin eta emakumeen jabeakuntzarekin lotutako ondorio positiboak dituztela uste dute, mugatutzat jotzen dituzten arren.

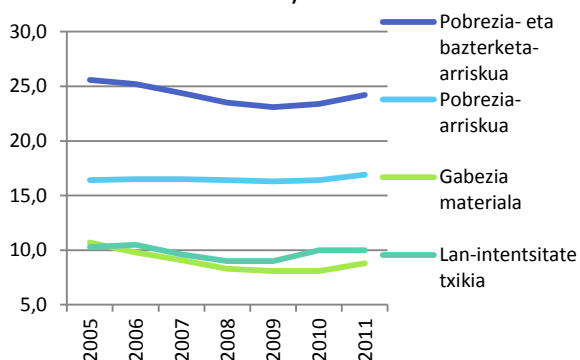
Bestalde, gogoan izan behar da EAEko langileen % 17,4k ia egunero luzatu behar duela bere lanaldia (EUSTATen LBBI) eta % 69 (Estaturako datua, EUROFOUND) etxetik itzultzen denean nekatuegi dagoela etxeko betebeharrak egiteko, eta hori, ziurrenik, lotuta dago laneko plangintza hobetzeko eta laneko ordutegiaren arrazionalizazioan aurrera egiteko behararekin. Alderdi horietan aurrerapenak lortzen ari diren arren, oraindik bide luzea dago egiteke.

Horren harira, Europako Batzordearen tesiarekin bat etorritik, eta aurrekontuekin lotutako mugez ohartzeko arren, gurasoen laneratzea bultzatzen duten eta laneko bizitza, bizitza pertsonala eta familiakoa hobeto bateratzea sustatzen duten berdintasun- eta familia-politika eraginkorren garapenean aurrerapenak egiten jarraitu behar dela azpimarratu nahi dugu.

3. BIZI-BALDINTZAK

Gizarte bazterkeriaren arazoa egungo gizarteetan jazotzen ari den egoera bat da. Erakundeek eta ikertzaileek urte askotan erabili duten “pobrezia” kontzeptuak ez ditu barne hartzen guztiz gizarte bazterkeriaren egoera eta horrek dakartzan dinamikak. Horregatik, azken bi hamarkadetan adostasun handia dago gizarte arloko ikertzaileen eta kudeatzaile publikoen artean, pobrezia-kategoria “gizarte bazterkeria” kategoriarantz zergatik zabaltzen den azaltzean: pobrezia ekonomikoaren ideia hertsia gaituz delako, eta, batez ere, egungo gizarte aldaketak sakonak jazo direlako, aurrerapen teknologikoen, bizimodu aldaketek eta bidean diren gizarte arloko aldaketek eraginda.

III.2.1. GRAFIKOA. POBREZIA ETA BAZTERKETA JASATEKO ARRISKU-TASAREN ETA BERE HIRU OSAGAIEN BILAKAERA EUROPAR BATASUNEAN (27-EB)

Iturria: EUROSTAT.

Europar Batasunean, gaur egungo krisiak modu larrian eragiten die jardura ekonomikoari eta enpleguari. Langabezia maila kezagarriekin, barneko eskaria nabarmen jaitsi da eta merkatuen konfiantza oso hondatuta dago⁸. Horren ondorioz, pobrezia edo gizarte bazterkeria jasateko arriskuan dauden europarren kopuruak gora egin du nabarmen (6 milioi pertsona) 2008 eta 2011 artean. Egoera horretan dago gaur egun biztanleriaren %24,2, edo beste modu batean esanda, ia-ia 120 milioi europar, Europa Estrategia 2020⁹ delakoan “AROE Tasa” izenez (population at risk of poverty and exclusion) ezagutzen

⁸ EUROPEAN COMMISSION. *EU Employment and Social Situation. Quarterly Review*, dec. 2012.

⁹ “Europa 2020” Estrategiaren ondorioetarako, pertsona bat pobrezia edo gizarte bazterkeria arriskuan dago langabezia arazoak dituen edo lan intentsitate oso baxua duen familia unitate batean badago, gizarte transferentzien ondoren pobrezia arriskuan badago eta/edo gabezia material larria jasaten ari bada.

den horretan ezarrita dauden irizpideen arabera. 2011n, arrisku mailarik handienak Bulgarian (biztanleriaren %49), Errumanian eta Letonian (biak %40rekin), Lituanian (%33), Grezian eta Hungarian (biak %31rekin) erregistratu ziren. Aldiz, mailarik txikienak Txekiar Errepublikan (%15), Holandan eta Suedian (biak %16rekin), Luxenburgon eta Austrian (biak 17rekin).

2010arekin alderatuta, deigarria da batez besteko tasak Batasunarentzat 8 hamarren gora egin arren, krisiaren eraginak bereziki jasan dituzten eta arrisku-ratio oso handiak dauzkaten herri batzuetan, adibidez Polonian, Portugalen eta Erresuma Batuan, pobrezia eta bazterkeria arriskuaren eraginak behera egin izana. Portugalen ia puntu bat egin du behera (%25,3tik %24,4ra jaitsi da). Ez da hori izan Espainiaren kasua. Bertan, 2011n %27ko tasa mantendu da, aurreko urtean baino ehuneko 1,5 puntu gehiago.

EAEn, 2011n, pobrezia eta bazterkeria arriskuak (EUROSTATen eta INEren metodologiaren arabera) biztanleriaren %16ri eragiten dio (2010ean baino ehuneko puntu erdi gehiago) edo, beste era batera esanda, ia-ia 350.000 pertsonari. Maila hori txiki samarra da, eta Suedia, Holanda edo Luxenburgoko bezalako herrien egoerarekin konparatu ahal da.

Adierazle hori osatzen duten elementuetako bakoitzari erreparatuta, lehenengoz, EBko biztanleriaren %16,9 2011n gizarte transferentzien ondoren pobrezia arriskuan zegoen, kontuan hartuta herri bakoitzean diru-sarrerak kontsumo unitate bakoitzeko sarreraren banaketaren medianaren %60an (“pobrezia atalasea” izenekoan) daudenean hasten dela egoera hori. Ehuneko horrek 5 hamarren gora egin du 2011n, eta bereziki handia da Bulgarian, Errumanian eta Espainian (%22 inguru, %21,8 Espainian).

Bigarrenez, europarren %9k 2011n gabezia material larria jasan du. Alde horretatik, euren bizi-baldintzetan baliabide-faltaren eraginak jasaten dituzte, adibidez fakturei aurre egiteko, etxea bero mantentzeko edo urtean astebeteko oporraz gozatzeko¹⁰ ahalmena.

¹⁰ Zehazki, EUROSTATEk uste du gabezia material larria jasaten dela bederatzi item hauetako lau gutxienez gertatzen badira: fakturak garaiz ezin ordaintzea, etxebizitza behar bezala bero ezin mantentzea, ustekabeko gastuei ezin aurre egitea, haragia, arraina edo proteina baliokideak bi egunean behin ezin jatea, urtean astebeteko oporraz ezin gozatea, autoa, garbigailua, koloreko telebista edo telefonoa (mugikorrek barne) ezin edukitzea.

Gabezia horren eraginean osoa aldaketa handiak daude Batasuneko herrialdeen artean, Luxenburgoren edo Suediaren %1etik Bulgariaren %44ra edo Letoniaren %31ra. Espainiak %3,9ko eragina jasaten du, txiki samarra Batasun osoan.

Azkenik, Europako biztanleriaren %10 lan-intentsitate oso txikiko familietan bizi dira. Halakotzat jotzen da etxeko pertsona helduek azken urtean beren LAN AHALMEN OSOAREN %20 baino gutxiago lan egin dutenean. Belgikak ratorik handiena dauka (%14) eta Ziprek txikiena (%5). Espainia rankingaren goiko aldean dago, %12,2rekin.

Batasuneko gizarte egoerari buruzko azken azterketetan, Europako Batzordeak nabarmendu egun du pobrezia edo gizarte bazterkeria jasateko arriskua gizartean ez dela modu uniformean handitu. 2008aren eta 2011ren artean haurren txirotasuna 27 estatu kideetako 18tan handitu da, eta batzuetan oso modu kezagarrian. Horren adibide dira Irlanda, Hungaria, Letonia eta Bulgaria. Haurren bizi-baldintzak neurri handi batean daude pertsona helduen lan-egoeraren menpe, eta hain zuzen ere, lan egiteko adinean dauden pertsonak dira krisiaren eragina modu zuzenagoan jasaten ari direnak. Kalkuluen arabera, Europar Batasunean kolektibo honen pobrezia eta bazterkeria arriskuak 2008tik 2011ra ehuneko 1,5 puntuko igoera izan du.

Nabarmenezkoa da ere, aldi horretan bertan, herrialderik gehienetan adinik handieneko pertsonentzat pobrezia eta bazterkeriaren arrisku tasek behera egin dutela. Euren egoeraren itxurazko hobekuntza justifikatuta dago pentsio gehienak ez direlako aldatu krisian zehar, eta are gehiago, pentsiodunen diru-sarrerak apur bat igo ahal izan dira, kasu batzuetan herrialde batzuetako eta besteetako pobrezia atalaseekin alderatuta, errentaren banaketan gertatutako aldaketen ondorioz, egoera ekonomikoa kopuru errealean aldatu ez arren.

Jarraian EAEko bizi baldintzen eta pobrezia eta gizarte bazterkeriaren egoeraren deskribapen laburra aurkeztuko da, INEren *Bizi-baldintzei buruzko Inkestaren* 2011ko emaitzetan eta Eusko Jaurlaritzaren 2012ko *Pobrezia eta Gizarte Arloko Desberdintasunen Inkestaren* emaitzetan oinarrituta. Gero, Gure Erkidegoan adineko pertsonen bizi baldintzak deskribatzen dira, Memoria Sozioekonomikoaren edizio honetan interes bereziko kolektiboa direlako.

III.2.1. KOADROA. POBREZIA EDO GIZARTE BAZTERKERIA ARRISKUAN DAGOEN EUROPAKO BIZTANLERIA, "EUROPA 2020" ESTRATEGIAREN IRIZPIDEEN ARABERA

	EHUNEKOA		ABSOLUTUAK (MILIOIAK)	
	2010	2011	2010	2011
27-EB	23,4	24,2	115,5	119,6
BELGIKA	20,8	21,0	2,2	2,3
BULGARIA	41,6	49,1	3,1	3,7
TXEKIAR ERREPUBLIKA	14,4	15,3	1,5	1,6
DANIMARKA	18,3	18,9	1,0	1,0
ALEMANIA	19,7	19,9	16,0	16,1
ESTONIA	21,7	23,1	0,3	0,3
IRLANDA	25,7	:	1,2	:
GREZIA	27,7	31,0	3,0	3,4
ESPAINIA	25,5	27,0	11,7	12,4
FRANTZIA	19,3	19,3	11,8	11,8
ITALIA	24,5	:	14,7	:
ZIPRE	22,2	23,5	0,2	0,2
LETONIA	38,1	40,1	0,9	0,9
LITUANIA	33,4	33,4	1,1	1,1
LUXENBURGO	17,1	16,8	0,1	0,1
HUNGARIA	29,9	31,0	2,9	3,1
MALTA	20,6	21,4	0,1	0,1
HOLANDA	15,1	15,7	2,5	2,6
AUSTRIA	16,6	16,9	1,4	1,4
POLONIA	27,8	27,2	10,4	10,2
PORTUGAL	25,3	24,4	2,7	2,6
ERRUMANIA	41,4	40,3	8,9	8,6
ESLOVENIA	18,3	19,3	0,3	0,4
ESLOVAKIA	20,6	20,6	1,1	1,1
FINLANDIA	16,9	17,9	0,9	0,9
SUEDIA	15,0	16,1	1,4	1,5
ERRESUMA BATUA	23,1	22,7	14,2	14,0
EAE	15,5	16,0	0,33	0,35

Iturria: Geuk egina EUROSTATen eta INEren datuekin.

3.1. BIZI-BALDINTZAK EAE-N.

3.1.1. 2011ko Bizi-baldintzen Inkestaren emaitzak. 2012ko aurrerapena.

INEren Bizi-baldintzei buruzko Inkesta Europar Batasunak Errentari eta Bizi-baldintzei buruz dituen estatistikak bateratzeko prozesuaren barruan sartzen da; *"Statistics on income and living conditions"* (EU-SILC) deritzo inkesta horri. Helburu nagusi horietako bat pobrezia eta gizarte bazterkeria aztertzea ahalbidetzen duen informazioa ematea da. Askotariko informazioa ematen du; etxebizitzari, etxebizitzak dakartzan gastuei, sarrerei, etxeko ekipamenduari, egoera ekonomikoari, helduen jarduerari, osasunari, osasun laguntza eskuratzeari eta hezkuntzari buruzko datuak eta datu biografikoak biltzen ditu.

2011ko inkestaren emaitzek, lehenik eta behin, agerian jartzen dute etxeko batez besteko errenta 2010ean EAEn 30.788 eurokoa zela (2009. urtean baino

%1,1 gehiago), Estatuko batez bestekoa -25.094 euro-baino %22,7 handiagoa (Estatuan %3,6 egin du behera 2009arekin alderatuta). EBn, aldi horretan bertan familien errentaren aldaketa +%0,8koa izan zen. EAEko datua Nafarroako Komunitateak soilik gainditzen du (batez besteko sarrerarik handiena du etxeko, 31.825 euro). Aurreko urtearekin alderatuta, Madril rankingaren hirugarren postuan geratu da (29.746€).

Gainera, Inkestaren arabera, pertsonako batez besteko errenta EAEn urtean 12.435 euro izan zen (aurreko urtean baino %1,9 gehiago), eta kasu honetan Nafarroako Komunitateak bakarrik gainditzen du: Estatuko batez bestekoa baino %31,6 gehiago. Rankingaren beste muturrean, bi aldagaietarako eta aurreko urteetan bezala, Extremadura, Gaztela-

Mantxa, Kanariak, Murtzia eta Andaluziako erkidegoak daude.

Aurreko urtearekin alderatuta, erkidego guztietan jaitsi dira batez besteko errentak, EAEn, Asturiasen, Kanarietan eta Extremaduran izan ezik. Horietan, beraz, aurreko urteko jaitsieretatik suspertu dira, behintzat zati batean.

Etxeetako bizi-baldintzak eta errenta maila erakusten dituen beste adierazle bat hilearen amaierara iristeko zailtasunak dituztenen ehunekoari buruzkoa da: egoera horrek 2012. urtean (behin-behineko datuekin) gure erkidegoko familien %37,9ri eragiten zion, aurreko urtean baino 1,3 hamarren gutxiago. Estatuan batez bestekoa %60,3 da, eta ehuneko 5 puntu igo da 2011rekin alderatuta.

III.2.2. KOADROA. URTEKO BATEZ BESTEKO ERRENTAREN BILAKAERA, ETXEKO ETA PERTSONAKO ETA AUTONOMIA ERKIDEGOEN ARABERA. 2009-2010. EUROAK.

	BATEZ BESTEKO ERRENTA ETXEKO			BATEZ BESTEKO ERRENTA PERTSONAKO		
	2009	2010	% Ald.	2009	2010	% Ald.
ESTATUKO BATEZ BEST.	26.033	25.094	-3,6	9.737	9.446	-3,0
ANDALUZIA	22.754	21.732	-4,5	8.035	7.753	-3,5
ARAGOI	26.634	26.241	-1,5	10.422	10.161	-2,5
ASTURIAS	26.285	27.248	3,7	10.400	10.865	4,5
BALEARRAK	25.859	25.395	-1,8	10.164	9.934	-2,3
KANARIAK	22.397	22.820	1,9	8.108	8.340	2,9
KANTABRIA	26.630	24.849	-6,7	9.972	9.555	-4,2
GAZTELA ETA LEON	24.888	23.534	-5,4	9.885	9.563	-3,3
GAZTELA-MANTXA	23.356	22.200	-4,9	8.565	8.208	-4,2
KATALUNIA	27.834	26.418	-5,1	10.605	10.101	-4,8
VALENTZIAKO E.	24.982	23.596	-5,5	9.631	9.052	-6,0
EXTREMADURA	19.858	20.600	3,7	7.245	7.756	7,1
GALIZIA	26.139	24.475	-6,4	9.716	9.182	-5,5
MADRIL	30.468	29.746	-2,4	11.332	11.046	-2,5
MURTZIA	22.200	21.421	-3,5	7.629	7.536	-1,2
NAFARROA	34.409	31.825	-7,5	13.179	12.248	-7,1
EAE	30.456	30.788	1,1	12.203	12.435	1,9
ERRIOXA	25.420	23.025	-9,4	9.697	9.261	-4,5

Iturria: INE. Bizi Baldintzen Inkesta.

III.2.3. KOADROA. ZAILTASUN MATERIALAK DITUZTEN ETA/EDO ZENBAIT GASTU EZIN EGIN DITUZTEN FAMILIEN EHUNEKOAK. KONPARAZIOA EAE-ESTATUKO BATEZ BESTEKOAK.

	OPORRIK EZ GUTXIENEZ URTEAN ASTEBETE		HILAREN AMAIERARA HELTZEKO ZAILTASUNAK		ATZERAPENAK ETXEBIZITZA NAGUSIAREN ORDAINKETETAN*		USTEKABEKO GASTUEI AURRE EGITEKO EZINTASUNA	
	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE
2005	40,4	27,2	58,3	48,3	4,7	3,5	33,8	24,0
2006	38,3	22,3	60,1	47,2	4,9	4,9	31,2	18,9
2007	35,8	19,2	56,7	47,0	5,2	4,6	30,5	19,4
2008	33,5	14,6	59,9	41,7	5,4	3,2	28,1	15,8
2009	38,9	20,6	59,0	43,4	7,2	2,4	34,0	20,5
2010	39,7	20,4	58,8	39,3	7,7	3,4	36,7	19,0
2011	38,9	25,4	55,3	39,2	6,2	4,2	35,9	20,9
2012p	44,5	22,6	60,3	37,9	7,4	2,7	40,0	18,2

* Etxebizitza nagusiarekin lotutako gastuen ordainketetan (hipoteka edo alokairua, gasaren, erkidegoaren, etab.en ordainagiriak,...) atzerapenak izan dituzte azken 12 hilabeteetan. Iturria: INE. Bizi Baldintzen Inkesta.

Gainera, kontuan hartu behar da hilaren amaierara iristeko zailtasunak aitortzen dituzten euskal familien %37,9tik %16,6k “zailtasun handiak” dituela (%15 2011n), eta %25,3k soilik “zailtasunak”. Gainerako %58k “zailtasun batzuk” zeuzkan. Banaketa hori antzekoa da Estatu osoan, baina zailtasun mailarik handienak eragin handiagoa dauka, %21 ingurukoa baita.

Horrez gain, hainbat gastu eduki ezin dituztela dioten familien ehunekoa kalkulatu du inkestak: Euskal familien %22,6k ezin du urtean astebeteko oporraldirik hartu (behin-behineko datuak) (Estatuan %44,5ek) eta %18,2k ezin die ustekabeko gastuei aurre egin (Estatuko batez bestekoa %40 da). Ratio horrek ehuneko 2,7 puntu egin du behera 2011rekin alderatuta.

Europar, ikus daiteke 2011n EB27ko familien %37,5ek ezin zuela ustekabeko gastuei aurre egin, %9,8k ezin zuela etxebizitza tenperatura egokian mantendu, eta %11,4k azken urtean etxebizitza nagusiarekin lotutako ordainketei aurre egiteko arazoak izan zituen. Herrialdeen arteko aldeak handiak dira, eta nabarmentzekoa da bizi mailaren okertzea Bulgarian, Letonian, Lituanian eta Hungarian (%60 eta %80 artean) ustekabeko gastuen aldetik, eta Grezian eta Errumanian (laurak %30etik gorako ratioekin), berriro ere, etxearen mantentzean.

Ildo beretik, “gabezia materialaren indizea” zehaztu du EUROSTATek, sarreran aipatutako bederatzik gastu eta ekipamenduko zerrendatik gutxienez hiru ezin eskura ditzaketen pertsonen kopuruak emanda: INEk ematen dituen lau gastu kontzeptuez gain, hipoteka gastuak egunean izatea eta garbigailua, koloreko telebista, telefonoa eta autoa edukitzea sartzen dira. Definizio horren arabera, EBko biztanleen %18,2k ezin balia zitzakeen zenbait gauza 2011. urtean, eta alde handiak daude herrialdeen artean, gehienbat EBko kide berrien eta gainerakoen artean. Alde batetik, biztanleen %4 baizik ez dago egoera horretan Suedian eta Luxenburgon, eta %10etik behera Europako herrialdeetan eta Holandan (Espainiak %11,6ko ratioa dauka). Bulgarian, aldiz, biztanleen %60k gutxi gorabehera ezin ditu zenbait gauza baliatu, eta %50ek Letonian eta Errumanian.

INEk, Bizi-baldintzen Inkestako zati gisa, Autonomia Erkidegoen arabera eta 2010az gerortik, antzeko adierazlea kalkulatu zuen. Adierazle horretarako,

gastuaren eta ekipamenduaren zazpi kontzepturen gabezia kontuan hartu zen, eta adierazle horren arabera, 2011n, EAEk %9,1eko gabezia indizea zuen (7 kontzeptuetatik 3 gutxienez falta dituzten familiak), eta Estatuko batez bestekoa %12,3 zen –EUROSTATen indizea %11,6 da-. Hortaz, adierazle biak –Europakoa eta Espainiakoa- konparagarritzat jo daitezke, azaldu diren oharrek kontuan hartuta.

Azkenik, Bizi-baldintzen Inkestan, pobrezia buruzko azalpen-azterketa egiten da (hots, moneta pobrezia erlatiboa) eta horretarako, biztanleria pobreak direnen eta pobreak ez direnen artean sailkatzeko erabilitako metodoa moneta pobrezia erlatiboko lerro bat ezartzean oinarritzen da. Erabilitako pobrezia lerroaren oinarria etxeko kontsumo unitateko sarrera garbiak dira; etxeko guztizko sarrera garbiak (errenta eskuragarria) zati kontsumo unitateen kopurua egin behar da kalkulua egiteko. Hortik abiatuta, %60koa da pertsonen esleituriko kontsumo unitateko sarreraren¹¹ banaketaren erdikoaren pobrezia lerroa edo pobrezia atalasea. Beraz, kontsumo unitateko atalase horretatik beherako sarrerak dituen pertsona orori deritzo “pobre” (halako moldez non familia bereko kide guztiak sailkatuko baitira modu berean: pobreak edo pobreak ez direnak). Atalase hori, EB mailan herrialde bakoitzerako kalkulatu da¹² eta, beraz, herrialde bakoitzaren ikuspegi erlatiboa lortzea ahalbidetzen du, baina ez da zuzenean konparagarria haien artean.

¹¹ Kontsumo unitateko sarrera edo sarrera baliokidea, familiako sarrera osoa zati “kontsumo unitate” kopuruaren artean ateratzen dena da; dena dela, kontzeptu hori eta per capita sarrerak ez dira gauza bera. Izan ere, lehenengo horretan ez zaie familia bateko kide guztiei sarrera berbera esleitzen. Aitzitik, beste faktore batzuk hartzen dira kontuan, adibidez eskala-ekonomiak. Hau da, familia bateko kide kopurua handitzeak ez du esan nahi sarrerak ere modu proportzional berean handitu behar direnik ongizate maila berberari eusteko, eta gainera kontsumoko jarraibideak ez dira berberak familiako kide bakoitzaren adina kontuan hartuta.

¹² Esan den bezala, pertsonen esleitzen zaizkien kontsumo unitate bakoitzeko sarreraren banaketaren medianaren %60an ezarri da, EBko herrietako bakoitzean. Beraz, errentaren banaketa herri bakoitzaren barruan aztertzen da, ez Batasun osorako.

III.2.4. KOADROA. EUROPAKO FAMILIEN GABEZIA MATERIALAREN ADIERAZLEAK. EAEreko KONPARAZIOA. 2010-2011.

	USTEKABEKO GASTUEI AURRE EGITEKO EZINTASUNA		GABEZIA MATERIALAREN INDIZEA	
	2010	2011	2010	2011
27EB	36,2	37,5	17,5	18,2
EDB	32,7	33,7	13,6	14,8
BELGIKA	25,4	26,1	12,3	12,9
BULGARIA	65,0	65,3	59,4	60,1
TXEKIAR ERREPUBLIKA	37,9	40,4	15,1	16,1
DANIMARKA	23,7	24,9	6,0	6,9
ALEMANIA	33,7	34,5	11,1	12,4
ESTONIA	43,6	44,7	22,3	21,5
IRLANDA	49,2	..	19,6	..
GREZIA	28,2	34,4	24,1	28,4
ESPAINIA	36,3	35,4	13,2	11,6
FRANTZIA	33,0	33,0	12,6	12,4
ITALIA	33,3	38,6	16,0	22,3
ZIPRE	48,2	51,3	26,9	28,6
LETONIA	77,6	80,1	46,1	48,7
LITUANIA	62,1	60,4	36,0	34,6
LUXENBURGO	24,4	23,0	4,1	4,7
HUNGARIA	73,9	74,0	39,9	42,2
MALTA	26,9	26,4	14,7	16,5
HOLANDA	22,2	21,7	7,2	6,6
AUSTRIA	25,0	22,8	10,7	9,5
POLONIA	50,6	51,2	28,4	26,4
PORTUGAL	27,2	29,1	22,5	20,9
ERRUMANIA	41,6	50,3	49,2	47,7
ESLOVENIA	45,1	46,7	15,8	17,2
ESLOVAKIA	38,6	35,8	24,9	22,0
FINLANDIA	28,1	27,4	8,4	8,4
SUEDIA	15,8	16,6	3,9	4,2
ERRESUMA BATUA	34,7	36,7	13,4	13,3
EAE	19,0	20,9	6,6*	9,1*

Iturria: INEren eta EUROSTATen datuekin landutakoa.

*Gutxi gorabeherako kopurua da, diferentzia metodologiko batzuk daudelako (ikusi testua).

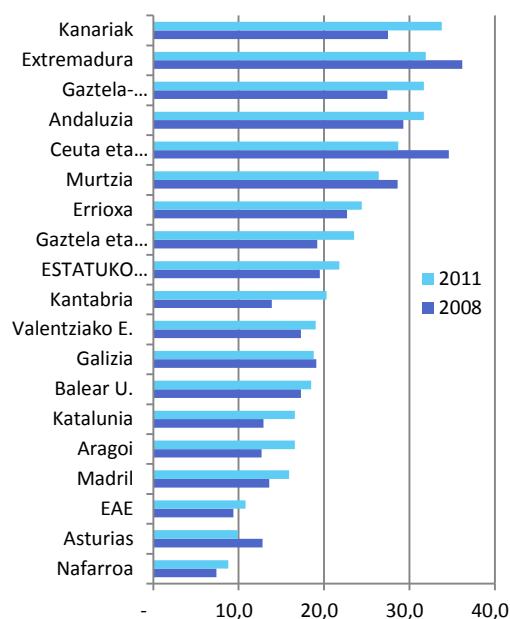
Hortik abiatuta, pobreziaaren atalasearen azpitik dauden pertsonen ehunekoak kalkulatu du Inkestak. Erkidegoko datua, 2011n, sarreran aurreratu dugun bezala, %16,9 zen. Izan ere, hori da pobrezia jasateko arriskuan dagoen biztanleria (AROE Tasaren barruko hiru dimentsioetatik lehenengoa) kalkulatzeko erabilitako metodologia.

Estatuari dagokionez, ratio hori, estatistika egiten den zazpi urteko epean. %20 ingurukoa izan da. 2011n gehieneko mailara heldu zen, %21,8ra, aurreko urtean baino puntu bat gehiago. Gure Erkidegoan, %10,8koa da irizpide horren arabera "pobre"tzat hartutako pertsonen tasa -egoera hori Nafarroako Erkidegoan eta Asturiasen baizik ez da hobea-, eta azken urtean ia puntu bat (8 hamarren) egin du gora. Hala ere, pobrezia atalase horretatik beherako sarrerak dituzten

pertsonen ratio horrek gora egin du gure Erkidegoan %14,9 (ehuneko 1,4 puntu) 2008az geroztik.

3.1.2. Pobrezia eta bazterketa: 2012ko Pobrezia eta Desberdintasunaren Inkestaren emaitzak.

III.2.2. GRAFIKOA. III.X.X GRAFIKOA. POBREZIA ATALASEAREN AZPIAN DAUDEN PERTSONEN EHUNEKOA 2008-2011

Iturria: INE. Bizi-baldintzen Inkesta.

Eusko Jaurlaritzak lau urtean behin "Pobreziaaren eta gizarte arloko desberdintasunen inkesta" (PADI) egiten du. Horren bidez pobrezia gure gizartearen daukan eraginaren, pobrezia eragiten dioten arrisku faktoreen eta haren banaketa desberdinaren bilakaeraren berri ematen da. EAEko pobrezia eragina neurtzeko aukeratutako adierazlearen arabera da.

Lehenengoz, Inkestak agerian jarri du gora egin dutela familiek ohiko betebeharrak eta gastuei aurre egiteko dituzten zailtasunak hazkundera izan duela, parekik gabe 1996az geroztik. 1996an hasitako PADIren sail historiko osoan, ohiko betebeharrak aurre egiten ezin dioten pertsonen ehunekoak ez zuen inoiz ere %13,1a gainditu (%11,4 2008an). 2012an, aldiz, biztanleriaren %24,5era arte igotzen zen.

Eragozpenik handienak gertatzen direneko alderdi zehatza batzuk aztertuta, egiaztatu ahal da

biztanleriaren %7,1 azken 12 hilabeteetan arrazoi ekonomikoengatik bigarren eskuko jantziak eskuratu dituzten etxeetan bizi dela, 2008ko %3,7aren aldean. %8,3k azaldu du azken neguan batzuetan hotz jasan duela, 2008ko %4,1aren aldean, eta azken urtean PADIK aztertutako elikadura-segurtasunik ezeko arazoetako batzuk jasan dituen biztanleriaren proportzioak gora egin du, 2008ko %5,7tik 2012ko %7,7ra arte.

Pobrezia-egoeren gorakada, era berean, nabarmena da PADIKen berezko metodologia erabiltzean. Izan ere, 2004ko eta 2008ko mailak gainditzen dira, baina 80ko eta 90eko hamarkadetan erregistratzen denetik beherago dago. Lehenengoz, mantentze pobrezia-arriskuaren adierazlea¹³ – EUROSTATen metodologiaren arabera, atzera jo behar izan da Inkesta honen emaitzak berrikustean-biztanleriaren %5,7tik %7,3ra igaro da. Horrek esan nahi du 35.000 lagun gehiago daudela pobrezia egoeran, eta EAE osoan 157.686ra heldu dira. Bestalde, ongizaterik ezaren ehunekoa ere areagotu da (mantentze dimentsioan hori ere): %16,4tik %19,9ra. Orotara 2008an baino 80.000 pertsona dira.

Pobrezia-adierazleen bilakaera hobea da metaketa-pobrezia-ekin lotutako adierazleak aztertuz gero; hartara, familien ondarearen eta ondasun materialen ingurukoak ditu kontuan. Izan ere, bizigarritasun arazoekin etxebizitzetan bizi direnen ehunekoa oso txikia da, %6,2koa 2012an, eta etxebizitzako oinarritzko ekipamenduen gabezia %1,2tik %0,6ra jaitsi da. Metaketa-pobrezia ere jaitsi da: %1,5etik %1,4ra.

Beste alde batetik, kontuan hartu behar da aztertutako arazo edo arrisku-egoera batzuen eta besteen ondorioz ez direla zertan nahitaez gertatu behar pobrezia edo prekariotasun egoerak. Hori gertatzen da, aztertutako dimentsioetako batean (mantentzea edo metatzea) arrisku-egoera batzuk eta besteak konpentsatzen dituzten ongizate-elementu batzuk agertzen diren neurrian. Arrazoi horregatik, PADI osotzeko, pobrezia errealeko egoerak identifikatzeko adierazle sintetiko bat eman da, hots, zenbait alderditako egoera onak beste batzuetako

balizko gabeziak konpentsatzen direneko egoerak. Adierazle hori erabiliz ikus daitekeenez, gora egin dute pobrezia errealeko egoerek: %4,2tik %5,3ra, hots, %27,9ko igoera ukituriko pertsonen proportzioan. Inkestak berak aitortzen duenez, historiako mailarik altuenetakoa da, baina nolnahi ere 1996an izan zena baino txikiagoa (%8,7), noiz-eta 185.000 pertsona bizi baitziren pobrezia errealean. 2012rako, berriz, 114.000 zenbatetsi dira.

Puntu honetan, PADIK ohartarazten du paradoxikoa dela azaldu den bezala pobrezia errealeko egoeren kopuruaren gorakada eta ongizate osoko egoeran – gabeziarik gabe, ez diru-sarrerei ez ondareari eta bizi-baldintzei dagokienez– dauden etxeetako pertsonen proportzioaren gorakada bateragarriak izatea. 2012an, talde horrek daukan garrantzia PADIK estaltzen duen sail historiko osoko handiena da (%37,4), 1996an erregistratutako %20,1aren aldean. Datu horiek agerian jarri dute gizartearen polarizazio prozesu bat gertatzen ari dela, eta bidea ematen dute pentsatzeko krisiaren ondorioak ez direla berberak biztanleria talde batzuetan eta besteetan.

Hain zuzen ere, PADIKo datuak profil soziodemografikoen ikuspegitik aztertuz gero, euskal gizartearen polarizazio handiagoa adierazten duten datu batzuk ikusten dira: alde batetik, pobrezia-tasak oraindik ere oso handiak dira immigranteak buru dituzten familietan, guraso bakarreko familietan, lan egonkorrik gabeko pertsona aktiboen artean eta 35 urtetik beherako pertsonak buru dituzten familietan, eta hain zuzen ere egoerak talde horietan egin du okerrera batik bat, 2008ko emaitzekin alderatuta. Aitzitik, pobrezia errealeko tasek behera egin dute kide aktibo guztiak lan egonkorrekin dauzkaten familietan, goi mailako ikasketak dauzkaten pertsonak buru dituzten edo pertsona ez-aktiboek osatutako familietan.

2012an pobrezia eraginik handiena jasaten duten kolektiboetan kontzentratu zen: 2008an pobrezia errealeko kasuen %68,6 ziren, eta 2012an ehunekoa %78,9koa izatera igaro zen. Pobrezia-eraginik handienak eta gizarte-desberdintasunei buruzko inkestaren arabera, aipatutako kolektiboek komunean duten ezaugarri nagusia da familia horien kide nagusiak ez duela lanik, eta faktore hori atzeritarra izatearekin, guraso bakarra izatearekin eta, bi pertsonak edo gehiagok osatutako familia-taldeen barruan, gaztetasunarekin lotuta dago. Gainera, 2012an, pertsona aktibo guztiak langabezian

¹³ Mantentze-dimentsioan, pobrezia jasateko arrisku-egoerak, oinarritzko beharrak (elikadura, etxebizitza, jantziak eta oinetakoak) asetzeko behar adina diru-sarrera ez izatearekin lotzen dira. Beste alde batetik, ongizatea ez izateko arriskua, hau da, oinarritzko beharrak asetzeaz harago gizarte jakin batean espero diren ongizatearen eta erosotasunaren gutxieneko maila eusteko beharrezko gastuei aurre egiteko behar adina diru-sarrera ez izatearekin lotzen da.

edo lanpostu ezegonkorrekin dituzten etxeek benetako pobrezia %76,4 barne hartzen zuten; 2008an, aldiz,

ratioa %57,8koa zen.

III.2.5. KOADROA. POBREZIA ERREALAK EAE-n DUEN ERAGINA, ETXeko FAMILIABURUAREN EZAUGARRIEN ARABERA. 2008-2012 BILAKAERA.

	2008		2012	
	Eragin-tasa	%, guztizkotik	Eragin-tasa	%, guztizkotik
45 urtetik beherako eta lan egonkorrik gabeko emakumeak, guraso bakarreko familietan	60,7	8,9	63,8	10,2
45 urtetik gorako eta lan egonkorrik gabeko emakumeak, guraso bakarreko familietan	9,7	2,5	18,8	4,7
Lan egonkorrik gabeko emakumeak, guraso bakarreko familietan	6,9	2,5	2,7	1,2
Lan egonkorrik ez daukaten 45 urtetik beherako emakumeak, bakarrik daudenak	5,4	0,3	16,1	0,7
Lan egonkorrik ez daukaten 45 urtetik gorako emakumeak, bakarrik daudenak	30,1	5,0	23,3	2,3
Lan egonkorra duten 65 urtetik beherako emakumeak, bakarrik daudenak	4,1	0,9	0,7	0,1
Lan egonkorra duten 65 urtetik beherako gizonak, bakarrik daudenak	0,0	0,0	0,5	0,1
Lan egonkorrik ez duten 65 urtetik beherako gizonak, bakarrik daudenak	24,1	3,9	22,6	2,9
45 urtetik beherako eta lan egonkorrik gabeko pertsonak buru dituzten familia-taldeak	19,1	15,2	19,0	18,2
45 urtetik gorako eta lan egonkorrik gabeko pertsonak buru dituzten familia-taldeak	2,8	5,9	3,9	7,1
45 urtetik beherako lan egonkordun pertsonak buru dituzten familia-taldeak	1,3	7,4	0,6	2,1
45 urtetik beherako lan egonkordun pertsonak buru dituzten familia-taldeak	0,8	5,7	0,6	3,0
65 urtetik gorako gizonak	1,1	4,4	1,0	3,4
65 urtetik gorako emakumeak	2,4	4,6	3,1	4,1
EBtik kanpoko herriak	34,5	31,2	37,3	36,0
Guraso bakarreko familietako gizonak	7,4	1,6	18,2	3,8
GUZTIRA	4,2	100,0	5,3	100,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PADI 2012.

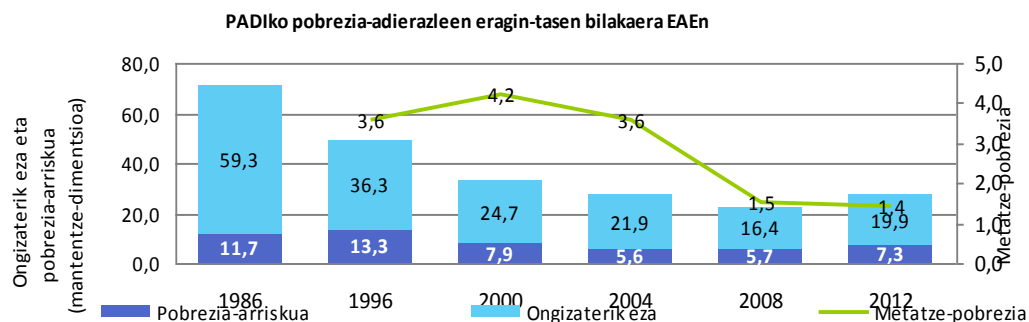
Oharra: PADI adierazleak doituako kopuruetan ageri dira.

III.2.6. KOADROA. POBREZIAREN ETA GABEZIAREN ADIERAZLE BATZUEN BILAKAERA EAEN (BIZTANLERIAREN EHUNEKOA)

	Adierazleak	1996	2000	2004	2008	2012
Gabezia-adierazleak	Ez ditu oinarrizko gastuak estaltzen	3,6	6,9	5,4	3,1	5,7
	Ohiko gastuei aurreko egiteko eragozpenak	9,3	9,2	13,1	11,4	24,5
	Aurrezkiak maiz erabili behar izatea	3,3	3,8	5,4	4,7	12,3
	Elikadura arazo larriak	-	2,4	2,5	3,5	4,7
	Ez ordaintzea edo berandu ordaintzea	2,0	2,3	2,7	2,9	5,9
	Hotza etxean	4,2	5,3	5,5	4,1	8,3
PADI adierazleak	Ongizatea galtzeko arriskua (mantentzea)	36,3	24,7	21,9	16,4	19,9
	Pobrezia jasateko arriskua (mantentzea)	13,3	7,9	5,6	5,7	7,3
	Metatze-pobrezia	3,6	4,2	3,6	1,5	1,4
	Pobrezia errealak	8,7	5,1	4,5	4,2	5,3

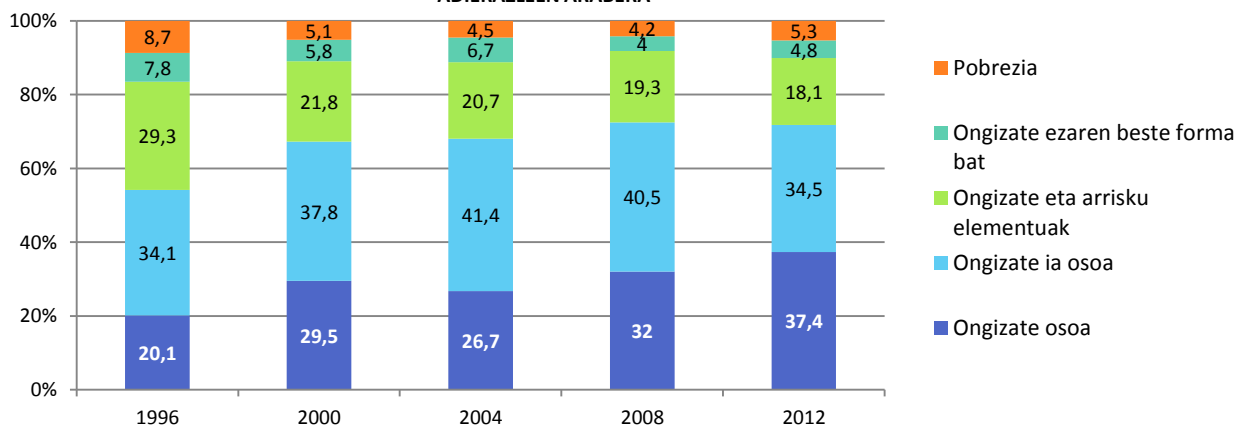
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PADI 2012.

Oharra: PADI adierazleak doituako kopuruetan ageri dira.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PADI.

III.2.4. GRAFIKOA. EAEKO BIZTANLERIAREN BANAKETAREN BILAKAERA, PADIKO POBREZIA ERREALAREN ADIERAZLEEN ARABERA

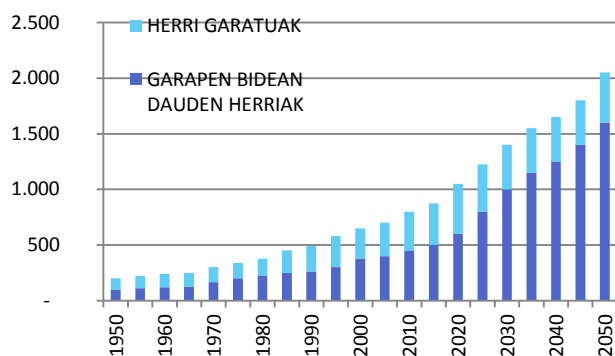
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PADI.

Ildo horretan, INEren *Etterik gabeko pertsonen buruzko inkestaren* azken datuek (EAEri dagokion zatia egin da EUSTATen laguntzaz), 2012ari buruzkoek alegia, agerian jarri dute lana galtzeak mutur-muturreko kasuetan bizi-baldintzetan izan ditzakeen ondorioak. Estatistika-eragiketa horrek dioenez, etterik gabeko pertsonen %45 egoera horretara heldu ziren euren lanpostua galdu zutelako, %26 ezin izan zuelako ostaturik jarraitu, eta hirugarrenez, %20,9 bere bikotekidearengandik banatu zelako (inguruabar bat baino gehiago batera gertatu ahal dira). Inkesta horrek, halaber, nabarmendu egiten du etterik gabeko pertsonen kopuruak gora egin duela 2005az geroztik. Kopuru hori %14 da, eta talde horren herenak urtebete baino gutxiago eman du ostaturik gabe; %24ak urtebete eta hiru urte artean, eta %44,5ek ez du ostaturik duela hiru urte baino gehiagotik.

3.2. ADINEKOEN BIZI-BALDINTZAK

Nazio Batuen Zahartzeari buruzko azken txostenaren arabera (2012), munduan 1950ean 60 urtetik gorako 205 milioi pertsona zeuden. 2012an, aldiz, talde horretan pertsona-kopuruak gora egin du 800 milioi arte (haietatik %60 baino gehiago garapen bidean dauden herrietan bizi dira). Hain zuzen ere, azken hamar urteetan soilik, adinekoen kopuruak gora egin du -178 milioi pertsona gehiago-.

III.2.5. GRAFIKOA. 60 URTETIK GORAKO PERTSONAK MUNDUAN: BILAKAERA ETA PROIEKZIOAK 2050ERA ARTE. MILIOIAK.

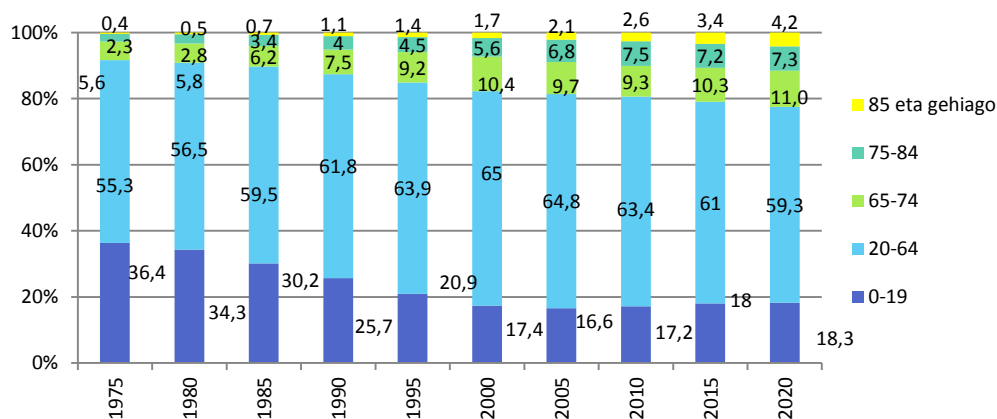

Iturria: NBE.

Hori Pakistango, munduko herririk jendetsuenen artean seigarrena denaren biztanleriaren baliokidea da, eta urtero 58 milioi pertsona 60 urteko adinera heltzen direla kalkulatu da, hau da, segundo bakoitzeko ia bi pertsona.

Etorkizunera begira, NBEK uste du 2050ean adinekoak 2.000 milioi izango direla, munduko biztanleriaren %21,8 (gaur egun %11,5 dira). Une hartan, eta lehenengo aldiz, munduan 60 urtetik gorako pertsona gehiago egongo dira 15 urtetik gorako baino (azken horiek 1.900 milioiko kopuruan geldituko dira, baina 60 urtetik gorako kopuruak gora jarraituko du). Biztanleriaren zahartze prozesu hori sakona da, eta eraginak edukiko ditu bizitzaren alderdi guztietan. Bereziki azpimarratzekoak dira aurrezpenean, kontsumoan, laneko merkatuetan, pentsioetan, zergetan, osasun sistemetan, familien eraketan eta migrazio fluxuetan igarriko diren ondorioak.

III.2.6. GRAFIKOA. EAEko BIZTANLERIAREN BILAKAERA ADIN-TALDEEN ARABERA. PROIEKZIOAK.

Iturria: EUSTATen datuekin landutakoa.

Fenomeno hori gure herrian ere gertatzen da. Gero eta gehiagotan, belaunaldi gehiago batera bizitzen dauzkaten familiak aurki ditzakegu, eta beraz, gero eta gehiagotan, belaunaldirik gazteenak aitona-amonekin batera bizi dira. Are gehiago, birraitona edo birramona izatea ez da hain gauza berria. Adineko pertsonen kopuruak gora egiten du pertsona horien ezaugarri pertsonal eta sozialak aldatzen diren erritmo berean. Bizimodu berriak dauzkate eta euren iritzi, uste eta helburuak oso diferenteak dira duela hamarkada batzuk biztanleria-talde horretako kideenekin alderatuta, eta talde horren aldaketak gure gizarteak jasaten dituen aldaketa orokorren mendean daude.

2011ko abenduaren 31n, EAEko 65 urte eta gehiagoko biztanle taldean 424.298 pertsona dago (kopuru osoaren %19,5) eta 20 urtetik beherako gazte segmentua baino segmentu oparoagoa da (haiek 376.257 pertsona dituzte, kopuru osoaren %17,4). Eraitza haiek aldaketa handia suposatzen dute 1981. urtean igarritako adin egituraren aldean; une hartan segmentu gazteena biztanleriaren %34,2koa zen eta adinekoenak kopuru osoaren %9,2 besterik ez zuen hartzen. Eraldaketa honek 80ko eta 90eko hamarkadetan jasandako jaiotza kopuruaren murriztapena islatzen du, biztanleriaren bizi itxaropena areagotzearekin batera.

Are garrantzitsuagoa da ikustea, ziurrenik, biztanleriaren zahartzea areagotu egingo dela datozen urteetan.

III.2.7. KOADROA.ZAHARTZEA MUNDUAN: ADIERAZLE OROKORRAK

	2011-12	2050erako proiektzioa
BIZI-ITXAROPENA		
B.I. jaiotzean (G/E)	67,1 - 71,6	73,2 - 78,0
B.I. 60 urteko adinean (G/E)	18,5 - 21,6	20,9 - 24,2
B.I. 80 urteko adinean (G/E)	7,1 - 8,5	8,3 - 9,8
BIZTANLERIA		
60 urtetik gorakoak (milaka)	809.743	2.031.337
%	11,5	21,8
80 urtetik gorakoak (milaka)	114.480	402.467
%	1,6	4,3
100 urtetik gorakoak (milaka)	317	3.224
Ratioa sexuaren arabera: Gizonak, 100 emakumeko (60 urtetik gorakoak)	83,7	86,4

Iturria: UNITED NATIONS: "Ageing in the 21st century: A celebration and a challenge". 2012.

Izan ere, EUSTATen "Proiektzio demografikoak 2020" txostenean aurreikusi egiten da biztanleen kopuru osoaren bilakaerak aldaketa garrantzitsuak edukiko dituela adinaren araberrako egituraren: Multzo ugariak, gaur egun adin heldu eta gazteetan kokatzen direnak, helduenetara igaroko dira, eta horiek kopuru gutxiagoko belaunaldiekin ordezkatzu joango dira. Horrek 20 urtetik 29 urtera bitarteko biztanleriaren galera eragingo du, eta baita 40 eta 59 urte arteko pertsonen areagotzea ere. Hazkundea oso bizia izango da biztanleriaren piramidearen tontorrean, belaunaldi ugariagoen pixkanakako iritsieren eta adin aurreratuen biziraupen baldintzetan aurreikusitako hobekuntzen arteko sinergiak egongo direlako.

Gauzak horrela, 65 urte eta gehiagoko biztanleriak hazkunde eutsiaren joera mantenduko du datorren hamarkadan, egungo 400.000 pertsona baino pixka bat gehiagotik irten eta milioi erdi baino gehiago izatera iritsiz 2020an, hau da, adinekoen biztanleriaren %25

gehiago egongo da. Gainera, 65 urtetik gorakoen gaineko aurreikuspen horren populazioaren %22,5aren barruan, %7,3 75-84 urteko pertsonak izango dira, eta populazioaren %4,2 85 urtetik gorakoa izango da. Pentsatu behar dugu gure populazioaren %1,1 besterik ez zirela 1990ean.

Osasun arreta hobetzea, bizi itxaropena areagotzea eta adin gehieneko pertsonen bizitza autonomorako geroz eta hobekuntza ugariagoak bezalako faktoreek eragin egiten dute geroz eta handiagoa izatea adin heldueneko pertsonak bakarrik betetako etxebizitza kopurua. Eusko Jaurlaritzaren “60 urtetik gorako bizi-baldintzak EAEn” (2011) izenburuko azterlanak dioenez, adinekoen artean egoera zibilik arruntena ezkondua edo bikoitzean bizi izatea da. Adinekoen %61,4 dago egoera horretan. Atzerik dator alargunen ehunekoa (%29,4) eta, %10etik beherako indizeekin, ezkongabeak (%6,2) eta dibortziatu edo bananduak (%2,9). Adinak gora egin ahala, bikotekidearekin bizi diren pertsonen eta alargunen kopuruak berdindu egiten dira eta are gehiago, alderantzikatu egiten dira. Horrela, laurogei urte beteta dituzten pertsonen artean alargunen ehunekoa %52,8 da, eta ezkonduena edo bikotekidearekin bizi direnena %40,1.

Bizikidetzaren ereduak dagokionez, EAEn 60 urtekoak eta urte gehiagokoak bizi diren etxeen batez besteko tamaina 2,23 pertsonakoa da. %36,9 euren bikotekidearekin bizi dira, %35,2 belaunaldi anitzeko familietan bizi dira euren etxeetan eta %22,3 kide bakar batek osatutako familietan. %2,7 soilik bizi dira seme edo alaba baten jabetzako belaunaldi anitzeko etxeetan, eta %3,2 beste mota bateko etxeetan bizi dira. Gainera, adinak gora egin ahala, handiagoa da bakarrik bizi diren pertsonen ehunekoa (80 urtetik gorako %27) edo belaunaldi anitzeko etxeetan seme edo alaba batekin bizi direnena (%9,4).

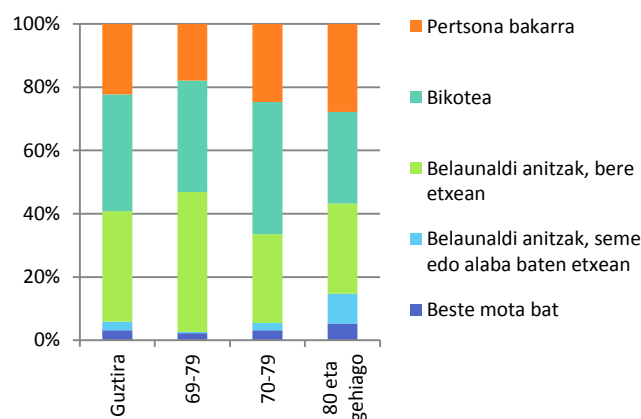
Azkenik, jarduerari dagokionez, erretiratuta daudela deklaritzen dute adineko gehienek (%84,7). %18,7 etxeko lanetan aritzen dira, %15,9 pentsiodunak dira eta lehenago ez dute lanik egin, %7,4 lanean ari dira (%16,2ra arte, 60 eta 69 urte bitartean) eta %1,9 langabezian daude. 60 urtetik gorakoa izanik lanpostuan jarraitzeak harreman zuzena dauka betetako karguarekin. Horrela, goi mailako agintariak, zuzendariak eta negozioen jabea dira 60 urte bete ondoren lan-merkatuan jarraitzeko aukera gehienak dituztenak. Azterlan horren emaitzek diotenez,

erretiroa hartzeko batez besteko adina 60,7 urte da, adin ofizialetik eta Estatuko batez bestekotik –gaur egun 63 urte dela kalkulatu da– nabarmen beherago.

3.2.1. Adinekoek gizartean eta ekonomian duten rol berria. Zahartze aktiboa.

Biztanleriaren pixkanakako zahartzea herrialde guztiei eragiten dien erronka da, bai ekonomiaren aldetik, bai gizartearenetik, eta horrek inpaktu handia eduki du adinekoen geroz eta kopuru handiagoaren agerpena nola antzematen den eta belaunaldien arteko harremanak nolakoak diren ikusterakoan. Batzuek alderdi negatiboetan oinarritzen dute eztabaida: zahartzea karga gisa. Aitzitik, nagusi da sentimendu positiboa: zahartzea gizarte aurreratuen lorpena da, eta, gaur egun, zahartzeari buruz hitz egitea aukerei buruz hitz egitea da. Ongi zahartzea geroz eta garrantzitsuagoa den kontzeptua da, behin estereotipo negatiboak ezabatuta, eta hurrengo ideian oinarritzen den baikortasun berri batean zabaltzen da: adinekoak behar beste aprobetxatuta ez dauden aukerak eta gaitasunak eramatean dituzten pertsonak bezala hartzea.

III.2.7. GRAFIKOA. EAEKO ADINEKOEN BIZIKIDETZA-MODUAK, ADINEN ARABERA. 2010.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA.

III.2.8. KOADROA. "HURRENGO ESALDIETAKO ZEINEK ADIERAZTEN DU ONDOEN ZUK ADINEKOEI, HIRUGARREN ADINEKO PERTSONEI BURUZ DAUKAZUN IDEIA?". ESTATUA, 2010.

	SEXUA			ADINA				
	Gizona	Emakumea	Guztira	65 eta 69 urte bitartean	70 eta 74 urte bitartean	75 eta 79 urte bitartean	80 urte eta gehiago	Guztira
EZIN DIRA EUREN KABUZ MOLDATU ETA ZAINTZAK BEHAR DITUZTE	%28,3	%31,2	%30,0	%23,6	%35,5	%28,0	%32,2	%30,0
ZAMA DIRA GAINERAKOENTZAT	%4,7	%6,5	%5,7	%4,8	%4,9	%6,1	%7,0	%5,7
EZ DUTE BETEBEHARRIK	%10,3	%10,2	%10,2	%11,6	%8,7	%13,3	%7,9	%10,2
AKTIBOAK DIRA ETA BIZITZAZ GOZATZEN DUTE	%16,1	%16,9	%16,5	%23,2	%14,4	%14,8	%13,9	%16,5
EUREN FAMILIEI ETA BESTE PERTSONA BATZUEI LAGUNTZEN DIETE	%13,3	%9,0	%10,8	%11,6	%10,1	%8,9	%12,3	%10,8
BAKAR-BAKARRIK DAUDE, FAMILIAREN EDO GIZARTEAREN LAGUNTZARIK GABE	%8,8	%8,5	%8,6	%9,5	%9,9	%7,6	%7,5	%8,6
OSO DIFERENTEAK DIRA ELKARRENGANDIK, BAKOITZAK EGOERA DIFERENTEAK DAUKA	%14,8	%13,7	%14,1	%13,1	%12,6	%18,4	%13,0	%14,1
BESTE BATZUK	%0,6	%0,6	%0,6	%0,5	%0,7	%1,2	%0,1	%0,6
ED/EE	%3,2	%3,5	%3,4	%2,0	%3,1	%1,7	%6,2	%3,4
GUZTIRA	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Iturria: IMSERSO. Adinekoei buruzko Inkesta 2010.

Azken batean, zahartzea esperientzia positibo gisa hartu behar bada, bizitza luzeagoarekin batera etengabe joan beharko dira osasunerako, partaidetzarako eta segurtasunerako aukerak. 90eko hamarkadaren amaieran, Osasunaren Mundu Erakundeak (OME) "Zahartze Aktiboa" terminoa hartu zuen, ideia hori lortzeko bidea ematen duen prozesua adierazteko. Hain zuzen ere, "zahartze osasuntsua" baino mezu inklusiboagoa ematen duen ideia da, eta pertsonak zahartzeko moduari dagozkion beste faktore batzuk hartzen ditu kontuan. Hala, Zahartze Aktiboa honela definitzen da: "Pertsonen bizi-kalitatea bermatzeko osasun, parte hartze eta segurtasunerako aukerak hobetzeko prozesua zahartzen diren heinean". Zahartze aktiboa banakoei nahiz biztanle taldeei aplikatzen zaie. Horri esker, pertsonak euren ongizate fisikoa, soziala eta mentala osorik garatzen dute bizitza osoan, eta gizartean parte hartu ahal dute euren beharrez, nahi eta aukeren arabera. Aldi berean, babes egokia, segurtasuna eta zaintzak jasotzen dituzte, behar dituzten unean.

Premisa horiekin, Europako Parlamentuak eta Kontseiluak 2012 «Zahartze Aktiboaren eta Belaunaldien arteko Elkartasunaren Urte Europarra» izendatu zuten, Europan zahartze aktiboaren kultura zabaltzeko, adin guztietarako gizarte batean oinarrituta. Eremu horren barruan, estatu kideen eta haien tokiko eta eskualdeko agintaritzek orotariko sentibilizazio hitzaldi, jarduerak eta ekimenen bitartez zahartze aktiboa sustatzeko eta 60 urte inguru

dauzkaten pertsonen edo adineko pertsonen potentziala (pertsona horiek gero eta ugariagoak dira-eta) mobilizatzeko esfortzuak bikoizteko egin dituzten ahaleginak sustatu eta babestea du helburu, baita gizarte-solaskideenak, gizarte zibilarenak eta enpresa-erikidegoarenak ere (enpresak txikiak eta ertainak barne)

Orain arte adinekoei buruz pentsatzerakoan joera haiek hartzaile gisa bakarrik hartzea bazen ere (zaintzen hartzaile, laguntza material eta ekonomikoaren hartzaile), gaur egun babesak eta laguntza ematen jarraitzen dute batez ere beren senideei –gogora dezagun EAEn aitona-amonen %45ek baino gehiagok laguntzen dutela ilobak zaintzen eta %13k duela senideren bat gaixorik–. Halaber, geroz eta gehiago, boluntario izaerako elkarrean barruan gizarte jarduerak altruistak egiten dituzte¹⁴.

IMSERSOK (Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasun Ministerioko Adinekoen eta Gizarte Zerbitzuen Erakundeak) adinekoen irudiari buruz 2008an egindako Inkesta batek azpimarratu egiten du talde honen gaineko pertzepzioa (70 urteak gainditzen dituztenak aintzat hartuz) mirespenekoa dela, gurasoek eta aitona-amonak askotan gazteenei emandako laguntza finantzariora, familian mendetasun egoeran dauden pertsonen zaintzaile gisa eta lan boluntarioan

¹⁴ 2010eko IMSERSOREN Adinekoei buruzko Inkestak dioenez, Estatuan adinekoen %9,1ek gizarte-boluntariotzako zereginak egiten dituzte sarritan, eta ia-ia %30ek dio ez lukeela eragozpenik izango horrelako zereginak egiteko.

egiten duten ekarpen handia bezalako alderdiak baloratuz, besteak beste. Gainera, biztanleriaren %75ak baino gehiagok uste du adinekoek beren esperientzia ematen diotela gizarteari.

Are gehiago esatearren, bizi itxaropenean aurrerantz egiteak finkatu egiten du banaketa argia "adineko gazteen" eta "adineko zaharren" artean. Orain dela gutxira arte muga hori 75 urteen inguruan kokatzen bazen ere, gaur egun batzuk 80 urteetaraino eramaten dute, eboluzioaren bizi baldintzek adin horietara iristea ahalbidetzen ari direla ikusita. Gauzak horrela, erretiroa hartu berri dutenek (orokorrean 65 urtetik gorakoei buruz ari gara) hurrengo ezaugarriak dituzte komunean:

- Osasun hobea daukate: Bizi itxaropena hobetu egin da gutxienez 30 urtean azken mendean. Izan ere, gehiago eta hobeto bizi gara, eta adineko biztanleriaren pertzepzioa osasun egoeraren gainean hobetu egin da ere azken urteetan, osasun ona duela uste duen erretirodun kopurua areagotuz. Izan ere, erretirodunak izan badira ere tradizionalki aisialdi pasiboko jardueri denbora gehien ematen zietenak, gaur egun areagotu egin da haien berariazko pisua eremu eta gizarte ekitaldi guztietan, hirugarren adinari tradizioz gutxien uztartutako horietan eta guzti, kirolean adibidez.
- Ikasketa eta kultura maila altuagoa daukate: Orain hogei urte erretiroa hartzera iristen ziren pertsonak oinarritzko ikasketa maila portzentaje txiki batek bakarrik lortzen zuen belaunaldi batekoak ziren. Gaur egun Euskadin 60 urtetik gorako gehienek lehen mailako ikasketak daukate, kasu guztietan amaitu ez dituzten arren (%30,8k lehen mailako ikasketak amaitu gabe daukate eta %31,3k amaituta, 2010eko datuak), baina oraindik ere pertsonen %2k ez daki ez irakurtzen ez idazten (%4,1 1993an, antzeko ikerketa bat aurretiaz egin zen datan). Generoaren arabera diferentziak nabarmenak dira: analfabetismo tasa %2,8 da emakumeentzat, eta %1 gizonentzat. Era berean, goi mailako unibertsitate-ikasketei dagokienez, emakumeen %3,2 eta gizonen %7,7 identifikatzen da (%1,3 sexu bientzat 1993an). Kultuagoa eta ikasiagoa den belaunaldi batek beste bizimodu batzuk dauka, irakurketa bezalako aisialdi jarduerak egiten ditu, ikuskizunetara joaten da, ikus-

entzunezko materiala erabiltzen du, kultur eta politika eremuetan parte hartzen du...

Adinekoek informazioaren teknologiak eskuratzeari eta erabiltzeari dagokienez, EUSTATEN datuek diotenez, 45 urtetik gorakoentzat (ez da berariaz bereizten zaharrenentzako informazioa), gazteekiko "hutsune teknologikoak" bere horretan dirau azken urteotan, baina biztanleriarik gazteena zahartzen den heinean hutsune hori txikiagotuko litzateke. Hala, 2010ean EAEn 45 urteko eta gehiagoko pertsonen ia-ia %50ek interneterako konexioa zeukan etxean (eta %30ek soilik erabiltzen zuen). 2012an, aldiz, ratioa %54,6ra eta %35,6ra arte igo da, hurrenez hurren, eta apur bat murriztu dira biztanleria osoarentzako batez bestekoekiko desbideratzeak¹⁵.

- Gizabanako aktiboagoak dira, gizartearentzat bereziki erabilgarriak: Gaur egun, 65 eta 75 urte arteko pertsona gehienek ez dituzte jarraitzen "zahartzaroari" tradizionalki uztartu izan zaizkion gaixotasun, mendetasun... ezaugarriak, eta esan daiteke haien bizitzak antza handiagoa duela langabezian dagoen heldu batek duen bizitzarekin, orain dela hamarkada gutxiko adineko batenarekin baino. Ondorioz, "gizarte erabilgarritasunerako" aukerak, politikaren, ekonomiaren eta gizartearen aldetik, zalantza guztitik harago daude. Azken batean, erretiroa hartuta duten pertsonak aztertzen direnean, geroz eta aukera gehiago dituztela igartzen da, eta ez bakarrik arrazoi demografikoak helduta, baizik eta, baita ere, erretiroa oraindik gazte direnean hartzen dutelako eta aurrekoek baino ezagutza eta gaitasun gehiago dituztelako. Horrek eragin dezake jarduera ezberdinak egin nahi izatea geroz eta gehiago, toki bat topatu nahi izatea beraientzat, definizio berriak eta nortasun atseginak. 2010eko *IMSERSOREN Adinekoek buruzko Inkestak agerian jarri duenez*, adinekoen %60k jarduera berriei ekiten die erretiroa hartu ondoren; %26,6 kirola egiten hasten da, %12,2 eskulan ikastaroak, %8,8 turismoa...
- Horren guztiaren ondorioz, adinekoen kontsumoa areagotu egin da, bai kopuru absolutuetan, bai erlatiboetan. Kontua da adinekoak geroz eta erakargarritasun handiagoko sektore bihurtzen ari direla ondasunen eta zerbitzuen merkatuan.

¹⁵ Gai horri buruzko informazio gehiago izateko, irakurleak Memoria Sozioekonomiko honetako 1.2. kapituluko "IKTen ekipamenduak eta erabilerak EAEn" atalera jo dezake.

LEHENENGO AURRERAPENA

III.2.9. KAODROA. BIZI-ITXAROPENAREN ADIERAZLEAK JAIOTZEAN EUROPAN ETA EAEn. 2000 ETA 2010.

	GIZONAK		EMAKUMEAK	
	2000	2010	2000	2010
FRANTZIA	75,3	78,3	83,0	85,3
ESPAINIA	75,8	79,1	82,9	85,3
MALTA	76,2	79,2	80,3	83,6
SUEDIA	77,4	79,6	82,0	83,6
AUSTRIA	75,2	77,9	81,2	83,5
FINLANDIA	74,2	76,9	81,2	83,5
LUXENBURGO	74,6	77,9	81,3	83,5
IRLANDA	74,0	78,7	79,2	83,2
ESLOVENIA	72,2	76,4	79,9	83,1
BELGIKA	74,6	77,6	81,0	83,0
ALEMANIA	75,1	78,0	81,2	83,0
HOLANDA	75,6	78,9	80,7	83,0
GREZIA	75,5	78,4	80,6	82,8
PORTUGAL	73,2	76,7	80,2	82,8
ERRESUMA BATUA	75,5	78,7	80,3	82,6
DANIMARKA	74,5	77,2	79,2	81,4
TXEKIAR ERREP.	71,7	74,5	78,5	80,9
ESTONIA	65,2	70,6	76,2	80,8
POLONIA	69,6	72,1	78,0	80,7
ESLOVAKIA	69,2	71,7	77,5	79,3
LITUANIA	66,8	68,0	77,5	78,9
HUNGARIA	67,5	70,7	76,2	78,6
LETONIA	..	68,6	..	78,4
ERRUMANIA	67,7	70,1	74,8	77,8
BULGARIA	68,4	70,3	75,0	77,4
ZIPRE	75,4	..	80,1	..
ITALIA	76,9	..	82,8	..
EAE	76,4	79,0	83,7	85,7

Iturria: EUSTAT. Euskadi 27-EBn. 2012.

- adibidez turismoan, besteak beste-, eta haiek duten eragin ekonomikoak, gizartekoak eta kulturakoak zerikusi gehiago duela hezkuntzarekin, ikaskuntzarekin eta bizi estiloekin

adinarekin baino. Adinekoek merkatuan talde kontsumitzaile bezala betetzen duten papera faktore ezberdinek zehaztuko lukete: Jarduera tasak, lanean ari direnen eta lanean ari ez direnen

- arteko erlazioa, adina eta erretiro baldintzak, osasun politika eta gizartekoa, adinekoen ondarea. Azterlan ezberdinen arabera, Europan sortzen ari dira jada sektore batzuk, adinekoen biztanleria haztearen ondotik eta haien mentalitate berriaren ondotik garatzea aurrekusi dutenak.

Hala, adibidez, Europako Batzordearen “*Europe, the world’s No 1 tourist destination. A new political framework for tourism in Europe*” (COM 2010/352) komunikazioak dioenez, kontuan hartzekoak dira joera demografikoek planteatzen dituzten erronkan, eta beste alde batetik, turismoaren sektoreak azkar moldatu behar du, bere lehiakortasunari eusteko. Komunikazio horrek nabarmentzen duenez, 65 urtetik gorako biztanleek gaitasun ekonomiko handiagoa daukate, baita aisialdirako gaitasun handiagoa ere (kalkulatzen denez, 2011n, 65 urte eta gehiagoko europarren %46k lau egun edo gehiagoko bidaia turistikoa egin zuen, eta orokorrean, talde horrek batez bestekoa baino bidaia gehiago eta bidaia luzeagoak egiten ditu, eta bidaia horietan diru gehiago gastatzen du). Aukera ugari dauzkan merkaturatu sortu da, baina hala ere, euren beharrik beteko dituen eskaintza izan beharko du.

III.2.10. KOADROA. JARDUERA BERRIAK ERRETIROA HARTU ONDOREN: ERRETIROA HARTZEAN EDO 65 URTE BETETZEAN, LEHENAGO EGIN EZ ZENUEN JARDUERAREN BAT EGITEN HASI ZINEN? (ERANTZUN ANITZAK: (GEHIENEZ HIRU ERANTZUN)

	SEXUA			ADINA				
	Gizona	Emaku mea	Guztira	65 - 69 urte bitartean	70 – 74 urte bitartean	75 -79 urte bitartean	80 > gehiago	Guztira
Turismoa	%8,4	%9,0	%8,8	%15,9	%6,3	%7,9	%5,4	%8,8
Eskularen ikastaroak (buztina, kakorratza, pintura)	%5,9	%16,8	%12,2	%13,7	%13,1	%9,6	%12,1	%12,2
Informatika ikasi	%3,5	%1,7	%2,5	%4,3	%2,9	%1,5	%1,2	%2,5
Kirola edo ariketa fisikoa egin	%35,6	%20,5	%26,9	%36,9	%28,2	%27,1	%16,5	%26,9
Lagunak egin/lagunekin irten	%6,7	%6,1	%6,3	%6,5	%6,7	%8,7	%3,9	%6,3
Negozio batean parte hartu	%1,3	%0,1	%0,6	%0,4	%0,3	%1,8	%0,3	%0,6
Kultur eta gizarte jardueretan parte hartu (solosalduak)	%4,8	%3,3	%3,9	%5,1	%4,4	%4,4	%2,1	%3,9
Ortu bat edo lorategi bat landatu	%10,2	%1,2	%5,0	%6,9	%4,1	%5,7	%3,7	%5,0
Elkarteren batean parte hartu	%1,8	%2,9	%2,4	%2,4	%2,1	%1,6	%3,5	%2,4
Pertsona ezagunei laguntzeko ordaindu gabeko jarduerak	%0,3	%3,4	%2,1	%2,9	%4,1	%1,4	%0,0	%2,1
Gizarte boluntariotzako jardueretan lagundu	%0,4	%4,6	%2,9	%1,3	%5,5	%3,1	%1,5	%2,9
Nire elizaren, parrokiaren, erlijio zentroaren jarduerak	%0,5	%3,7	%2,4	%5,1	%2,3	%0,7	%1,4	%2,4
Trebatzeko ikastaroak	%0,4	%0,8	%0,6	%2,3	%0,1	%0,1	%0,0	%0,6
Beste batzuk	%4,2	%4,2	%4,2	%5,7	%4,1	%4,0	%3,2	%4,2
Ezer berezirik ez	%34,9	%43,3	%39,7	%30,9	%36,1	%43,4	%48,2	%39,7
ED/EE	%6,9	%6,5	%6,7	%4,3	%6,1	%5,0	%10,7	%6,7

Iturria: IMSERSO. Adinekoen buruzko inkesta 2010.

3.2.2. Bizi-baldintzak

EAEko osasun egoera orokorra eta, berdinki garrantzitsua dena, adinekoek osasunaren gainean duten pertzepzioa ona da orokorrean. Talde osoa aintzat hartuta, mota ezberdineko ezintasunei lotutako osasun arazo larriak dituzten adinekoak ez dira, zorionez, proportzio txiki bat besterik. Eusko Jaurlaritzak bost urterik behin egiten duen “Osasunari buruzko inkestaren” azken alearen arabera, 2007ko datuekin, biztanleria osoaren %4,4 eskas batek uste badu osasun “txarra” edo “oso txarra” duela, ehuneko hori %8,9raino iristen da 65 urtetik gorakoan artean. Ehuneko hori %18,5ekoa zen 2002. urtean (%7,4 biztanleriaren multzoan).

Alde horretatik, adierazle demografiko garrantzitsua jaiotzean dagoen bizi-itxaropena. Nabarmendu behar da EAEn igoera garrantzitsua egon dela hamarkada batean soilik. Izan ere, euskal biztanleriaren bizi-itxaropena 2000. urtean 76,4 urtekoa zen gizonentzat, eta 83,7koa emakumeentzat. 2010ean, aldiz, 79koa eta 85,7koa zen hurrenez hurren, EUSTATEN datuekin. Azken kopuru hori 27-EBko herri guztien artean handiena da. Espainian datuak hauek ziren: 79,1 urte gizonentzat eta 85,3 emakumeentzat.

Dena dela, ahalik eta baldintza onenetan bizitzeak duen garrantzia ikusita, eta politika publiko egokiak martxan jartzeari buruz pentsatuz, geroz eta bereizketa handiagoa egiten da bizi itxaropenaren eta osasun oneko bizi itxaropenaren artean. Hilkortasunaren, erikortasunaren eta bizi kalitatearen faktoreen konbinazioa da bigarrenak aintzat hartzen duena. “Osasunari buruzko inkestaren” arabera, adierazle hori areagotu egin zen 2007. urtean, bai gizonentzat, bai emakumeentzat, 2002ko datuaren aldean –aurreko inkestaren urtea–. Hazkunde horren arrazoia, gizonen artean, ezintasunen bat edukita gizonetako bizitzako urteetan izandako aldakuntza arina da (0,2 urte) eta, funtsean, osasun ona edukita bizi itxaropena areagotzea (1,4 urte). Gauzak horrela, erreferentziako urtean, gizonak jaiotzerakoan zuten bizi itxaropena osoa EAEn 78,3 urteetara iristen zen, 5 urte lehenago baino 1,4 gehiago.

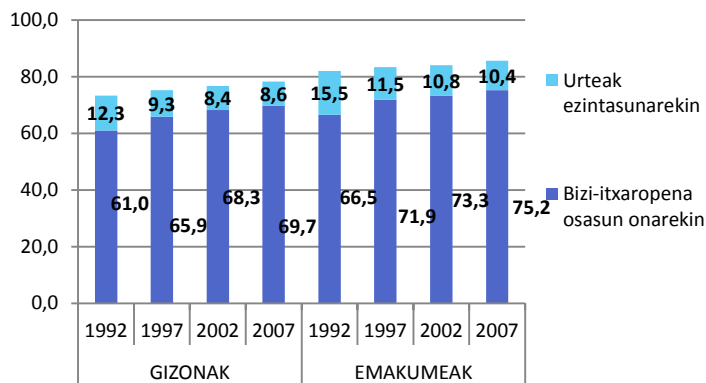
Emakumeen artean, hazkundearen arrazoia osasun ona edukita bizi itxaropena hazten jarraitzea da (+ 1,9 urte), izan ere, ezintasunagatiko urteak ia konstante mantendu dira (are gehiago esatearren, 0,4 urte erori dira). Labur adieraztearren, itxaropena 85,6 urteetara iristen da, 2002an baino 1,6 gehiago.

III.2.11. KOADROA. EZINTASUNEN BAT DUTEN SEI URTE ETA GEHIAGOKO PERTSONAK, ADIN MULTZOA, SEXUA ETA AUTONOMIA ERKIDEGOA GORABEHERA. 1.000 BIZTANLEKAKO TASA. 2008.

	Guztira (sei urte eta gehiago)			65etik gorakoak			6 eta 44 urte bitartekoak		
	Guztira	Gizonak	Emakumeak	Guztira	Gizonak	Emakumeak	Guztira	Gizonak	Emakumeak
ESTATUA	89,7	72,6	106,4	302,7	240,7	349,0	25,4	28,1	22,6
Andaluzia	95,8	74,5	116,7	338,8	253,7	402,3	27,8	28,7	27,0
Aragoi	91,9	73,2	110,5	278,8	220,6	323,3	27,1	28,4	25,7
Asturias	103,7	76,6	128,4	296,9	214,8	353,8	27,7	32,0	23,3
Balear U.	71,0	54,1	87,9	245,8	163,1	310,3	28,1	28,0	28,1
Kanariak	71,3	63,1	79,5	267,3	232,7	294,7	23,7	25,4	21,9
Kantabria	70,0	54,7	84,7	222,4	162,2	266,0	18,8	24,7	12,7
Gaztela eta Leon	108,6	88,6	128,2	324,8	269,1	367,9	26,6	27,2	25,9
Gaztela-Mantxa	98,9	76,8	121,4	342,3	254,5	412,1	22,1	21,0	23,4
Katalunia	76,1	61,1	90,7	255,7	206,6	292,3	19,7	24,6	14,6
Valentziako Erk.	99,2	85,0	113,2	334,6	284,8	373,0	30,5	34,9	25,7
Extremadura	109,9	83,8	135,5	350,2	268,2	412,1	28,9	26,0	31,9
Galizia	112,9	89,8	134,3	330,9	261,7	380,2	28,9	31,0	26,6
Madril	75,9	63,9	87,1	276,2	231,6	307,6	24,7	28,7	20,5
Murtzia	98,0	81,7	114,7	374,6	291,3	438,0	27,9	34,2	20,9
Nafarroa	74,2	61,1	87,3	280,9	222,7	325,0	16,6	17,4	15,8
EAE	84,5	69,7	98,6	266,5	213,0	305,7	21,4	24,6	18,0
Errioxa	61,6	45,9	77,6	202,7	135,7	257,3	13,7	15,2	12,0
Ceuta	113,2	102,1	124,2	411,7	338,1	467,4	54,2	62,1	45,9
Melilla	118,6	93,2	142,8	424,6	295,5	522,3	41,4	45,2	37,7

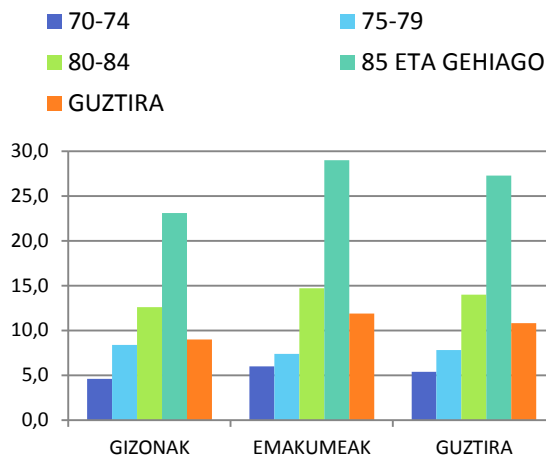
Iturria.- OSASUNA ETA GIZARTE POLITIKA MINISTERIOA, INEren datuekin egina. INEBASE: Ezintasunari, Autonomia Pertsonalari eta Mendetasun Egoeri buruzko Inkesta, 2008.

III.2.8. GRAFIKOA. BIZI-ITXAROPENAREN BILAKAERA EAEN. 1992-2007.

Iturria. EUSKO JAURLARITZA. 2007ko Osasun Inkesta.

III.2.9. GRAFIKOA. ZAINZA PERTSONALEKO JARDUERETARAKO MENDEKOTASUNA DAUKATEN 70 URTETIK GORAKO PERTSONEN EHUNENKOA, ADIN ETA SEXU TALDEEN ARABERA. EAE, 2007.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Osasun Inkesta 2007.

III.2.12.KOADROA. BATEZ BESTEKO ERRENTA PERTSONALA BOSTURTEKO ADINAREN ETA ERRENTA MOTAREN ARABERA (EUROTAN). 2009. BI SEXUAK.

	Errenta osoa	Laneko errenta	Kapital higigarriaren errenta	Kapital higiezinaren errenta	Jardueren errenta	Transferentziak	Eskura dagoen errenta
Guztira	19.631	12.290	1.679	320	901	4.441	16.808
18-19 urte	1.121	686	171	12	27	226	1.026
20-24 urte	5.946	5.043	198	25	133	547	5.274
25-29 urte	14.583	12.803	353	30	446	952	12.681
30-34 urte	19.293	16.656	488	69	801	1.279	16.612
35-39 urte	20.883	17.575	739	131	1.151	1.287	17.748
40-44 urte	22.289	18.522	1.017	205	1.423	1.122	18.679
45-49 urte	24.333	19.886	1.327	274	1.593	1.253	20.109
50-54 urte	25.955	20.470	1.695	360	1.644	1.786	21.278
55-59 urte	26.563	19.181	2.338	482	1.461	3.100	21.901
60-64 urte	23.084	9.132	3.360	606	1.081	8.906	19.798
65-69 urte	20.148	1.612	3.762	706	488	13.580	17.912
70-74 urte	16.692	332	3.116	674	183	12.388	15.229
75-79 urte	16.022	171	2.986	587	150	12.128	14.842
80-84 urte	15.587	102	2.964	528	69	11.924	14.590
85-89 urte	15.182	91	2.889	508	45	11.649	14.286
90-94 urte	14.550	72	3.000	491	71	10.916	13.725
95 eta gehiago	13.358	77	2.906	447	38	9.890	12.550

Iturria: EUSTAT. Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistika.

Generoaren ikuspegia funtsezkoa da zahartzea aztertzeko. Emakumeak luzeago bizi dira mendebaldeko gizarteetan, baina gizonek baino ezintasun gehiago edukitzeko joera dute. 2007ko Osasunari buruzko Inkestaren arabera, 70 urtetik gorako emakumeen %11,9k laguntza behar du zaintza pertsonaleko jarduerak egiteko eta %18,7raino iristen da kopuru hori, aipatutako jardueri bizitza independentea eduki ahal izateko behar diren egitekoak gehitzen badizkiegu. Gizonen artean,

portzentajeak %9raino jaisten dira lehenengo kasuan eta %13,3raino bigarreanean.

Halaber, 65 urtetik gorako eta 74 urtetik beherako adinekoen tasa, jardueraren mugaketa kronikoa edukita, %15,8ra iritsi zen 2007. urtean (%15,3 emakumeen kasuan eta %16,4 gizonen kasuan). Ratio hauek nabarmenki areagotzen dira 74 urtetik gorako pertsonentzat: %27,1 guztientzat, %28,4 emakumeentzat eta %24,7 gizonentzat. Emaizta hauek 2002ko Osasunari buruzko Inkestaren datuekin uztartu

behar ditugu: urte horretan ez ziren aintzat hartutako bi adin taldeak bereizten; ondorioz, 65 urtetik gorako pertsona guztientzat jardueraren mugaketa kronikoa zutenen portzentajea %21,3koa zen (%22,8 emakumeen artean eta %19,2 gizonen artean).

Ondorioz, adinekoen osasun adierazle ezberdinek ideia berdin batera daramate: badirudi taldearen osasun-mendetasun arazoek, ehunekoetan begiratzuz gero, hobetzeko joera dutela. Bizi itxaropenaren hazkundeak areagotu egin du nabarmenki mendetasun egoeran dauden adinekoen kopurua. Aldiz, kualitatiboki, adinekoen mendetasun mailak beherantz egiteko joera du. Biztanleria gehiago zahartzeak ez du bere horretan esan nahi mendetasun egoeran dagoen adineko kopuruak gorantz egiten duenik kopuru berdinean, izan ere, adina ez da mendetasun arazoak azaltzea eragiten duen faktore bakarra.

Orokorrean, eta mendetasun egoeran dauden pertsonen arretarekin uztartuta¹⁶, zera egiaztatzen da¹⁷:

- Handia da ezintasuna dutenen batez besteko adina. Gehienek (%81,4) 50 urte edo gehiago dituzte, eta mendekotasunean diren pertsonen artean, are handiagoa da adinekoen pisua. Hirugarren pertsona baten laguntza beharra eguneroko jarduerak egiteko %12an kokatzen da adinekoen artean neurri bateko mendetasuna eta mendetasun larria aztertuz gero, eta %26an mendetasun arina ere aintzat hartuz gero.
- 75 urteetatik aurrera, biztanleriaren ia erdiak ditu arazoak eguneroko jarduera batzuk egiteko (oinarrizkoak eta instrumentalak), eta bostetik batentzat larriak dira. Mendetasuna hasten den eta laguntza beharra dagoen batez besteko adina 72 urtekoa izaten da.
- Gizarte aldatetek pentsarazi egiten dute zerbitzu formal gehiagoren eskaera egongo dela, nahiz eta laguntza informalak izaten jarraituko duen datozen urteetan mendetasun egoeran dauden

¹⁶ Ezintasuna, urritasun baten ondorioz modu beregainean eguneroko bizimoduko jarduerak egiteko zailtasuna da. Mendekotasuna, aldiz, ezintasuna duen pertsona batek jarduera horiek egiteko laguntza jasotzen dueneko egoera da. Adineko pertsona guztiak ez dira mendekoak, baina zahartzean autonomia galtzeko arriskua agertzen da.

¹⁷ EUSKO JAURLARITZA (2011). *Euskal Autonomia Erkidegoko adinekoen ezintasuna eta mendekotasuna. INEren Ezintasunari, Autonomia Pertsonalari eta Mendetasun Egoerei buruzko 2008ko inkestako datuekin egindako txostena.*

pertsonentzako laguntza eredu nagusia, eta horrek beheranzko joera edukiko badu ere. Gaur egun, adinaren arabera da mendekotasuna duten adinekoen arteko eta belaunaldi askoko etxeen garrantzia: etxe mota horretan bizi da mendekotasuna dutenen %52,8. 65 eta 72 urteen artean ehunekoak %36,2ra arte jaisten da eta 80 urteetatik aurrera proportzioak berriro gora egiten du %46,7. Horren arrazoia baliteke izatea familia batzea zaintza dela-eta.

III.2.13. KOADROA. ADINEKOENTZAKO ZERBITZUENTZAKO ESTALDURA INDIZEAK. 2010EKO URTARRILA.

	EELZ	TELELAG UNTZA	EGUNEK O ZENTROA K	EGOITZA ZERBITZUA K
ANDALUZIA	4,87	12,59	0,82	2,99
ARAGOI	5,48	6,89	0,81	6,63
ASTURIAS	4,46	4,54	0,68	6,14
BALEAR UHARTEAK	3,07	4,10	0,93	4,17
KANARIAK	3,67	2,00	0,73	4,15
KANTABRIA	4,05	6,80	1,04	4,70
GAZTELA ETA LEON	4,82	4,61	0,70	7,34
GAZTELA- MANTXA	8,77	11,25	0,87	7,50
KATALUNIA	5,15	7,02	1,17	5,01
VALENTZIAKO E.	2,43	4,38	0,93	3,24
EXTREMADURA	9,68	4,52	1,09	5,96
GALIZIA	2,53	0,66	0,67	3,55
MADRIL	8,02	13,26	0,89	2,63
MURTZIA	2,54	3,94	0,87	2,47
NAFARROA	3,60	6,12	0,67	6,04
EAE	4,27	5,05	0,95	4,63
ERRIOXA	6,28	2,04	0,92	5,37
CEUTA	7,73	7,00	0,45	2,27
MELILLA	3,76	4,78	1,00	4,26
ESTATUA	4,97	7,26	0,89	4,38
Estandura indizea: (Erabilitzaile edo plaza kop./biztanleria>65)*100				

Iturria- IMSERSO, Autonomia Erkidegoen, Hiri Autonomoen eta Foru Aldundien datuekin

- INEren 2008ko inkestak agerian jartzen duenez, urte horretan ezintasun motaren baten dutenen tasa milako 84,5ekoa zen gure Erkidegoan. 65 urtetik gorakoaren ratioa, berriz, milako 266,5ekoa da. Adinekoen taldearen barruan, logikoa den bezala, kopurua areagotu egiten da adinarekin, 80 urtetik gorakoaren arteko %50era ia iritsi arte (%40 gizonezkoen artean eta %54,4 emakumeen artean).
- Ezintasunen bat duten adineko gehienek mugikortasunarekin (milako 194,7), etxeko bizitzako lanak egiteko aukerekin (milako 171,1)

eta norberak bere burua zaintzearekin (milako 153,2) uztartutako mugak jasaten dituzte.

Egoera horien aurrean, laguntza informala da “gizarte babes ikusezina” deitu den hori eratzen duena. Babes horrek, doakoa eta masiboa, berebiziko garrantzia du adinekoei emandako arreta zerbitzuen sisteman. Mendetasun egoeran dauden adinekoen zaintza informala profila bat dator emakumeekin (%83,6), normalean etxekoandreekin (%50). Haien batez besteko adina 52,9 urtekoa izaten da. Adinekoen zaintzaz arduratzen diren emakume gehienek okupazio nagusia etxeko lanak badira ere (laneko merkatutik kanpo daude), segmentu garrantzitsu batek bateratu egiten ditu lan horiek soldatapeko lanarekin. Normalean zaintzen duten pertsonaren emazteak edo alabak izaten dira. Gainera, gehienek ez dute berriazko prestakuntzarik egiten dituzten lanak egiteko. %75ek iraunkorki ematen du zerbitzu hori eta %47k sei urtetik gora darama mendetasun egoeran dagoen pertsona zaintzen.

IMSERSOK “Adinekoak Espainian” (2010) izeneko txostenean bildutako datuen arabera, mendetasun egoeran dauden adinekoentzako gizarte zerbitzuen eskaintzan EAE Autonomia Erkidegoen multzoaren batez bestekotik gertu dago. Telelaguntzako zerbitzuen estaldura (65 urtetik gorako %5,05) Estatuko batez bestekoaren azpitik dago; aldiz, eguneko zentroetako zerbitzuetan (%4,27), egoitzakoetan (%0,95) eta etxeko arreta zerbitzuetakoan (%4,63) gainetik dago.

Labur adieraztearren, zerbitzu nagusien estaldura %14,9ra iristen da gure Erkidegoko adinekoen kasuan (%14,4, 2008. urtean, 2009ko Memoria Sozioekonomikoan aztertu zenez). Estatu osoan, adinekoen kopuru hori %17,5era iristen da (%14,7 zen 2008. urtean). Gaztela-Mantxa (%28,4), eta Madril (%24,8) izango lirakeke alderaketa azterlanaren datuen erreferentzia datan (2010eko urtarrila) kokaleku onenean daudenak.

EAEk adinekoentzako zerbitzuen estalduraren araberrako Autonomia Erkidegoen ranking horretan daukan jarrera txar samar horren aldean, Estatu Mendekotasunari buruzko Legearen (2006) ondorioz Beregaintasunerako eta mendekotasun egoeran dauden pertsonen laguntzeko Sistema ezartzearen inguruan aldi-aldi egiten diren balantzeen emaitzak daukagu. Memoria honen “Gizarte Babesa EAEan” izeneko kapituluaren zehaztasun handiagoz ikusiko

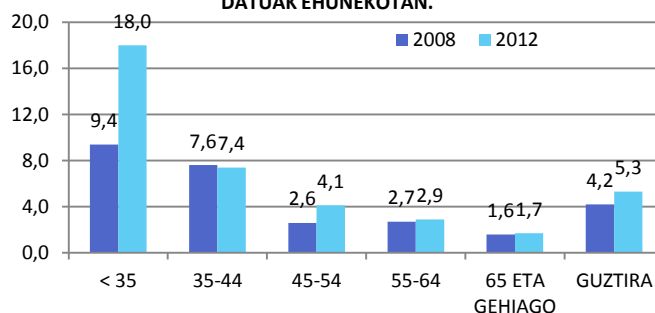
den bezala, Espainiako Mendekotasunaren Behatokiak gure Erkidegoari arlo horretan kalifikazio hobea samarrak ematen dizkio.

Une honetan nabarmentzekoa den gauza bakarra zera da: Mendekotasunari buruzko Legearen arautzen diren prestazio eta zerbitzuen onuradunetatik, %76,7k 2012ko abenduaren 31n 65 urte baino gehiago zeuzkan, eta %54k 80 edo gehiago. Mendekotasunaren arretari eta orokorrean EAEko Gizarte Zerbitzuei buruz informazio gehiago izateko, irakurleak Memoria honetako aipatutako kapitulura jo dezake.

Halaber, EUSTATen Gizarte Zerbitzuen Estatistikaren azken datuen arabera, 2010ari buruzkoak, 431 egoitza adinekoentzako jarrita dago eta haien eskaintza 19.873 plaza eta 17.209 erabiltzailekoa da. Horrek esan nahi du 65 urtetik gorako ehun pertsona bakoitzeko 4,1 plaza dagoela (IMSERSOren datuek %4,6ko estaldura ematen dute urte berdinerako). Sare publikoan 133 zentro eta 6.786 plaza dago, kopuru osoaren %34,1. Azken urteetan, egoitzetako plazen pixkanakako hazkundearekin, ikus daiteke negozio aukerak erakarritako enpresa sektore baten sistemara sartzen ari dela pixkanaka. Aukera horiek geroz eta handiagoa den eskaritik datoz, biztanleria zahartzen ari delako. Hiru lurraldeetan hazkunde garrantzitsua egon da eskaintza pribatuan, normalean pisuetan eta 30 plazatik beherako egoitza txikietan oinarrituta.

Atenditutako pertsonen ezaugarri dagokienez, adinekoen egoitzen proportzio txiki batek bakarrik -27 guztira- atenditzen ditu laguntza behar duten edo mendetasun egoeran dauden agureak. Horien eskaintza osoa 2.232 plazakoa da, kopuru osoaren %11,2. Gainerakoa honela banatzen da: bere kabuz jarduteko gai diren agureentzat 84, eta 320 misto (plazen %74,2). Egoitzetan sartutako adinekoen multzoan, mendetasun egoeran daudenek hazkunde

III.2.10. GRAFIKOA. POBREZIA ERREALAREN ERAGINAREN BILAKAERA, FAMILIABURUAREN ADINAREN ARABERA. FAMILIAKO ETXEBIZITZETAN BIZI DEN BIZTANLERIA. EAE, DATUAK EHUNEKOTAN.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PADI 2012.

arina jasan dute azken urteotan. Lehentasuna eman zaie, funtsean, “mistoak” deitzen zaien plazei eta beherantz egin du beren kabuz jarduteko gai direnen edo autonomoen proportzioak.

Beste alde batetik, ekonomiaren alorreko gabeziak, mendetasuneko arazoekin batera, dira adinekoen gizarte arazo nagusiak. Askotan, bizitokitizat duten etxebizitzaren baldintzei eragiten diete horiek, eskura dauden diru-sarrerei baino. Dena dela, zorionez, egoera horrek hobera egin du azken urteotan. EUSTATen “*Errenta Pertsonaleko eta Familia Errentako Estatistikaren*” azken datuek -2009koak- agerian uzten dute eskura dagoen errentak behera egiten duela, adinak aurrera egin ahala. Izan ere, kopuru altuena 55 eta 59 urte artean eskuratzen da, 60 urteetatik aurrera pixkanakako murriztapenari ekiteko. Hala, pertsonen erretiroari eskura dagoen batez besteko 17.912€-ko errentarekin ekiten diote, erreferentzia gisa 65 urteko adina hartuta (2006an, eskuragarri dagoen aurreko datuan baino %26 gehiago). 95 urte eta gehiagoko taldean kopuru horrek behera egiten du 12.550€-ra arte. Gainera, alde garrantzitsuak daude sexuaren arabera begiratzuz gero, izan ere, emakume gehiago dira adina areagotu ahala 65 urteetara iristen direnak eskura dagoen batez besteko 10.339 €-ko errentarekin (gizonezkoen 26.276 €-en aldean) eta 95 urte eta gehiagorekin errenta 11.697 €-etaraino murriztu da.

Halaber, Eusko Jaurlaritzaren “60 urtetik gorako bizi-baldintzak EAEn” azterlanak agerian jarri duenez, 2010ean adineko gehienak hileko 601 eta 900 euroko diru-sarreraren artean zeuden (guztien %26). Nabarmendu behar da galdera horri erantzun nahi ez dioten perts onen kopurua oso handia dela (%26,9). Nolanahi ere, adinaren ara berako diru-sarreraren banaketak agerian jartzen duenez, adinak gora egin

ahala, adinekoek hilean diru-sarrera gero eta txikiagoak edukitzen dituzte. Hala, 600€-tik beherako diru-sarrerak dauzkaten laurogei urtetik gorako ehuneko (batik bat emakumeak) 60 eta 69 bitartekoena halako hiru da. Hori agerian jartzen dute sexuaren arabera diferentzia handiek. Izan ere, adineko emakume gehienak gizonezkoek baino diru-sarrera txikiagoak izaten dituzte.

Beste alde batetik, Eusko Jaurlaritzaren 2012ko EAEn “*Pobrezia eta Gizarte Arloko Desberdintasunen Inkestak*” (PADI) pobrezia moduen eraginari buruzko azterketan nabarmentzen duenez, azken emaitzek antza denez adierazten duen joera aldaketak adinekoei ere eragiten die, intentsitate txikiagoarekin bada ere.

Lehenengoz, metatze-pobrezia –familien ondarearen eta ondasun materialen inguruko alderdiak kontuan hartzen ditu– dagokionez, egoera horien eragin-tasa, 65 urtetik gora pertsonentzat, 2008ko %1,3tik 2012ko %1,9ra igo da. Beraz, gora egin du, biztanleria osoarentzako ratioak apur bat behera egin duen bitartean (%1,5etik %1,4ra). Ondorioz, arazo hori jasaten duten adinekoak buru dauzkaten familiak, erreferentzia-urtean, kasuen %32,8 ziren (2008an %20,4).

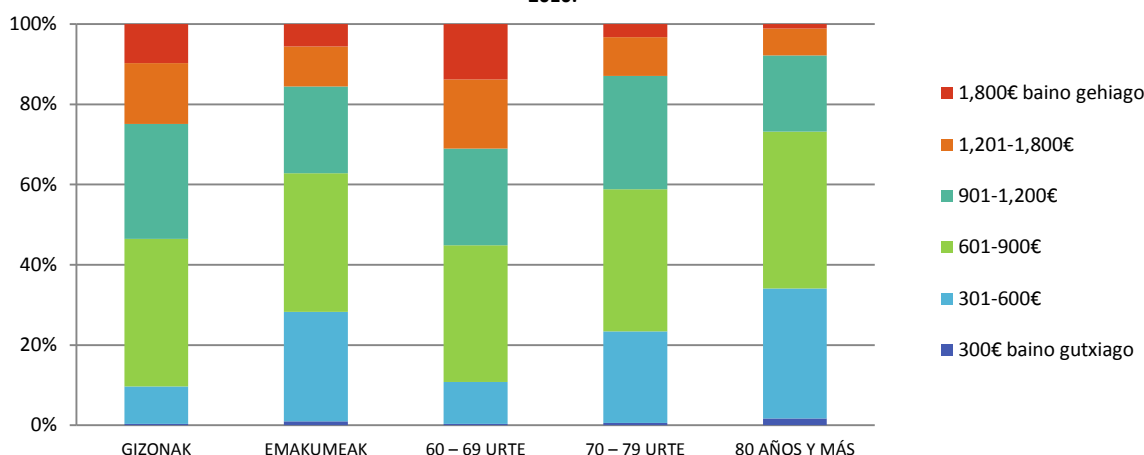
Bigarrenez, mantentze-pobrezia kasuetarako –ohiko gastuei aurre egiteko baliabide urriak–, ikusten da okerrera egin duela 65 urtetik gorako pertsonen egoerak. Izan ere, kasu horien eragina, 2008 eta 2012 bitartean, %3,2tik %4,2ra igo da. Biztanleria osoarentzat, aldiz, ratio horrek gehiago egin du gora, %5,7tik %7,3ra.

III.2.14. KOADROA. POBREZIA ETA PREKARIOTASUN EGOEREN BILAKAERA, FAMILIABURUAREN ADINAREN ARABERA. FAMILIAKO ETXEBIZITZAN BIZI DEN BIZTANLERIA. EHUNeko HORIZONTALAK..

		< 35 URTE	35-44	45-54	55-64	> 65 URTE	GUZTIRA
Mantentze-pobrezia	2008	17,2	36,9	15,9	16,3	13,6	100,0
	2012	24,3	31,0	18,7	11,7	14,2	100,0
Metatze-pobrezia	2008	14,3	49,0	6,8	9,4	20,4	100,0
	2012	24,2	27,2	14,1	1,6	32,8	100,0
Pobrezia erreala	2008	18,6	45,5	14,6	12,2	9,0	100,0
	2012	30,6	31,5	19,9	10,0	7,9	100,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PADI 2012.

III.2.11. GRAFIKOA. EAEKO ADINEKO BIZTANLERIAREN BANAKETA, HILEKO DIRU-SARREREN ARABERA. 2010.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA (2011), 60 urtetik gorakoen bizi-baldintzak EAEn.

Guztira, EAEn mantentze pobrezia jasaten duten familien %14,2aren buruan 65 urtetik gorako adineko bat dago (2008an %13,8).

Azkenik, TGDik honela definitzen du benetako pobrezia: *“Pobrezia ezberdinetatik batean edo bestean ageri diren oinarritzko beharrak ongi ez estaltzeko arriskua duten egoeren inguruabarrak, horiek biztanleriaren eguneroko bizitzan behar beste orekatuta ez daudenean gutxienezko ongizate maila batera iritea posible izateko, pobrezia esperientziatik harago”*. Hori aintzat hartuz gero, ikus dezakegu 65 urtetik gorako taldearentzat, horren eraginaren bilakaera ez da aldekoa izan. Dena dela, eraginak okerrera egin du hamarren bat, eta %1,3tik %1,4ra igaro da azken laurtekoan. Sexuen arabera bereizita, tasak apur bat hobera egiten du 65 urtetik gorako gizonentzat (%1,1etik %1era), baina txarrera egiten du emakumeentzat (%2,4tik %3,1era).

Hala ere, pobrezia errealak 2008an adinekoak buru dituzten familien %9ri eragiten zien. 2012an, aldiz, %7,9ra (ratio horiek murriztu egiten dira sexu bientzat, ikusi 9. orriko taula), bilakaera demografikoaren ondorioz (izan ere, adinekoak buru dituzten familien kopuruak gora egin du, arazo horrek adin-talde horretan daukan eragina baino gehiago). Ikus dezakegunez, azken batean, mantentze-pobrezia eta metatze-pobrezia egoeren kopuruak gure Erkidegoko adineko pertsonen artean gora egin duen

arren (biztanleria osoarentzat baino neurri txikiagoan), pobrezia errealak –oinarritzko beharrik gabe gertatzen diren ongizate faltaren eta bazterketaren arrisku nabarmenagoa adierazten duena dimentsio bateko gabeziak konpentsatu ezin direlako–, 2012an, modu erlatiboan, adinekoak buru dituzten familia gutxiagoi eragiten dio, europar Batasun osorako detektatu denaren ildotik, kapitulu honen sarreran azaldu den bezala.

GOGOETAK

Txirotasuna eta bazterkeria murrizteko helburua 2005ean zehaztu zuen Europako Batzordeak AROPE (*population at risk of poverty and exclusion*) Tasaren bitartez, hiru adierazletan oinarrituz kalkulaturik: pobrezia-arrisku tasa (gizarte transferentziak jaso ondoren), gabezia materialaren indizea eta lan-intentsitate txikiko familietan bizi diren pertsonen portzentajea. Definizio horrek, aldi berean pobrezia eta bazterkeria mendearen dauden faktoreak eta Europak dauzkan arazoak eta ezarri diren lehentasunak islatzen ditu.

Eranskin horrek ikuspuntu ekonomikotik normalean "pobre"tzat jotzen dena baino biztanleria handiagoa barne hartzen du, beti errentarekin erlazionatuta egiten ez diren bazterkeria-moduak eta lurralde-esparrua barne hartzen baititu; zehazki, 2011n ia 120 milioi europar ukitu ditu, eta biztanleriaren % 24,2. Ehuneko hori Estatuan % 27koa da, baina euskal herritarren % 16 bakarrik ukitzen du, hau da, 350.000 pertsona inguru (% 15,5 2010ean).

Adierazle honen azken aldiko bilakaera ikusirik esan daiteke 2020a baino lehen gutxienez 20 milioi europar pobreziatik eta bazterkeriatik urruntzeko helburua (2005ean 124 milioi pertsonakoa zen kolektibo batetik abiatuz) betetzeko benetako arazoak daudela krisi ekonomikoaren eta ezarritako soiltasun-neurrien ondorioz, eta kezagarria iruditzen zaigu.

Gainera, kapitulu honetan aztertutako iturriek adierazten dute Europako eta EAeko bizi-baldintzek izan duten narriadura ez dela uniforme, hau da, kolektibo batzuetan beste batzuetan baino eragin handiagoa duela. EBN, EUROSTATen datuek adierazten dute 2008aren eta 2011ren artean haurren txirotasuna 27 estatu kideetako 18tan handitu dela, eta batzuetan oso modu kezagarrian. Horren adibide dira Irlanda, Hungaria, Letonia eta Bulgaria. Haurren bizi-baldintzak neurri handi batean daude pertsona helduen lan-egoeraren menpe, eta hain zuzen ere, lan egiteko adinean dauden pertsonak dira krisiaren eragina modu zuzenagoan jasaten ari direnak. Kalkuluen arabera, Batasunean kolektibo honen pobrezia eta bazterkeria arriskuak 2008tik 2011ra 1,5 puntuko igoera izan du.

Era berean, EAEn Eusko Jaurlaritzaren Pobrezia eta Gizarte-desberdintasunen Inkestaren datuek

islatzen dute euskal gizartearen polarizazio handiagoa ikusten dela: batetik, pobrezia-tasak bereziki altuak dira immigranteak kide nagusi gisa dituzten familien artean, guraso bakarrekoetan, lanpostu egonkorrik gabeko pertsona aktiboen artean eta 35 urtetik beherako pertsonak buru gisa dituzten familien artean, eta kolektibo horietan egin du okerrera egoerak 2012an, 2008ko emaitzekin alderatuta. Aitzitik, kide aktibo guztiak lan egonkorrekin dituzten familietan, goi-mailako ikasketak dituzten pertsonak buru gisa dituztenedo edo pertsona ez aktiboz osatutako familietan benetako pobrezia tasak txikiagoak dira.

Inkestak egungo egoeraren gainean arreta deitzen du, talde jakin batzuen egoerarekin lotutako hobekuntza erlatiboa eta horrek barne hartzen duen gizarteko polarizazioak zalantzan jartzen dutelako krisiak erdi-mailetan duen eraginaren gainean gizarteak duen pertzepzio nagusia, eta pentsarazten du oraindik ere biztanleriaren zati handi batek krisiaren eragin negatiboenak saihesteko behar besteko baliabide ekonomikoak dituela. Izatez, 1986tik izan den baliorik baxuena den arren, Inkestak erakusten du biztanleriaren % 83k adierazten duela ez dituela oinarritzko gastuak murriztu behar izan, eta % 75ek ez du inolako arazorik bere ohiko betebeharrak eta gastuei aurre egiteko.

2012an pobrezia eraginik handiena jasaten duten kolektiboetan kontzentratu zen: 2008an benetako pobrezia-arriskuaren % 68,6 ziren, eta 2012an ehuneko % 78,9koa izatera igaro zen. Pobrezia-arrisku eta gizarte-desberdintasunei buruzko inkestaren arabera, aipatutako kolektiboek komunean duten ezaugarri nagusia da familia horien kide nagusiak ez duela lanik, eta faktore hori atzeritarra izatearekin, guraso bakarra izatearekin eta, bi pertsonak edo gehiagok osatutako familia-taldearen barruan, gaztetasunarekin lotuta dago. Gainera, 2012an, pertsona aktibo guztiak langabezia edo lanpostu ezegonkorrekin dituzten etxeek benetako pobrezia-arriskuaren % 76,4 barne hartzen zuten; 2008an, aldiz, ratioa % 57,8koa zen.

Fenomeno horiek ikusta, eta Europako Batzordearen tesiarekin bat etorritik, berriro azpimarratu behar dugu beharrezkoa dela gizarteratzearen hiru oinarriak sustatzen jarraitzea: enplegu politika aktiboak, gutxieneko errenten bermea eta gizarte-zerbitzuak, edozein kasutan ere pobrezia-arrisku eta gizarte-bazterkeria-arriskuaren kontra borrokatzeko

mekanismoak indartuz. Gainera, une honetan ez dakigu zein puntutara arteko eragina izango duen egungo krisiak euskal gizartean, oro har, eta, bereziki, kolektiborik ahulenetan.

Bestalde, kapitulu honetan azpimarratu da Europa gero eta gehiago eta azkarrago ari dela zahartzen, baita gure Erkidegoa ere. Harro esan dezakegu bizi-itxaropenaren rankingen buru garela. Helburu hori osasunaren eta gizartearen arloetan azken hamarkadetan egin ditugun hobekuntzei esker lortu dugu. Euskal herritarrak luzeago bizi dira, eta osasun handiagoarekin: 2007an, Euskadiko emakumeek 85,6 urteko bizi-itxaropena zuten, eta horietako 75,2, batez beste, osasun onekoak dira; gizonen kasuan, berriz, 78,3 urteko batez besteko bizi-itxaropena dute, eta horietako 69,7 dira osasun onekoak.

Populazioaren zahartzea erronka bat da gizartearentzat, belaunaldien artean eta familien barruan elkartasun berri bat eskatzen du, baita Europako gizarte-eredua indartzea eta gure ongizate-estatuko politikoak egokitzea ere. Prozesu motel bat da, eta, bertan, gure bizitzaren heren bat baino gehiago igarotzen da, eta adineko pertsonen prestakuntza eta enplegu aukerak izatea bermatu behar zaie, familiako bizitzan eta gizartean aktiboki parte hartzea, adibidez, boluntarioria jardueren bitartez, etengabeko ikaskuntzaren bidez, kultura adierazpenaren bidez eta kirolaren bidez.

XXI. mendean zehar aurrera jarraituko duen bilakaera isil bat da, eta gure gizartean aldaketa garrantzitsuak egitea eskatzen ditu, baita gure bizikidetzaren ereduetan ere. 2012a «Zahartze Aktiboaren eta Belaunaldien arteko Elkartasunaren Urte Europarra» izendatu zuten, European zahartze aktiboaren kultura¹⁸ zabaltzeko, adin guztietarako gizarte batean oinarrituta. Estatu kideen eta haien tokiko eta eskualdeko agintaritzek orotariko sentsibilizazio hitzaldi, jarduera eta ekimenen bitartez zahartze aktiboa sustatzeko eta adineko pertsonen potentziala mobilizatzeko esfortzuak (gero eta ugariagoak) bikoizteko egin dituzten ahaleginak sustatu eta babestea du helburu, baita gizarte-solaskideenak, gizarte zibilarenak eta enpresa-erkidegoarenak ere (enpresak txikiak eta ertainak barne) Aldarrikapen

horrek adineko pertsonen gizartean eta arlo ekonomikoan European ongizatearen gizartea eraiki eta mantentzeko duten garrantzia balioestea dakar, eta Eusko Jaurlaritzak bere garaian aldarrikapen horrekin bat egin zuen.

EAEEn bizi diren pertsonen 400.000 pertsonatik gorako kolektibo bat osatzen dute, eta gehienak beren lehen tasunak zainduz bizi dira: aktiboak dira, beren osasuna zaintzen dute, kirola egiten dute eta familiako kideekin harreman-sare ona dute, eta haiekin askotariko zaintza eta laguntza transferentziak egiten dituzte. Beren bizi-baldintza materialak nabarmenki hobetu dira azken urteotan. Beraz, gaur egun duten bizitzarekin nahiko pozik dagoen kolektibo bat dira. Zahartzaroko funtsezko alderdi batzuen balorazioak positiboak izatea (adibidez, gizarte-harremanenak eta munduarekin konektatuta eta munduaren parte sentitzea) berme bat dira babes-sareak eraikitzeke eta zaintza-transferentziak egiteko zahartze-prozesuan zehar.

Orain arte adinekoei buruz pentsatzerakoan joera haiek hartzaile gisa bakarrik hartzea bazen ere (zaintzen hartzaile, laguntza material eta ekonomikoaren hartzaile), gaur egun babesa eta laguntza ematen jarraitzen dute batez ere beren senideei –gogora dezagun EAEEn aitona-amonen % 45ek baino gehiagok laguntzen dutela ilobak zaintzen eta % 13k duela senideren bat gaixorik–. Halaber, geroz eta gehiago, boluntario izaerako elkarrean barruan gizarte jarduera altruistak egiten dituzte. IMSERSOk adinekoren irudiari buruz egindako Inkesta batek azpimarratu egiten du talde honen gaineko pertzepzioa mirespenekoa dela, gurasoek eta aitona-amonen askotan gazteenei emandako laguntza finantzarioa, familian mendetasun egoeran dauden pertsonen zaintzaile gisa eta lan boluntarioan egiten duten ekarpen handia bezalako alderdiak baloratuz, besteak beste. Gainera, biztanleriaren % 75ak baino gehiagok uste du adinekoek beren esperientzia ematen diotela gizarteari.

Hala ere, ezin dugu adineko pertsonen kolektibo osoa lotu balorazio positibo horiekin. Zahartzarolari buruz hitz egiten dugunean, heterogeneotasunean pentsatu behar dugu, eta adineko pertsonen artean bi talde handi bereizi behar dira. Batetik, bere lehen tasunen arabera bizi-proiektuaz gozatzeko aukera duen gehiengo dago, hau da, autonomoak

¹⁸ Hau da, osasun, parte-hartze eta segurtasun aukerak optimizatzeko prozesua da, jendeak zahartu ahala duen bizi-kalitatea hobetzeko, OMEk definitu duen bezala.

diren pertsonak eta, oro har, 80 urtetik beherakoak direnak. Bestetik, berriz, eguneroko zereginetarako laguntza behar duten pertsonak daude, hots, adineko pertsonen % 20, gutxi gorabehera. Batzuen eta besteen errealitate soziala eta pertsonala oso desberdina da. Besteak beste, ohiko profila da 80 urtetik gorako emakumea, gizarte-sare eta senide-harreman gutxi dituen, etxera sartzeko arazoak dituen eta aisialdi-jarduera gutxi egiten dituen. Zahartzaroaren profil hori desagertuz doa tarteko adineko jendea zahartzarora iritsi ahala; baina, nolana ere, kolektibo hau bereziki ahula da, eta bere babesak lehentasunezkoa izan behar du.

Gainera, adineko menpeko pertsonen arretari dagokionez, EAEn nahiz Espainiako gainerako eskualdeetan eta Europako herrialde gehienetan, senideak dira, maila handi batean, pertsona horiei zaintza ematen dietenak. Alabak eta emazteak "gizarteko armada ikusezin" garrantzitsua dira, emakumeen gero eta presentzia handiagoa duen beste talde baten babesarekin: etxeetan menpekotasun-egoerez arduratzen diren emakume immigranteak. Azken hauen garrantzia kalkulatzea zaila da, lan-harreman irregularrak izan ohi dituztelako, baina argi dago gero eta garrantzi handiagoa dutela.

Gaur egungo egoeraren ondorioz aurrekontuetan dauden murrizketek ohartzen garen arren, gure ustez, etxeko testuinguruko zaintzaren gaineko babes publikoa zaindarien prestakuntzaren eta babesaren bitartez, zerbitzuak eskainiz eta prestazio ekonomikoekin sustatu behar da. Testuinguru honetan, Menpekotasunari buruzko Estatuko Legearen eta Gizarte-zerbitzuen Legearen garapena erabakigarria izan daiteke prozesu honetarako.